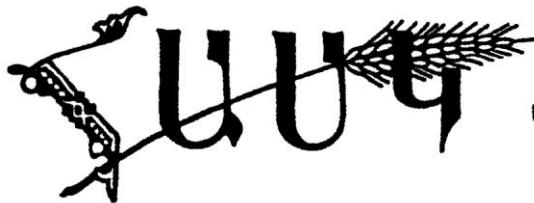

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Վ.Ա.Յ. — Յայ Եկեղեցին իր պայծառ պատուանդանին վրայ	397
ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՆԴԱԿՆԵՐ	403
ՍՈՒՐԵ ԳՐԱՅԻՆ	
ՄԱԿԱՐ ԵՊՍ. ԱՃԳԱՐԵԱՆ — Սիրտը	406
ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆՔ	411
Ն.Ս.Օ.Ս.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսի ձեռնադրութեան եւ օծման 50-ամեակի հանդիսաւոր նշում Անթիլիասի Մայրավանքին մէջ	413
ՄԵՂՐԻԿ ԵՊՍ. ԲԱՐԻՔԵԱՆ — Յարգանք քեզ	427
ԳՐԻԳՈՐ ԵՊՍ. ՉԻՖԹԵՑԱՆ — «Յիմ Կիլիկիա»	449
ԹՈՐԳՈՄ ԵՊՍ. ՏՈՆՈՅԵԱՆ — Ուխտի կ'երթամ	451
ԱՍԱՆԻԿ Ծ. ՎՐԴ. ԳՈՒՏՎԱՆԵԱՆ — 21-րդ դարու յիսնամեայ ծառայութեան յոթելիար, Երիտասարդութեան յոյսի շող Յայրապետը՝	
Ն.Ս.Օ.Ս.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս	453
ԶԱԻՆ ԱԲԴ. ՆԱՃԱՐԵԱՆ — Ամբողջ կես դար մը...	455
Վեհափառ Յայրապետին պաշտօնական այցելութիւնը Չուիցերիոյ Յին Կաթոլիկ Եկեղեցւոյ	458
ՏՈՆԱԿԱՆ	470
ԺՈՂՈՎԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ	474
Ն.Ս.Օ.Ս.Տ. ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ — «ՆԵԼՍՈՆ ՄԱՆՏԵԼԵԱՆ խորիրդանիշ կը մնայ բռնութիւնը ոչ-բռնի միջոցներով յաղթահարելու քրիստոնեական սկզբունքին»	477
ԴԱՍԱԽՈՍԱԿԱՆ	479
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ	483
ՄԻԶ-ԿՐՈՆԱԿԱՆ	485
ՄԻԶ-ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ	487
ԴՊՐԵՎԱՆՔ	493
ԱՒԵՏԻՔ ԱԲԴ. ՏԵՐ ԿԱՐՊԵՏԵԱՆ — Թարգմանչացի մարտահրաւերը այսօրուան Երիտասարդներուն	500
ՆՈՐ ՅՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ	506
ԼՈՒՐԵՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆԵՆ	508
ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ԶԱՐՈՉ Ս. ԱԹՈՌՈՅՍ ՄԻԱԲԱՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԵ	515

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՀՄՍՀԴԻՐ
ԿԱՐՈՎՔՎՈՍՈՒԹԵԱՆ ՀԷՅՈՅ
ՄԵԾԻ ՏԱՆ ԿՐՎԿԻՈՅ

ԶԵ. ՏԱՐԻ 2018

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ - ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Թիւ 9-10

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԻՐ ՊԱՅԾԱՌ ՊԱՏՈՒԱՆԴԱՆԻՆ ՎՐԱՅ

Քրիստոնէութիւնը որդեգրելու իրողութիւնը պատահական երեւոյթ մը չէր մեր կեանքին մէջ եւ ոչ ալ անձի մը կամ անձերու նախասիրութեան կամ նաշակի հարց մը:

Քրիստոնէութիւնը ինքը չեկա'ւ մեզի, մե՛նք հրաւիրեցինք, մե՛նք ներքաշեցինք զայն մեր մէջ, քանի մեր դարաւոր ժողովուրդի նկարագրին ու քրիստոնէական վարդապետութեան միջեւ հարազատ նմանութիւններ եւ նոյնութիւններ կային: Նոյնութիւն, որ դիմանալու, տոկունութեան եւ ատով իսկ յաւիտենականութեան կ'առաջնորդէր: Նոյնութիւն, որ կեանքին հոգեւոր քաղցրութիւն կու տար: Նոյնութիւն, որ իմաստութեան հետ աղերս ունէր, իմաստութեամբ ապրելու անցաւոր այս կեանքը:

Մեր ժողովուրդը, ինքնին, առանց այլ եւ այլ ապացոյցի տոկուն ժողովուրդ է, ինչպէս կը հաստատեն մեծ մտաւորական՝ Յ. Օշական, Ուիլելմ Սարոյեան եւ ուրիշներ, վկայելով նոյնպէս, որ այս ժողովուրդը իմաստուն է եւ քաղցր ողի ու նկարագիր ունեցող ժողովուրդ է, արդարութեամբ եւ իր աշխատասիրութեամբ ապրող:

Լուրջ եւ խորունկ դիտող ու զննող իւրաքանչիւր հայորդի ինք վկան կրնայ հանդիսանալ այդ նկարագրային գիծերուն: Քրիստոնէական վարդապետութիւնը կու գար նկարագրային այդ գիծերը շեշտելու, մարդուն

տրուած աստուածային պատկերը հարազատութեամբ կաղապարելու երկրային կեանքին մէջ:

Կ'ենթադրենք, որ մեր ժողովուրդը քրիստոնէութիւնը ընկալեց ոչ միայն որպէս կրօնք, հաւատալիքներու փունջ, այլ որպէս կեանքի կերպ, կեանքը արժեւորելու հնարաւորութիւն տուող վարդապետութիւն: Զայն ընկալեց որպէս կեանքի դպրոց, ուղեգիծ եւ նպատակակիտ: Աստուածաշունչի թարգմանութիւնը եւ անկէ անմիջապէս ետք հայկական դպրոցներու ցանցը մեր կեանքին մէջ ապացոյցներ են այդ ուղղութեամբ: Անկելանոցներ բանալու, իշեւաններ հիմնելու, աղքատներուն տէր կանգնելու Մեծն Ներսէսեան ընթացքը վկայութիւն է այդ ուղղութեամբ:

Անտէր ու անպետութիւն ժողովուրդի մը տէր կանգնելու եւ անոր ուղղութիւն տալու եկեղեցին ստանձնած ինքնարուխ դերը ապացոյց է այդ իմաստով:

Իսկ սփիտքեան պայմաններուն մէջ առաւել քան մէկ դար իր ժողովուրդին հարազատ մայրը հանդիսանալու իրողական երեւյթը աղաղակող փաստ է այդ ուղղութեամբ:

Եկեղեցականի մը նպասպաշարումներէ քելադրուած արտայայտութիւն մի՛ նկատէք այս խօսքները եւ ոչ ալ աստուածաշնչական ընթերցումներու արդիւնք: Այլ ասոնք կը բխին մեր հայրերու մտածումներէն, իմաստութենէն, մեր գրականութենէն, մեր յիշողութենէն:

Քրիստոնէութիւնը պետական կրօնք հոչակուելէ ետք, պետական արքունիք եւ եկեղեցի միասնարար եւ միակամօրէն աշխատեցան եւ պայքարեցան ի խնդիր հայ ժողովուրդի եւ հայրենիքի թարօրութեան եւ հզօրացման: Ցիշենք

- Տրդատ Գ. եւ Գրիգոր Լուսաւորիչ:
- Վոամշապուհ, Սահակ Կաքողիկոս եւ Մեսրոպ Մաշտոց:
- Պապ քագաւոր եւ Մեծն Ներսէս Կաքողիկոս:

Յետագային եւս այդ գործակցութիւնը շարունակուեցաւ եւ արքունիքը ուր որ տեղափոխուեցաւ, հոն հաստատուեցաւ նաեւ կաքողիկոսարանը:

Դ. դարէն սկսեալ, հայոց եկեղեցին, այս պարագային հայ հոգեւորականը ո՛չ միայն հետամուտ եւ տէր հանդիսացաւ մեր կեանքի ընկերային, մշակութային եւ ինչու չէ քաղաքական եւ այլ կալուածներուն, այլեւ եկեղեցականներ իրե՛նք հիմք դրին հայ գրականութեան՝ մատենագրութեան, (որոնց ծիլերը կը հասնին մինչեւ Սրուանձտեանց եպիսկոպոս, Խրիմեան Հայրիկ, Դուրեան եւ Գուշակեան եպիսկոպոսներ եւ ասդին), հայոց պատմութեան, հայկական երաժշտութեան, նարտարապետութեան, քանդակագործութեան, նկարչութեան, բժշկութեան եւ նաեւ գիտութեան: Քաղաքական վերիկայրումներու ընթացքին, պատերազմներու ժամանակ, եկեղեցին իր հոգեւորականներով, աշխարհականներու կողմէն չքացակայցաւ սկսեալ Դ. դարէն մինչեւ վերջերս:

Առաջին համաշխարհային պատերազմին մինչեւ Հայաստանի անկախութիւն եւ Կիլիկիոյ պարպում, յատակ ու խօսուն դերակատարութիւն ունեցած են հայ հոգեւորականներ՝ կաթողիկոս, եպիսկոպոս եւ քահանայ:

Ցեղասպանութենէն ետք ժողովուրդի բեկորներ եւ որբեր ցրուեցան ընդհանրապէս աշխարհի տարածքին եւ յատկապէս Միջին Արեւելքի երկիրներու մեջ: Եկեղեցին, իր վերապրած փոքրաթիւ եկեղեցականներով սկսաւ որբահաւաքի, ինչպէս նաև տարագիր խլեակներ մէկտեղելու աշխատանքի: Հազարաւոր նամակներ կան այդ ուղղութեամբ անցեալ դարու սկիզբէն մինչեւ 40/50-ական թուականները: Ասոր փաստը՝ այսօրուան Սփիտիքն է որպէս հայրենիքը զօրացնող ոյժ:

Անշուշտ պէտք չէ մոռնալ եկեղեցւոյ եւ հոգեւորականին կատարած դերը, այսպէս կոչուած, անպետութիւն երկարատեւ շրջանին:

Այսօր, մօտ հարիւր տարիներու տարածքին վրայ, երբ կը դիտենք մեր նոր պատմութիւնը, անշուշտ համաշխարհային գետնի վրայ, մարդկութիւնը, ընկերային ու հոգեւոր ըմբոնումները, միջավայրերը հիմնովին փոխուած են: Փոխուած է նաև մեր ժողովուրդի կեանքը: Մէկ հատուածը ինկաւ Սովետական կարգերու գերիշխանութեան տակ, ուր որոշ չափով խաթարուեցաւ մեր ժողովուրդի նկարագիրը, յատկապէս համայնավարութեան անաստուածեան իշխանութեան տակ, իսկ միւս հատուածը ցրուեցաւ աշխարհի տարածքին, որպէս հայրենազուրկ տարագիր: Բնական է, որ մեր գաւակները եւս պիտի ազդուէին իրենց նոր միջավայրերու ընկերային ու հոգեւոր երեւյթներէն: Աւելին՝ համաշխարհային փոփոխութիւններէն գերծ չմնաց նաև մեր ժողովուրդը: Հոս պէտք է մտահոգ կերպով նշել, որ այսօր մեր ժողովուրդի ազգային եւ քրիստոնէական նկարագիրը սկսած է խաթարուիլ:

Եկեղեցին ժողովուրդն է: Ցցուն է իրականութիւնը. հայոց եկեղեցին հոգեւորի կողքին նաև ազգային կառոյց է: Եկեղեցականը (հոգեւորականը) բարձրագոյն եւ փոքրագոյն աստիճաններով տեսուչն է, սպասաւորն է եկեղեցիին՝ նուիրապետական կարգերով ու աստիճաններով: Չմոռնալ, որ հայոց եկեղեցւոյ վարչական կազմին մէջ մեծ է թիւր աշխարհականներուն:

Հետեւաբար, երբ ունինք իսկական կազմաւորումով եկեղեցւոյ առողջ անդամներ՝ ժողովուրդ, եկեղեցին իր իսկական կերպին մէջ է: Երբ այդ ժողովուրդը տկարանայ, եկեղեցին կը տկարանայ: Երբ ժողովուրդը կ'այլասենի, եկեղեցին կ'այլասենի: Եկեղեցիին անդամ է թագաւորը (նախագահ), վարչապետը, պետական կառոյցին բոլոր անդամները եւ բոլոր քաղաքացիներն ու գիւղացիները, ամէնէն զօրեղ, ինչպէս ամէնէն տկար հաւատացեալը: Եկեղեցւոյ մէջ հոգեւորականը անոնց դաստիարակուած դաստիարակն է: Հետեւաբար, երբ ունինք առողջ, զօրեղ հոգեւորական, կ'ունենանք առողջ եւ զօրեղ հաւատացեալներ, զօրեղ ժողովուրդ: Այսինքն առողջ եւ զօրեղ քաղաքացիներ:

Այսօր, ուրախացուցիչ երեւոյթ է, որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը, որ շառաւիղն է Սուրբ Էջմիածնի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան, շառաւիղն է Շնորհալիներու, Լամբրոնացիներու լուսաւոր եւ անջնջելի դէմքներուն, պատեհութիւնը ունի արժանաւորապէս նշելու իր գահակալին վաստակը՝ յիսնամեակի մը վրայ տարածուած: Լուսարձակի տակ բերելու յիսնամեայ ծառայութիւն մը նուիրուած Աստուծոյ եւ իր ժողովուրդին:

Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը պատահական եւ անձնական փառասիրութիւններու արդիւնք չեղաւ, այլ իր ժողովուրդին հետ եւ տէր ըլլալու գլխաւոր յանձնառութեամբ շարունակեց իր առաքելութիւնը: Գիտենք, թէ ինչ ահաւոր եւ սահմուկեցուցիչ ճամբաններէ անցաւ այս Կաթողիկոսութիւնը՝ հասնելու համար սփիտքացած իր իրավիճակին: Բայց շրջանցեց այդ վիատեցուցիչ պայմանները եւ այսօր պայծառօրէն կանգնած է մեր հայրենիքն ու պետականութիւնը զօրացնող պատուանդանի մը վրայ: Ու այդ պատուանդանին գլուխը կանգնած է բազմաթիւ մակարդակներու՝ հոգեւոր, մշակութային, շինարարական եւ քաղաքական, ազգային ու միջազգային մակարդակներու վրայ յիսնամեայ հարուստ իրազործումներով Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետը:

Կը մաղթենք բազառողջութիւն եւ նոր վերելքներ շնորհազարդ մեր Հայրապետին:

Այս առիթով մեր մտահոգութիւնը եւ ինչու չէ ընդվզումը կը յայտնենք վերջերս Հայաստանի մէջ հայ եկեղեցւոյ ուղղուած անտեղի եւ անվայել ելոյթներուն դէմ:

Եկեղեցին ունի եւ ունեցած է նուիրապետական կարգ, զոր պահած է դարերու ընթացքին եւ պէտք է պահէ այսօր եւս: Կը դատապարտենք հայ եկեղեցւոյ դէմ ուղղուած որեւէ ոտնագութիւն եւ մեր բարեպաշտ ժողովուրդին կը թելադրենք ըլլալ աչալուրջ, լայնախոն եւ զգօն, եկեղեցին պահելու համար իր պայծառ պատուանդանին վրայ:

Հոս կը կայանայ եկեղեցւոյ եւ հոգեւորականին ամէնէն ազդու դերակատարութիւնը պետութեան կառուցման մէջ:

Առողջ եւ զօրեղ ժողովուրդը ինք կը պայքարի յոռի բարքերուն դէմ, անհաւատին դէմ, աղանդաւորին դէմ: Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահ՝ Ռ. Քոչարեան Կիպրոս այցելութեան ընթացքին, Կիպրոսի եկեղեցւոյ պետ՝ Խրիզոստոմոս Բ. Արքեպիսկոպոսին հարց տուաւ, թէ եկեղեցին ինչպէ՞ս կը պայքարի աղանդաւորութեան դէմ: Արքեպիսկոպոսը պատասխանեց մէկ բառով՝ **Ժողովուրդով**. եւ բացատրեց, թէ իր եկեղեցւոյ անդամները այնպէս դաստիարակուած են, որ դուրս կը վանեն օտարամուտ որեւէ անուղղափառ վարդապետութիւն:

Յատկանշական է, որ յոյն ժողովուրդը իր բոլոր աստիճանի հոգեւորականները ժողովրդային հասկացողութեամբ **ուսուցիչ** (տասգալէ) կը կո-

չե: Արդարացի է կոչումը, երբ ընտրուած ու պատրաստուած են հոգեւորականները եւ արժանի այդ կոչումին ժողովուրդի խաւերուն մէջ: Հետեւարար, եկեղեցին զգուշաւոր կերպով պիտի ընտրէ ու պատրաստէ կոչումով եւ ուսուցանելու ատակ ծառայասէր ու անձնուէր հոգեւորականներ, որոնք ժողովուրդին մէջ, դպրոցներէն ներս, կազմակերպուած ծուխերու մէջ յատուկ լսարաններով, ընտանեկան յարաբերութիւններով թէ այլ կերպերով հետամուտ ըլլան ժողովուրդը կրթելու, անոնց մէջ հաւատքը սերմանելու աշխատանիքին:

Դպրոցներէն ներս կրօնական դաստիարակութիւն անուանումը խըրտ-չեցնող է այս օրերուն: Պետութիւններ, ինչպէս Գանատան, չեն ընդունիր այդ դաստիարակութիւնը դպրոցներէ ներս: Արդարացի է թերեւս մտահոգութիւնը համաշխարհայնացած աշխարհի խառնարանին մէջ: Բայց կրօնական բառը կարելի է փոխարինել բարոյկան դաստիարակութիւն բառով: Բարոյական դաստիարակութիւնը էական անհրաժեշտութիւն է, այսօ՛ր մանաւանդ, վերոյիշեալ խառնարանին մէջ եւ ամենուրեք, ինչու չէ նաև մեր մէջ: Իսկ զայն ուսուցանողը պէտք է ըլլայ գիտակից, անշահախնդիր, հարուստ բարոյականով հոգեւորականը կամ նոյնպիսի յատկանիշերով օժտուած ու պատրաստուած աշխարհականը: Կարեւոր է, որ մեր տարրական վարժարանները, թէկուզ արտադասարանային դրութեամբ, զամբեն այդ կրթութիւնը: Եկեղեցին պահապանն է բարոյական արժէքներու, առողջ ընտանիքի, առողջ մարդու, ինչպէս իր ժողովուրդի հոգեւոր եւ մշակութային արժէքներուն:

Հեռու չերթանիք, Հայաստանի Հանրապետութեան սահմանադրութիւնը հիմնուած է քրիստոնէական արժէքներու վրայ՝ պարտաճանաչութիւն, կարգապահութիւն, իրարօգնութիւն, արդարութիւն...: Հայաստանի քաղաքացին, այսինքն անխտիր բոլոր հայերը, երբ ունին քրիստոնէական առողջ դաստիարակութիւն, շատ աւելի դիւրաւ կը հետեւին եւ կը գործադրեն երկրին օրէնքները՝ դառնալով տիպար, օրինակելի քաղաքացի: Այս պարագան աւելի ցցուն եւ օգտակար կը դառնայ, երբ քաղաքացին պետութեան մէջ գործող պաշտօնեայ է բոլոր մակարդակներու վրայ, եւ կ'աշխատի խղճով, իմաստութեամբ, արդարութեամբ եւ անաշառութեամբ:

Եզրակացնելով, Եկեղեցին անուղղակի թէ ուղղակի պետութեան գործակիցն է եւ օրակիցը: Եւ այս հասկացողութեամբ ու աշխատանիքով մեծ է անոր դերը պետականութիւն կառուցելու գործին մէջ:

Այժմ քանի մը թելադրանիներ երկարամեայ եւ համեստ հոգեւոր սպասաւորի մը կողմէ.-

Հայաստանի պետական կառոյցը իւրայատուկ մօտեցում պէտք է ունենայ Եկեղեցւոյ նկատմամբ: Տուրքներու զնշում, հոգեւորականներու (վերեւ նշուած արժէչափերու վրայ կերտուած) ընծայուած դիւրութիւններ: Հայ Եկեղեցին իր արժանաւոր հոգեւորականներով արժանի յարգանիք պէտք է վայելէ պետական դասին մօտ:

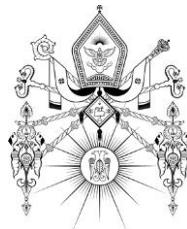
Փոխադարձաբար, ճակատագրական պահերու, ինչպէս նախապէս, եկեղեցին պէտք է մասնակից ըլլայ հայ ժողովուրդի տագնապներուն եւ անոր ապագային առնչուող բոլոր հարցերու քննարկման եւ բարւոք լուծումներուն:

Պետութիւնը պէտք է տրամադրէ բոլոր հնարաւորութիւնները եկեղեցին կենսունակ պահելու եւ որպէս պետականօրէն ճանչցուած առաջին քրիստոնեայ եկեղեցի, իր հոգեմտաւոր արժէքներով ներկայացնելու աշխարհին:

Վ.Ա.Հ.

ԿՈՆԴԱԿՆԵՐ

ՎԵՐԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՑԱՐԴ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԾ ԿՈՆԴԱԿՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՕՐՅԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԻՐԵՐՈՒՆ ՀԱՒՔԱԾՈՆ*

ԳԻՐ ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԳՆԱՀԱՏԱՆՔԻ

(Կոստանդնուպոլսյ Պատրիարքութեան հիմնադրութեան 550-ամեակին առիթով)

Սեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաքողիկոսութեան Անթիլիասի Մայրավանքէն հայրապետական օրինութեամբ ու քրիստոնէական ջերմ սիլով կ'ողջունենք Զեզ՝ Կոստանդնուպոլսյ Հայոց Պատրիարքութեան պատմութեան այս կարեւոր հանգրուանին: Արդարեւ, այսօր երբ հանդիսաւոր սուրբ եւ անմահ պատարագի ճամբռով ու այլ հանդիսութիւններով կը նշէք Կոստանդնուպոլսյ Պատրիարքութեան հիմնադրութեան 550-ամեակը, Սեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաքողիկոսութիւնը իր միաբանութեամբ, Ազգային Կեղրոնական Վարչութեան Կրօնական ու Քաղաքական Ժողովներով, իր Թեմակալ Առաջնորդներով եւ իր հոգեւոր խնամքին ենթակայ ժողովուրդով հոգեկան անհուն ուրախութեամբ կ'ողջունէ այս նշանակալից դէպքը ձեր կեանքէն ներս: Գոհութիւն ու փառք կու տանք Աստուծոյ, որ անցնող 550 տարիներու ընթացքին, հակառակ Պատրիարքութեան դիմագրաւած բազմազան ու այլազան տագնապներուն ու մարտահրաւերներուն, Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցւոյ Նուիրապետական այս պատմական Արոռը մնաց կանգուն՝ լծուած իր եկեղեցաշէն առաքելութեան ու ազգային ծառայութեան:

Սա պահուն, երբ յետադարձ ակնարկով կը փորձենք դիտել անցնող 550 տարիներու պատմութիւնը Կոստանդնուպոլսյ Պատրիարքութեան, անհրաժեշտ կը նկատենք լուսարձակի տակ բերել մի քանի յատկանշական երեւյթներ.-

Ա) Երբ մօտէն սերտենք 16-էն մինչեւ 20-րդ դարու սկիզբը երկարող ժամանակաշրջանը մեր ժողովուրդի պատմութեան, յստակօրէն պիտի տեսնենք թէ Կոստանդնուպոլսյ Պատրիարքական Արոռը վճռական դեր ունեցաւ Օսմանեան

* Յունուար 2010-ի թիւով սկսանք հրատարակել Ս. Աթոռոյս Վեհափառ Հայրապետ՝ Ն.Ա.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաքողիկոսի Կոնդակներու հաւաքածոն, սկսեալ 1995 թուականէն: Սոյն շարքը շարունակութիւնն է ընդհանուր հաւաքածոյին: ԽՄԲ.:

Կայսրութեան սահմաններէն ներս ապրող հայ ժողովուրդի կեանքին մէջ: Պատրիարքութեան վիճակուած այս յոյժ կարեւոր դերը չահմանափակուեցաւ միայն կրօնական մարզէն ներս, այլ ընդգրկեց նաև մշակութային, կրթական, քաղաքական ու այլ մարզերը մեր ազգային-եկեղեցական կեանքին: Այլ խօսքով, Պատրիարքութիւնը դարձաւ առանցքը հայ կեանքին, որուն շուրջ կազմաւորուեցան ու կազմակերպուեցան, ծրագրուեցան ու իրագործուեցան բազմաթիւ ու բազմազան կարեւոր դէարեր ու նախաձեռնութիւններ: Արդարեւ, կարելի չէ հասկնալ Արեւմտահայութեան վերջին հինգ դարերու պատմութիւնը՝ առանց Կոստանդնուպոլսոյ Պատրիարքութեան:

Բ) Սուկ կրօնական կառոյց ու վարչական կեղրոն չեղաւ Կոստանդնուպոլսոյ Պատրիարքութիւնը: Նախ, որպէս հայ ժողովուրդի իրաւական ներկայացուցիչը պետութեան մօտ, ան դարձաւ համայնքի ծանրութեան կեղրոնը: Ան իր շուրջը հաւաքեց զանազան բնագաւառներէն ներս գործող մեր լաւագոյն տարրերը՝ մտաւորականներ, բարերարներ, արուեստագէտներ, հոգեւորականներ ու հասարակական գործիչներ, որոնք Պատրիարքութեան ճամբով իրենց գործօն մասնակցութիւնը ու կարեւոր նպաստը բերին մեր համայնական կեանքին առաւել կազմակերպման ու ծաղկման: Պատրիարքութեան զահին վրայ բազմեցան այնպիսի դէմքեր, որոնք իրենց իմաստուն ու արի կեցուածքներով ու մանաւանդ նուիրեալ ծառայութեամբ առանցքային դեր ունեցան Պատրիարքութեան պատմութեան մէջ:

Գ) Վերջապէս, անիրամթեշտ է յատուկ կարեւորութեամբ ընդգծել որ յիշեալ ժամանակաշրջանը նաեւ յատկանշուեցաւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան ու Կոստանդնուպոլսոյ Պատրիարքութեան միջեւ զարգացած յատուկ գործակցութեամբ: Մեր եկեղեցոյ Նուիրապետական այս երկու Աքոռներուն միջեւ սկսուած սերտ գործակցութիւնը շարունակուեցաւ Օսմաննեան Կայսրութենէն յետոյ եւս ու կը շարունակուի մինչեւ այսօր: Արդարեւ, Արմաշի Դպրեվանքն սկսեալ մինչեւ Անթիլիասի Դպրեվանքը, Սիսէն սկսեալ մինչեւ Անթիլիաս, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Հայրապետական Սուրբ Աքոռը, միշտ եղբայրական սիրով ու գործակցական ոգիով մօտեցաւ Կոստանդնուպոլսոյ Պատրիարքական Աքոռին:

Բնականաբար ամեակները առիթներ են անցեալին նայելու ու անցեալլ արժեւորելու իր պատմա-քաղաքական ու կրօնա-ընկերային շրջագծին մէջ, վեր առնելով մեր արձանագրած յաջողութիւնները, կատարած իրագործումները ու միաժամանակ ունեցած բերացումները: Ամեակները նաեւ ու մանաւանդ առիթներ են յառաջատեսիլ մօտեցումով ու վերանորոգ հաւատքով ապագային նայելու: Տեղեակ ենք Պատրիարքութեան դիմագրաւած ներկայի զանազան դժուարութիւններուն մասին: Նաեւ մօտէն կը հետաքրքրութիւնը Պատրիարք Սրբազնին առողջական վիճակով: Այս մտահոգութիւններուն դիմաց, վստահ ենք որ Պատրիարքութիւնը իր հոգեւոր թէ աշխարհական պատասխանատուներով, առաւել նուիրումով ու միասնական ոգիով պիտի շարունակէ իր ծառայութիւնը մեր ժողովուրդին: Այս առիթով, կը վստահեցնենք ձեզ, թէ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը միշտ կը մնայ զօրակից ու գործակից Կոստանդնուպոլսոյ Պատրիարքութեան:

Կ'աղօթենք առ Բարձրեալն Աստուած, որ Պատրիարք Սրբազնին շնորհէ առողջութիւն ու մեր հոգեւոր դասուն՝ յաջողութիւն իր եկեղեցանուեր ծառայութեան

մէջ: Թող Քարձրեալն Աստուած միշտ կանգուն ու զօրեն պահէ Կոստանդնուպոլսյ Պատրիարքական Աթոռը իր կեանքով ու առաքելութեամբ:

Ողջ լերուք ի Տէր, զօրացեալ շնորհօք Ս. Հոգոյն եւ յաւետ օրինեալ ի Սէնջ.
Ամէն:

**ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ**

*Տուալ Հայրապետական Օրինուրեան Գիրս այս
Ի Կարողիկոսարանի Մեծի Տանն Կիլիկիոյ
Որ յԱնրիլիս, Լիքանան
Ի 10-ա Մայիսի, 2011 բուին Ջրիսլուսի, եւ
Ի բուին Հայոց Ռնկ.*

ԳԻՐ ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԳՆԱՀԱՏԱՆՔԻ

(Մակար Վրդ. Աշգարեանի Վարդապետական Լանջախաչ իրաւունք կրելու առիթով)

Ի գնահատութիւն հայ Եկեղեցւոյ անդաստանէն ներս, որպէս Կիլիկեան Ուխտի Միաբան, Զեր մատուցած ամբողջանուէր ծառայութեան, եւ մանաւանդ Դարեվանքն ներս Զեր կատարած նախանձախնողիր աշխատանքին, այսու Հայրապետական Կոնդակաւ Զեզի կը շնորհենք **ՎԱՐԴԱՊԵՏԱԿԱՆ ԼԱՆՉԱԽԱՉ** կրելու իրաւունք:

Վստահ ենք, որ Աստուծոյ օրինութեամբ պիտի շարունակէք Զեր նուիրեալ գործունեութիւնը ի սպաս մեր սուրբ Եկեղեցւոյ. Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կարողիկոսութեան եւ մեր հաւատացեալ ժողովուրդին՝ Զեզի վստահուած պատասխանատուութեանց ընդմէջէն:

Կ'օրինենք Զեզ, եւ կ'աղօթենք որ Ամենաքարին Աստուած ֆիզիքապէս ու հոգեպէս զօրացնէ. Զեզ իր շնորհաց հեղումովը Զեր անձին վրայ, որպէսզի վերանորոգ նուիրումով ու խանրով շարունակէք Զեր հոգեւոր առաքելութիւնը, եւ կարենար մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի բառերով ըսել «Ծառայք անպիտանք եմք, զոր պարրէաքն առնել՝ արարաք» (ՂՈՒԿԱՍ ԺԷ. 10):

Ողջ լերուք ի Տէր, զօրացեալ շնորհօք Ս. Հոգոյն եւ յաւետ օրինեալ ի Սէնջ.
Ամէն:

**ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ**

*Տուալ Գիրս այս ի Կարողիկոսարանի
Որ յԱնրիլիս, Լիքանան
Ի 21-ա Յունիսի, 2011 բուին Ջրիսլուսի, եւ
Ի բուին Հայոց Ռնկ.
Հնդ համարաւ Շ/ՅԿԶ.*

ՍՈՒՐԲ ԳՐԱՅԻՆ

ՍԻՐՏԸ^{*}

«Քրիստոնեային անիլն ու զարգանալը եւ այս անումին ամբողջ զօրութիւնը սրտէն կախեալ է»:

ԼՍ.ՊՏԵՐՆԵՐԸ

1) **Այնպէս ինչպէս լապտերները միակ կրակէ մը կը վառին եւ այդ լուսավառ լապտերները բոլորն ալ մէկ բնութենէ են, նոյնպէս ալ քրիստոնեաները հոգեպէս կը վառին ու կը վայլին մէկ բնութենէ, որ աստուածային կրակն է, այսինքն՝ Աստուծոյ Որդին։ Անոնք իրենց կանթեղները վառած ունին իրենց սրտերուն մէջ, որոնք Աստուծոյ առջեւ կը վայլին եւ երկրի վրայ կ'ապրին, ճիշդ այնպէս՝ ինչպէս Քրիստոս փայլեցաւ, որու մասին Աստուածաշունչին մէջ կը կարդանք, թէ «Քու Աստուածդ ուրախութեան իւղով օծեց քեզ» (Մդ 45.7): Այդ պատճառով ալ Քրիստոս Օծեալ կոչուեցաւ, որպէսզի երբ մենք ալ նոյն իւղով օծուինք, ինչպէս ինք օծուեցաւ, նոյն եւ մէկ բնութենէն եւ մարմինէն օծուած ըլլանք։ Գրուած է նաեւ. «Թէ՛ Քրիստոս, որ մարդիկը կը սրբէ, եւ թէ սրբուողները՝ նոյն եւ մէկ Հօր զաւակներն են» (Երր 2.11):**

2) **Ահա թէ ինչպէս, քրիստոնեաները որոշ իմաստով կը նմանին այն լապտերներուն, որոնք իրենց ներսիդին կը կրեն ձէթը, այսինքն՝ արդարութեան պտուղները։ Բայց եթէ անոնք իրենց հոգիներուն մէջ աստուածային կրակով չըոցավառին, ապա ոչինչ են։ Քրիստոս մարդուն ներաշխարհին խորը հանգչող բոցավու լապտերն է՝ Սուրբ Հոգիին չնորհիւ, որ կը բոցավառէ անձին սիրտը։**

Ինչպէս որ է աղամանդներով լեցուն անտեսուած ու մէկդի լքուած պարկը, այնպէս ալ պէտք է ըլլայ քրիստոնեան, որ թէեւ արտաքնապէս լքուած եւ անտեսուած պէտք է ըլլայ, բայց ներքնապէս պարտի ունենալ «քանկագին մարգարիտը» (Մթ 13.46): Բայց կան նաեւ ուրիշներ, որոնք «կիրով ներմկցուած» գերեզմաններու կը նմանին, արտաքնապէս զեղեցիկ կ'երեւին, բայց ներքնապէս լեցուն են «մեղեններու ոսկորներով» (Մթ 23.27), նեխածութեամբ եւ պիղծ ոգիներով։ Անոնք Աստուծոյ աչքին մեռածներ են, որոնք խաւար թշնամիին հետ հազած են ամէն տեսակի անօրէնութիւն, պղծութիւն եւ ամօթ։

* Անապատական Ս. Մակար մեծ նգնաւորի խրատական քարոզներէն։

ԱՆՉԱՓԱՀԱՄԱՆ ՈՒ ՈՐԴԻՆ

3) Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ, թէ ժառանգորդը որքան ատեն որ անչափահաս է, ենթակայ է խնամակալներու եւ հոգաբարձուներու (տե՛ս Գղ 4.2), որոնք կը պաշտպանեն զինք պիղծ ոգիներէն, որ չեն ուզեր որ պատանին մեծնայ եւ հասուն մարդ դառնալով՝ յանկարծ վերահաս դառնայ իր հօր տան վերաբերող հարցերուն եւ որպէս որդի ստանձնէ տան տիրութիւնը: Անհրաժեշտ է, որ քրիստոնեան ամէն ատեն իր սրտին մէջ յիշէ զԱստուած, ինչպէս գրուած է. «Սիրէ քու Տէր Աստուածոդդ ամբողջ սրտով, ամբողջ հոգիով եւ ամբողջ մտքով» (Մտ 22.37, Բ.Օր 6.5): Եւ հարկ է, որ ան զԱստուած սիրէ ո՛չ միայն պաշտամունքի վայրին մէջ, այլև՝ ամէն տեղ եւ ամէն ատեն, խօսած ու կերած ժամանակ յիշէ զԱստուած եւ սիրէ զԱյն իր ամբողջ սրտով: Գրուած է, թէ «Զեր հարստութիւնը ո՛ւր որ է, հոն կ'ըլլայ նաեւ ձեր սիրտը» (Մտ 6.21, Ղկ 12.34): Որովհետեւ ինչ բանի որ կը կառչի մարդուն սիրտը եւ ինչ ուղղութեամբ որ կը զարգանայ անոր ցանկութիւնը, այդ կ'ըլլայ անոր Աստուածը: Եթէ սիրտը տեւաբար Աստուծոյ կը ցանկայ, ապա Աստուած կ'ըլլայ անոր Տէրը: Սակայն, եթէ պատահի, որ մարդ նոյնիսկ ինքոյնք անտեսէ ու մերկանայ իր ամբողջ ունեցուածքն, թափառական դառնայ ու խիստ ծոմապահութիւններ ալ կատարէ, բայց շարունակէ իր սրտին մէջ կառչած մնալ իր եսին եւ աշխարհին պատկանող բոլոր տեսակի երեւոյթներուն (ծողք, կին, զաւակներ... Ուր որ կապուած է սիրտը եւ գերեվարուած միտքը, հո՛ն կ'ըլլայ իր Աստուածը), որովհետեւ ան թէեւ աշխարհի առջեւի դռնէն դուրս եկաւ, սակայն դարձեալ աշխարհ մտաւ եւ ինքոյնք անոր գիրկը նետեց, բայց այս անգամ՝ ետեւի դռնէն:

Ա.ՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ԿՐԱԿԻ ԶՈՐՈՒԹԵՆՔՆ ԿԸ ԶՔԱՆԱՆ ՍԱՏԱՆԱՆԵՐԸ

Այնպէս ինչպէս երկաթէ ձողերը երբ բոցավառ հնոցին մէջ նետուին, կրակի զօրութեան չղիմանարով կ'այրին ու կը հալին, նոյնպէս ալ պիղծ ոգիներն ու սատանաները, որոնք Աստուծոյ Հոգիին զօրութիւնը ստացած մարդուն ետեւէն իյնալով կը փորձեն պատերազմիլ անոր դէմ, կ'այրին ու կը չքանան աստուածային կրակի զօրութենէն, մանաւանդ, երբ մարդ ամէն ատեն Տիրոջ կառչած է ու իր յոյսն ու վստահութիւնը Անոր վրայ դրած է: Նոյնիսկ եթէ սատանաները լեռներու չափ հսկայ ու գօրաւոր ըլլան, անոնք կ'այրին աղօթքի զօրութեամբ, ինչպէս մոմը կը հալի կրակի ջերմութենէն:

Բայց հոգիին համար միաժամանակ մեծ պայքար եւ պատերազմ գոյութիւն ունի, որ զայն կը տանի ընդդէմ սատանաներուն եւ պիղծ ոգիներուն: Որովհետեւ մարդուն ներաշխարհին մէջ իսկ կը գտնուին վիշապներ, պատառող առիւծներ եւ բոցավառ կրակ: Ան որ չարութեան մէջ միրճուած է, ճիշդ մէկու մը պէս, որ մեղքի հոգիով կը գինովնայ, այնպիսին բնաւ չի յագենար չարութենէն, ատիկա ըլլայ սպանութիւն, չնութիւն թէ պոռնկութիւն: Սակայն Ս. Հոգիով մկրտուած քրիստոնեան ոչինչով հաղորդակից է չարին:

Բայց բոլոր անոնք, որոնք չնորհքը փորձարկելով հանդերձ, տակաւին կը շարունակեն մեղքին հետ հաշտ ընթանալ, անոնց վրայ վախը կը տիրապետէ եւ անոնք իրենց կեանքը տագնապով կ'ապրին:

4) Այնպէս ինչպէս վաճառականները իրենց ծովային ճամբորդութիւններու ընթացքին, նոյնիսկ երբ ծովն ու հովը հանգիստ ու խաղաղ գտնեն, սակայն այնքան ատեն որ տակաւին նաւահանգիստ չեն հասած, անոնց սրտերը վախով բռնուած կ'ըլլան, որ յանկարծ փոթորիկ մը ելլելով՝ ծովը չարեկոծէ ու նաւը վտանգի չենթարկէ, նոյնպէս ալ քրիստոնեաները, նոյնիսկ երբ իրենց սրտերուն մէջ անոնք Սուրբ Հոգիին խաղաղ ու հանգիստ հովը ունին, կը զգուշանան, որպէսզի չըլլայ թէ յանկարծ իրենց վրայ բորբոքի հակառակորդին հոգիի զօրութիւնը եւ իրենց ներաշխարհէն ներս տագնապներ ու փոթորիկներ յառաջացնէ:

Ա.ՐԹՈՒՆ ՀՍԿԵԼՈՒ Ա.ՆՀՐԱ.ԺԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Այդ պատճառով ալ անհրաժեշտ է, որ արթուն եւ զգաստ վիճակով հսկենք, որպէսզի ապահով հասնինք կատարեալ աշխարհի խաղաղ նաւահանգիստը, սուրբերու քաղաքը, դէպի յաւիտենական կեանքն ու անվախճան ուրախութիւնը՝ երկնային երուսաղէմը, այսինքն՝ «Անդրանիկներու Եկեղեցին» (Եբր 12.23): Եթէ մարդ այս հանգրուաններէն ու աստիճաններէն չանցնի, ապա կը նշանակէ թէ ան տակաւին վախի ազգեցութեան տակ է եւ որեւէ ժամանակ կրնայ չար ոյժերուն կողմէ անկման ենթարկուիլ:

Ա.ՍՏՈՒՄԾԱՅԻՆ ՍԵՐՄՆԱՀԱՏԻԿԸ ՍՐՏԻՆ ՄԷՋ ՊԱՀԵԼ

5) Այնպէս ինչպէս կինը, որ աչքերէ հեռու յղանալով իր որովայնին մէջ կը կրէ սաղմը, բայց երբ յարմար ժամանակին՝ ծննդաբերութեան ատեն որովայնին պտողը լոյս աշխարհ կու զայ եւ նոր ստեղծագործութիւն մը կը տեսնէ, զոր նախապէս չէր տեսած, նաեւ կը տեսնէ երկինքը, երկիրը, արեւը, լուսինը, աստղերը, ինչպէս նաեւ ազգականները, որոնք մեծ ուրախութեամբ ողողուն դէմքերով զինք իրենց գիրկը կ'առնեն: Բայց եթէ ծնելէն անմիջապէս առաջ անդրնական ու չնախատեսուած արկած մը պատահէր, այն ատեն ծննդաբերութիւնը կատարող բժիշկները պիտի ստիպուէին սուր գործիքներ օգտագործելով անծին ու անկենդան երեխան մահէն դէպի մահ եւ խաւարէն դէպի խաւար փոխադրել:

Եթէ վերոյիշեալ երեւոյթը փորձենք մեր հոգեւոր կեանքին պատշաճեցնել, ապա բոլոր անոնք որոնք Աստուծոյ սերմնահատիկը ստացան, զանիկա ստացան ծածուկ եւ աներեւոյթ կերպով եւ իրենց մէջ ընակող մեղքին պատճառով, անոնք աստուածային սերմնահատիկը իրենց ներաշխարհէն մէջ դադունի վայրերու մէջ կը պահէն: Անոնք եթէ կրցան իրենց անձերն ու Աստուածային սերմնահատիկը պահել, ապա յարմար ժամանակին երեւելի կերպով վերստին կը ծնին, որմէ ետք, երբ Փիզիքական մահով մարմինը բաղադրուի, այն ատեն երկնաւոր մարմիններն ու հրեշտակները ուրախ երեսներով զիրենք կը դիմաւորեն: Սակայն պատերազմելու համար Քրիստոսի գէնքերը ստանալէ ետք, եթէ մարդը անտարբեր գտնուի, ապա ան իր թշնամիներուն ձեռքը կ'իյնայ եւ մարմինին բաղադրուելէն ետք, զինք շրջապատող խաւարէն դէպի աւելի խիստ, առաւել մթին խաւար եւ կորուստ կը փոխադրուի:

ՊԱՐՏԷԶՆ ՈՒ ՍԻՐՏԸ

6) Պարտէզը կը պարունակէ բազմաթիւ պտղատու ծառեր, բոյսեր եւ անուշարոյր ծաղիկներ, որոնք ներդաշնակ գեղեցկութիւն մը կը պարզեն: Անիկա զինք ապահովող փոքր ցանկապատ մըն ալ կ'ունենայ: Ենթաղրենք, որ յորդառատ գետ մը անոր մօտէն կը վազէ եւ հոսող ջուրերը ցանկապատին զարնուելով՝ կամաց-կամաց կը տկարացնեն անոր հիմերը, զանոնք կը քանդեն եւ ներս խուժելով՝ արմատախիլ կ'ընեն բոյսերը, կը փճացնեն, կ'աղաւաղեն պարտէզին տեսքը եւ անպառող կը դարձնեն: Այսպէս է նաեւ պարագան մարդուն սիրտը: Ան ունի բարի մտածումներ, բայց չարին գետերը, որ միշտ սրտին մօտէն կը վազեն, կը փորձեն զայն դէպի իրենց կողմը քաշել ու գրաւել: Եւ եթէ միտքը քիչ մը դէպի անտարբերութեան եւ պիղծ մտածումներու կողմ շեղի, ապա մեղքի պիղծ ողիները շուտով իրենց համար տեղ կը գտնեն եւ ներս խուժելով՝ կ'ապականեն սրտին ամբողջ ներքին գեղեցկութիւնը եւ բարի մտածումները ոչնչացնելով՝ հոգին աւերակ վիճակի կը վերածեն:

Ա.ԶՔՆ ՈՒ ՍԻՐՏԸ

7) Ինչպէս որ աչքը մարմնին մէկ փոքր անդամն՝ է՝ մարմնին միւս անդամներուն հետ համեմատած, եւ փոքր ըլլալով հանդերձ՝ մեծ սքանչելիք մըն է, քանի որ մէկ հայեացքով կը տեսնէ երկինքը, արեւը, լուսինը, աստղերը, քաղաքները եւ միւս բոլոր արարածները, նոյնպէս է նաեւ՝ միտքը: Եւ թէ այս արարուածները, որոնք կը տեսնուին մէկ նայուածքով, բոլորն ալ կը կազմուին ու կը պատկերուին մարդկային այլ փոքր աչքին մէջ, միտքը նաեւ նոյն գործը կը կատարէ՝ սրտին համար: Սիրտը փոքր ըլլալով հանդերձ, անոր մէջ կը գտնուին վիշապներ, թունաւոր գազաններ եւ չարին բոլոր գետերը, ինչպէս նաեւ՝ կորուսաբեր ճամբաները. միաժամանակ, հոն կան նաեւ Աստուածը, հրեշտակները, առաքեալները, կեանքը, արքայութիւնն ու լոյսը, ինչպէս նաեւ՝ երկնաւոր քաղաքները, գանձերը եւ չնորհքները:

Այնպէս ինչպէս, որ երբ ամպերը ամբողջութեամբ ծածկեն երկիրը, մարդ անկարող կ'ըլլայ տեսնելու իր ընկերը, նոյն կերպով ալ անհնազանդութեան պահէն սկսեալ խաւարը տարածուեցաւ ամբողջ ստեղծագործութեան եւ մարդկային բնութեան վրայ, եւ մարդիկը մոլորեցնելով՝ դարձուց դիշերուան որդիներ, որոնք իրենց կեանքը վախով եւ սարսափով սպառեցին: Եւ այնպէս ինչպէս թանձր ծուխը կը պատէ ամբողջ սենեակը, նոյնպէս ալ մեղքը, իր պիղծ մտածումներով, որով-հետեւ անիկա կը տիրէ սրտի մտածումներուն վրայ եւ անհամար պիղծ ողիներով ներս կը սողոսկի:

Ա.ԱՏՈՒԾՈՅ ԽՕՍՔԸ ԼՍԵԼ ԵՒ ՀՈԳԻԻՆ ՇՆՈՐՀՔԸ ՍՏԱՆԱԼ

8) Այնպէս ինչպէս մեր շուրջը կատարուող դէպքերու ընթացքին տեղի կ'ունենան, օրինակ, պատերազմի կ'երթան ո՛չ թէ իմաստուն եւ զիտուն ու երեւելի մարդիկը, այլ՝ խոնարհ դասակարգի, հողագործ եւ անգրագէտ մարդիկը, եւ եթէ

պատահի, որ անոնք յաղթելով՝ դուրս վտարեն թշնամին իրենց սահմաններէն, ապա թագաւորին կողմէ յատուկ վարձատրութեան կ'արժանանան եւ շքանշաններ ու պսակներ կը ստանան: Իսկ իմաստունները անոնց ետին կը պահութափին: Նոյնն է պարագան նաեւ Հոգեւոր մարզին մէջ: Պարզամիտները կը լսեն Աստուծոյ Խօսքը եւ մեծ սիրով ու ցանկութեամբ կը կատարեն զայն, որուն համար ալ Աստուծմէ կը ստանան Հոգիին չնորհքը: Մինչ իմաստունները, որոնք ճշմարտութեան սէրէն դատարկ, միայն հռետորութեան եւ իմաստասիրութեան ետեւէ են, անոնք չեն յառաջանար եւ այդ պատճառով ալ պատերազմողներուն եւ յաղթողներուն ետին կը մնան:

9) **Այնպէս ինչպէս որ երբ սաստիկ հովերը սարսափազու ձայնով փչեն՝ երկինքի տակ գտնուող բոլոր արարածները կը շարժեն, նոյն կերպով ալ, երբ շարին գորովթիւնը կը յարձակի մարդոց մտածումներուն վրայ, կը խանդարէ զանոնք, կը սարսէ սիրութ եւ չար խորհուրդներով ու կասկածներով կը լեցնէ միտքը:**

ՅԱՐԱՏԵՒ ՇՆՈՐՀՔ ԽՆԴՐԵԼ.

Այնպէս ինչպէս մաքսահաւաքներ կան, որոնք նեղ ճանապարհներ երթալով անցորդները կը բռնեն եւ անոնց դրամները կը յափշտակեն, նոյնպէս ալ դեւերը կը լրտեսեն Հոգիները եւ կը փորձեն բռնել զանոնք: Հոգիները մարմիններէն բաժնուած ատեն եթէ պատահի որ անոնք լիովին չեն մաքրուած, ապա չար ոգիները թոյլ չեն տար, որ անոնք դէպի երկնային բնակարանները բարձրանան եւ Աստուծոյ հետ հանդիպին, այլ օդին մէջ շրջող դեւերը զանոնք դէպի վար կը նետեն:

Իսկ եթէ անոնք, տակաւին մարմինին մէջ եղած ատենէն իսկ կը ցանկային ու կը խնդրէին Տիրոջմէ ստանալ երկնաւոր չնորհքը, ապա անկասկած, հաղորդակից կ'ըլլան իրենց նախորդներուն, որոնք իրենց առաքինի կենցաղով մտան երկինք, եւ անոնց հետ Տիրոջ մօտ կ'երթան. ինչպէս մեր Տէրը՝ Քրիստոս անձամբ խոստացաւ, ըսելով. «Ինձի ծառայողը պիտի ըլլայ ինն՝ ուր ես կը գտնուիմ» (ՅՀ 12.26), եւ յաւիտեանս յաւիտենից պիտի թագաւորեն Հօրը, Որդիին եւ Սուրբ Հոգիին հետ միասին: Ամէն:

Արաբերէնէ թարգմանեց՝
ՄԱԿԱՐ ԵՊՈ. ԱՇԳԱՐԵՍՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

**Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԸՆԴՈՒՆԵՑ
ԱՐՑԱԽԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՓՈԽ-ՆԱԽԱԳԱՅԾԸ**

Կիրակի, 2 Սեպտեմբեր 2018-ին, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետը, Ս. Աստուածածին Վանքին մէջ, ընդունեց այցելութիւնը Արցախի Հանրապետութեան Ազգային ժողովի Փոխ-Նախագահ՝ Վահրամ Բալայեանին: Անոր կ'ընկերանար Լիբանանի Հայ Դատի Յանձնախումբը:

Պատուիրակութիւնը նախ մասնակցեցաւ Վանքի մատրան մէջ մատուցուող Ս. Եւ Անմահ Պատարագին եւ ապա հանդիպում ունեցաւ Նորին Սրբութեան հետ: Հանդիպման ընթացքին անդրադարձ կատարուեցաւ Արցախի դիմագրաւած մարտահրաւերներուն եւ իոն իրագործուող ծրագիրներուն: Ներկաները նաեւ ունկնդրեցին Արցախի Հանրապետութեան անկախութեան 27-րդ ամեակին առիթով Վեհափառ Հայրապետին ուղղած պատգամը:

Յայտնենք, որ օր մը առաջ, Հայրապետին այցելած էր Արցախի Հանրապետութեան Ազգային Ժողովի անդամներէն՝ Դաւիթ Իշխանսէանը եւ Անոր յանձնած Արցախի Հանրապետութեան Վսեմաշութ Նախագահ՝ Տիար Բակօ Սահակեանին կողմէ յուշանուեր մը:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ Ն.Ս.Օ.Ս.Ս. ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԵՒ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՏԱՐ՝ ՎՍԵՄԱՇՈՒԹ ՆԻԿՈԼ ՓԱՇԻՆԵԱՆԻ ՄԻՋԵՒ

Կիրակի, 21 Հոկտեմբեր 2018-ի յետ միջօրեին, Ն.Ս.Օ.Ս.Ս. Արամ Ա. Կաթողիկոսի եւ Հայաստանի Հանրապետութեան Վարչապետի պաշտոնակատար՝ Վսեմաշութ Նիկոլ Փաշինեանի միջեւ առանձին հանդիպում մը տեղի ունեցաւ Անթիլիասի Մայրավանքին մէջ:

Շուրջ ժամ մը տեւած մտերմիկ հանդիպման ընթացքին արծարծուեցան Հայաստանի ներքին կացութեան, պետութիւն-եկեղեցի յարաբերութեան եւ Հայաստան-Սփիլոք գործակցութեան առնչուած շարք մը հարցեր:

Նշեալ մարգերու գծով Նորին Սրբութիւնն ու Վարչապետի պաշտօնակատարը իրենց տեսակետներն ու մտահոգութիւնները փոխանակեցին՝ կարեւորութեամբ շեշտելով մեր Ժողովուրդին միասնականութիւնը ամուր պահելու, Հայաստանը առաւել հզօրացման մղող աշխատանքներուն շուրջ համախմբուելու եւ Հայաստան-Սփիլոք գործակցութիւնը առաւել ծաւալելու հրամայականը:

**Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
ԶԵՌՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՕԾՄԱՆ
50-ԱՄԵԱԿԻ ՀԱՆԴԻՍԱԿՈՐ ՆՇՈՒՄ
ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԱՅՐԱՎԱՆՔԻՆ ՄԷՋ**

Կիրակի, 21 Հոկտեմբեր 2018 թուականը Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան ժամանակակից պատմութեան մէջ կարեւոր օր մը դարձաւ, երբ մեր ժողովուրդը հանդիսաւոր կերպով իր յարգանքը մատուցանեց Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսին՝ իր քահանայական ձեռնադրութեան եւ օծման 50-ամեակին առիթով: Յայտնենք, որ Վեհափառ Հայրապետը փափաքած էր, որ այս նշումը ըլլայ սահմանափակ, առանց թեմերու մասնակցութեան, կրօնական արարողութեան շրջադիծն ներս: Սակայն, հակառակ այս իրողութեան, Հայրապետին 50-ամեակի նշումը կատարուեցաւ արժանի յարգանքով: 50-ամեակի նշման ներկայ էին Հայաստանի Հանրապետութեան Վարչապետի պաշտօնակատար՝ Նիկոլ Փաշինեանն ու իր տիկինը, Լիբանանի Նախագահին, Վարչապետին եւ Խորհրդարանի Նախագահին ներկայացուցիչները, քրիստոնեայ համայնքապետերու ներկայացուցիչները, պետական նախարարներ, երեսփոխաններ, դեսպաններ, քաղաքական կուսակցութեանց ու կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները, Հայաստանէն ժամանած նախարարներ, ազգային բարերարներ եւ մեր ժողովուրդի զաւակները:

Արդարեւ, 21 Հոկտեմբեր 2018-ի առաւտեան, Անթիլիասի Մայրավանքի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ Ս. եւ Անմահ Պատարագ մատուցանեց Վեհափառ Հայրապետը:

Օրուան պատգամը փոխանցեց Նորին Սրբութիւնը հայերէն եւ Փրանսերէն լեզուներով: Իր պատգամին որպէս բնաբան Նորին Սրբութիւնը ընտրած էր Քրիստոսի այն խօսքը, որ կ'ըսէ, թէ «Ես աշխարհ եկայ ո՛չ թէ ծառայութիւն ստանալու, այլ ծառայելու» (Հմմտ Մտ 20.28): Վեհափառ Հայրապետը ընդհանուր գիծերով պարզեց ծառայութեան իմաստը քրիստոնէական տեսանկիւնէն դիտուած: Ան յիշեցուց, թէ եկեղեցին ինքզինք կ'ըլլայ, իր հարազատ էութեամբ, ծառայութեան ճամբով, որովհետեւ եկեղեցին ո՛չ անշարժ կառոյց է եւ ոչ ալ զմուսռուած մտածողութիւն, այլ ժողովուրդին գացող ծառայական առաքելութիւն է: Ապա ան ըսաւ, որ կեանքի դժուար պայմաններուն մէջ, անցնող 50 տարիներուն, յատկապէս որպէս Լիբանանի Հայոց թեմի Առաջնորդ եւ ապա Կաթողիկոս, փորձած է Քրիստոսի թելաղորութեան հաւատարիմ ըլլալ իր ծառայական կեանքին մէջ: Ան յիշեց, որ ինք Ցեղասպանութենէն վերապրողներու զաւակ է եւ Լիբանան ծնած հայ եկեղեցւոյ առաջին Կաթողիկոսը:

Նորին Սրբութիւնը լայնօրէն անդրադարձաւ հայ ժողովուրդին նկատմամբ Լիբանանի կատարած օգնութեան Հայոց Ցեղասպանութենէն ետք: Ան ըսաւ, որ

Լիրանանի մէջ հայ համայնքը ո՛չ միայն շուտով ինքզինք վերակազմակերպեց, այլ նաեւ դարձաւ յառաջապահը հայ ժողովուրդի վերածննդեան ու սիրտը Սփիւռքի հայութեան։ Որպէս Լիրանանի եօթը զլիսաւոր համայնքներէն մէկը, Լիրանանի հայութիւնը միշտ տէր է իր պարտաւորութիւններուն եւ իրաւունքներուն, շեշտեց Վեհափառ Հայրապետը։

Իր գնահատանքը յայտնելէ ետք Լիրանանի Նախագահին, Վարչապետին ու Խորհրդարանի Նախագահին, Հայրապետը յատուկ կերպով ողջունեց Հ.Հ. Վարչապետի պաշտօնակատար Փաշինեանը՝ շեշտելով, թէ հայրենի ժողովուրդին կամքին ու սպասումներուն թարգմանը ըլլալով, ան նոր էջ մը բացաւ Հայաստանի ժամանակակից պատմութեան մէջ։ Վեհափառ Հայրապետը միաժամանակ վստահեցուց, որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը պիտի շարունակէ վերանորոգ հաւատքով իր մասնակցութիւնը բերել Հայաստանի հզօրութեան ու ծաղկման աշխատանքներուն։

Իր պատգամի աւարտին, Նորին Սրբութիւնը կոչ ուղղեց, որ Լիրանանի ու Հայաստանի միջեւ եղայրական սերտ կապն ու գործակցութիւնը աւելի ամրապնդուին։

Ս. Պատարագէն ետք, Վեհարանի դահլիճին մէջ, խօսք առաւ Ազգային Կեղրոնական Վարչութեան ատենապետ՝ Ստեփան Տէր Պետրոսեանը եւ շեշտելէ ետք

Վեհափառ Հայրապետին 50-ամեայ ծառայութեան կարեւորութիւնը մեր Եկեղեցւոյ, ժողովուրդին, ինչպէս նաեւ Լիբանանին, յաջորդաբար հրաւիրեց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին, Պապին եւ Հանրապետութեան Նախագահին ներկայացուցիչները եւ ապա Վարչապետի պաշտօնակատար Փաշինեանը՝ իրենց խօսքերը արտասանելու:

Գերշ. Տ. Նախան Արք. Ցովհան-նէսեան ընթերցեց Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին շնորհաւորական ուղերձը: Իր խօսքին մէջ, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը կ'ընդգծէ նորին Սրբութեան յիսնամեայ ծառայութեան անկիւնաղարձային հանգրուանները. «Հինգ տասնամեակ առաջ Դուք նուիրուեցիք հոգեւոր սպասաւորութեանը, եւ այսօր Զեր յորելեանը դիմաւորում էք մեր Եկեղեցու անդաստանում արգասաւոր ծառայութեան վաստակով»: Ապա կ'աւելցնէ, որ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս իր վաստակը ունի նաեւ Հայ Եկեղեցւոյ հոգեւոր ու ազգային կեանքին եւ միջեկեղեցական աշխարհին մէջ: Ուղերձին մէջ նաեւ կ'ընդգծէ, որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան առաքելութեան ծաւալուն աշխատանքին արդիւնքով նոր հորիզոններ բացուած են Հայ Եկեղեցւոյ առջեւ

թեան առողջութեան եւ երկարակեցութեան համար:

**Լիբանանի Հանրապետութեան
Նախագահի անունով խօսք առաւ
Երեսփոխան իպրահիմ Քանաան:** Ան
ըսաւ, որ այս առիթը իր մէջ կը պար-
փակէ ազատութեան, հաստատ սկզբ-
բունքներու եւ համակեցութեան պատ-
գամները: Ան Հանրապետութեան Նա-
խագահին անունով յայտարարեց, որ
Լիբանանի ժողովուրդը մէկ է եւ միշտ
իրրեւ մէկ ամբողջութիւն պիտի կանգ-
նի Լիբանանի հայութեան կողքին:
«Դուք՝ Նորին Սրբութիւն եւ հայ հա-
մայնքը կը կազմէք այս հայրենիքին
ամէնէն կարեւոր բաղկացուցիչ տարրե-
րէն մին», շեշտեց Քանաան:

**Հանդիսութեան վերջին խօսքը արտասանեց Հայաստանի Հանրապետութեան
Վարչապետի պաշտօնակատար՝ Նիկոլ Փաշինեան:** Ան վեր առաւ Վեհափառ Հայ-
րապետին եկեղեցանուէր, ազգանուէր ու ազգաշէն զործունէութիւնը եւ նշեց Մե-
ծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան գերն ու ղերակատարութիւնը Ցեղասպա-
նութենէն ճողովրած հայութեան կեանքի վերակազմակերպման առաքելութեան
մէջ: «Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը Սփիւռքի առաքելական հայերի մի
մեծ հատուածի հոգեւոր կեդրոնն է, եկեղեցական եւ կրօնական աւանդոյթների պահ-
պանման ու հարստացման իւրայատուկ դարբնոցը: Անթիվասը հազարաւոր հայերի
սրտում է: Շնորհակալ ենք, որ այս պատերի ներքոյ տարիների ի վեր փայփայուել են

մեր ազգային ինքնութիւնը, մշակութային արժեքները, խրախուսութել ազգապահանութեան ծրագրերը», ըստ Վարչապետի պաշտօնակատարը։ Ան ընդգծեց, որ լիրանանահայ գաղութը ընդհանրապէս եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Ս. Աթոռը յատկապէս իրենց ներդրումը ունեցած են Լիրանանի վերելքին։

Ան կարեւորութեամբ շեշտեց Նորին Սրբութեան տարած աշխատանքը՝ Հայոց Յեղասպանութեան արդար հատուցման ապահովման նպատակով՝ նշելով. «Մենք հիացած ենք Ձեր ստեղծագործ եւ լայնածաւալ աշխատանքով, որի արդիւնքում յաջողութեամբ կերտում էք Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան եւ նրա սփիւռքեան թեմերի ու թեմական կառոյցների երեկուան ու այսօրուան պատմութիւնը», եւ աւելցուց, որ անժխտելի է Նորին Սրբութեան օրհնութեան եւ իմաստուն խօսքի ազդեցութիւնը ազգային կեանքին, Հայոց պետականաշխնութեան եւ Համազգային առաջնահերթութիւններու իրականացման գործընթացին մէջ։ Ան նաև շեշտեց Վեհափառ Հայրապետին միջ-եկեղեցական ոլորտին մէջ եւ միջազգային գետնի վրայ ունեցած գործունէութիւնն ու համբաւը։ Ան վեր առաւ Լիրանանի ապահովութեան եւ կայունութեան պահպանման կարեւորութիւնը՝ ընդգծելով Հայոց Յեղասպանութեան ճանաչման հոլովոյթին մէջ Հայաստան-Սփիւռք փոխադարձ գործակցութեան մէջ Վեհափառ Հայրապետին ջանքերը։

Փաշինեան իր խօսքը եզրափակեց՝ ըսելով. «Երախտապարտ ենք, որ Դուք Ձեր ականաւոր գիտնականի, հայագէտի եւ կրօնագէտի իմաստութիւնը միահիւսելով Ձեր անհուն հայրենասիրութեանն ու մշտական ծառայութեանը՝ շուրջ կէս դար Ձեր սրբազն առաքելութիւնն էք կատարում առ Աստուած, առ Հայ Սուաքելական Սուրբ Եկեղեցի եւ առ հայրենիք»։

Աւարտին, ներկաները իրենց շնորհաւորութիւնները յայտնեցին Վեհափառ Հայրապետին։

Վեհափառ Հայրապետը իր ձեռնադրութեան 50-ամեակին առիթով ստացաւ բազմաթիւ շնորհաւորական գիրեր: Ստորև կը ներկայացնեմք միայն 21 Հոկտեմբեր 2018-ին, յետ Ս. եւ Անմահ Հայրապետական Պատարագին, Վեհարանի դահլիճին մէջ եւ ապա ճաշկերոյթի ընթացքին արտասանուած պաշտօնական խօսքերը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ

Երևան, 20 հոկտեմբերի 2018թ.

ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ ԱՌԱՋԻՆԻՆ

Վեհափառ Տեր,

Ընդունեք խնդրեմ անկեղծ ու ջերմ շնորհավորանքներս Ձեր հոգևոր ծառայության հոբեյանի՝ ծեռնադրության և օծման 50-ամյակի առթիվ:

Ձեր ողջ հոգևոր ծառայությունն ու կյանքը Անթիվասում՝ Մայրավանքի սրբազն կամարների ներքո, մարմնավորումն է աստվածահաճո այն առաքելության, որի կարիքն ունի աշխարհասկիյու մեր ժողովորդը:

Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոսությունը Ձեր հովվապետությամբ շարունակում է բարոյական ու հոգեւոր ամուր հենարան, ոգեշնչող ու միավորող ուժ մնալ մեր ժողովորդի համար:

Բարձր գնահատականի են արժանի մեր ժողովորդի համախմբմանը, հայապահանությանը, ազգային ու հոգևոր արժեքների պահպանմանն ուղղված Ձեր անձնվիրական ջանքերը:

Թող Աստված Ձեզ պարզելի առողջություն, երկարակեցություն, անսպառ ուժ ու եռանդ՝ Ձեր հայրապետական նվիրական առաքելության իրականացման ճանապարհին:

ԱՐՄԵՆ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Վեհափառ Տէր.

Խոգենոր հայրեր, նախարարներ, պարզամատրներ, յարգելի հիւրեր,

Վեհափառ Տէր, շատ զգացուած եմ Ձեր հրաւերի, այս սպասուած հանդիպման եւ եղբայրական Լիքանանի հողում այս հայաշունչ մթնոլորդի համար: Ինձ համար շատ յուզիչ է եւ ի պաշտօնէ, եւ պարզապէս որպէս հայ մարդ, որը դեռ դպրոցական արորից է լուս հայոց պակտութեան մէջ Սեծի Տանն Կիլիկիոյ Կարողիկոսութեան դերի մասին, պատի ունենալ շնորհաւորել Ձեզ ծեռնադրման կէսդարեայ փառաւոր յորելեանի առիթով:

Յիրափ, Սեծի Տանն Կիլիկիոյ Կարողիկոսութիւնը Սիխուորի առաքելական հայերի մի մեծ հարուածի հոգենոր կենքրոնն է, եկեղեցական եւ կրօնական աւանդույթների պահպանաման ու հարապացման իրայակուլ դարձնոցը: Անրիլիասը հազարաւոր հայերի սրբում է: Շնորհակալ ենք, որ այս պատերի ներքոյ դարիներ ի վեր փայլայուել են մեր ազգային ինքնութիւնը, մշակութային արժեքները, իրախուսուն ազգապահպանութեան ծրագրերը:

Անգնահապելի է Սեծի Տանն Կիլիկիոյ Կարողիկոսութեան ամսիջական դերակարգութիւնն Օսմաննեան կայսրութիւնում գրեղի ունեցած Հայոց ցեղասպանութիւնից յեկոյ հայկական սփիտքի ծեւաւրուման եւ կազմակերպման գործում: Պատրահական չէ, որ մեր ազգի համար ամենաօրհնական պահին հիւրընկալ Լիքանանը դարձել է փրկութեան փարոս ցեղասպանութիւնից փրկուած փասնեակ հազարաւոր հայորդիների համար:

Այսօր Հայաւրանի եւ Լիքանանի միջ-պետական յարաքերութիւնները գլուխուում են բարձր մակարդակի վրայ: Դրանում մեծ է այս եղբայրական հողում ծեւաւրուած լիքանանահայ համայնքի դերը, որը նաև Կարողիկոսարանի առաջնորդութեամբ իր հմտութիւնները, գիրելիքներն ու սպեհծարար ներուժը ծառայեցրել է իր երկրորդ հայրենիք դարձած Լիքանանի վերելքին: Շնորհակալ ենք նման պակտութիւն կերպելու համար:

Վեհափառ Տէր.

Ձեր եկեղեցանուեր եւ ազգանուէր գործունէութեան ճանապարհը իրայակուլ խորհուրդ ունի սփիտքահայութեան գոյասպահպանման, քրիստոնէական հասագքի եւ հոգենորդ-մշակութային արժեքների պահպանման, արմագաւորման ու բարածման գործում:

Սենք իհացած ենք Ձեր սպեհծարարութ եւ լայնածաւալ աշխապանքով, որի արդինքում յաջողութեամբ կերպում էք Սեծի Տանն Կիլիկիոյ Կարողիկոսութեան եւ նրա սփիտքեան քեմերի ու քեմական կառոյցների երեկուայ ու այսօրուայ պակտութիւնը:

Յիրափ, անժխտելի է Նորին Սուրբ Օծուրիս Արամ Ա. Սեծի Տանն Կիլիկիոյ Կարողիկոսութեան Գահակալի Հայրապետական օրինութեան ու իմաստու իսօսքի ազդեցութիւնն ու կշոր հայոց պետականաշնութեան, համազգային առաջնահերթութիւնների իրականացման գործում եւ ազգային կեանքում:

Ոգեւորիչ եւ գորենանող էր նաև Ձեր օրակցութիւնը Հայաւրանում գրեղի ունեցած ոչ-բռնի, բաւշեայ, ժողովրդական յեղափոխութեանը: Դա լաւագոյնս վկայեց Ձեր անշեղ նուիրուածութիւնը ազարութեան ու մարդասփրութեան համամարդկային արժեքներին: Սենք Հայաւրանում մեզ անելի օրենդ էինք զգում՝ մեր մէջքին զգալով Սիխուորի սպարանը: Լիայոյն են, որ Դուք էլ այսուհետ նոյն կերպ անելի հապարփ ու զօրեն էք զգալով Ձեզ նոր Հայաւրանի կերպմամբ:

Ձեր անուրանալի ծառայութեամբ Դուք կամքում էք ոչ միայն հոգենոր եւ աշխարհիկ, այլև միջ-եկեղեցական եւ միջ-կրօնական աշխարհընկալումները՝ պատի եւ հեղինակութիւն բերելով հայ ժողովրդին:

Վեհավան Տէր.

Այս լարիսներին այլեւս Ձեր անուան հետ է սերմօրէն շաղկապուած Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կարողիկոսութեան առաքելութեան վերակազմակերպման ու վերածաղկման նոր շրջանը, որը Ձեր լրբանչան աշխալունքի արգասիքն է:

Արդարեւ, Դուք արեւմըահայէրէնի պահանման ու զարգացման ուսիլիրան էք եւ առաջամարդիկը երիտասարդ սերնի մէջ սէրն առ ուկեղէնիկ մայրենին արմագարաւորելու գործի: Պատրիահական չէ, որ աշխարհի հայկական դրաբոցների համար հայագիւղական առարկաների դասագրքերի սպեղծման, լրացման զլիաւոր կինդրոնը հետո Անքիլիան է, եւ Դուք Ձեր նուիրումով այս ազգային եւ հայրենասիրական գործին շումչ էք լրալի:

Վեհավան Տէր.

Ուրախ եմ եւ երջանիկ, որ Ձեր ժամանակակիցն է նաև իմ սերունդը. միայն Ձեր անունն իսկ վեհանձնութեան զգացում է առաջացնում մեզանում, իսկ ամենաբարձր ամպիոններից հրապարակախօսական Ձեր ելոյթները, Հայոց ցեղասպանութեան, սիրիահայութեան եւ համազգային նշանակութեան այլ խնդիրների վերաբերեալ Ձեր իմաստուն եւ ազդեցիկ խօսքն ազգային հայրագույնին են ներշնչում:

Մենք մշտապէս ուշադրութեան կինդրոնում ենք պահել Սիրիայում եւ արաբական աշխարհում վերջին լրաբերին կարարուղ իրադարձութիւնները: Լիայուս ենք, որ պատմամշակութային ժառանգութեան պահպանման, հայկական ուսիհցուածքի լրացրինման, ինչպէս նաև սիրիահայ համայնքի վերականգնման ուղղութեամբ Ձեր շանքերը կը պակունեն յաջողութեամբ:

Մեզ համար շատ կարեւոր է բարեկամ Լիբանանի ամփրամզութիւնն ու կայունութիւնը, որը նաև լիբանանահայ համայնքի բնականուն կեանքի առհասարչեան է: Մեզ համար դա կարեւոր է նաև այն պատճառով, որ մենք Հայասպանում պատրասիանապուրթին ենք զգում մեր հայրենակիցների համար: Մեզ համար առանձնայալուկ կարեւորութիւն են ներկայացնում Հայոց ցեղասպանութեան միջազգային ճանաչման եւ դաստիարակման գործընթացում Հայասպան-Սիփիոր փոխգործակցութեան ապահովման ուղղութեամբ Ձեր շանքերը, որոնք լաւագոյնն դրանորուեցին Հայոց ցեղասպանութեան 100-րդ լրաբելցի շրջանակում Ձեր բազում նախաձեռնութիւններով: Յեղապանութեան անմեղ նահապակների յիշապակը ոգեկոչող Նորին Սուլր Օծուրին Տէր Տէր Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գարեգին Երկրորդի եւ Ձեր համարեն աղօքներն այդ օրերին համերաշխութեան կարեւոր ուղերձ էին բոլորին համար:

Երախապապարդ ենք, որ Դուք Ձեր ականաւոր գիրնականի, հայագէրի եւ կրօնագէտի իմաստնութիւնը միահիսեւով Ձեր անհուն հայրենասիրութեանն ու մշտական ժառայութեանը՝ շուրջ կէս դար Ձեր սրբազն առաքելութիւնն էք կարարում առ Ասպուած, առ Հայասպանեաց Առաքելական Սուլր Եկեղեցի եւ առ Հայրենիք:

Թող Երկնային Տէրը Ձեզ պարգևի երկար լրաբերին կեանք, Նրա զօրակցութեամբ բազմապարկուն Ձեր ուժերը՝ ի նպաստ եւ ի փառս Հայոց պեղութեան եւ Հայ եկեղեցու:

Թող յաւերժ ծալղի Ձեր Հայրապետական գաւազանը եւ անսասան մնա Հայ Առաքելական Սուլր Եկեղեցին: Ասպուած օրինի Լիբանանը, Ասպուած օրինի Հայասպանը, Ասպուած օրինի Լիբանանի ժողովրդին եւ Ասպուած օրինի հայ ժողովրդին»:

Հ.Հ. ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՏԱՐ ՆԻԿՈՂ ՓԱՇԻՆԵՍՆ

ԱՐՑԱԽԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ

ք. Ստեփանակերտ

«15» հոկտեմբերի, 2018թ.

№ 1-06/590

Շնորհավորական ուղերձ
Ն.Ս.Օ.Շ.Տ. Արամ Առաջին Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոսի
ձեռնադրման 50-ամյակի կապակցությամբ

Վեհափառ Ռեք,

Ձեր ձեռնադրման 50-ամյակը նշանակալի իրադարձություն է Հայ Առաքելական Եկեղեցու, Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոսության, Հայոցների և Սփյուռքի բազմաթիվ օչախների համար:

Արցախի ժողովրդի, իշխանությունների և անձամբ իմ անունից ի սրտե շնորհավորում եմ այս հիշարժան հորենանի կապակցությամբ և մայրում բաշառողություն ու արեւատուրքուն Զեղ Ձերդ Սուրբ Օծություն, զորացում ու բարգավաճում՝ Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոսությամբ եւ նրա թեմերին:

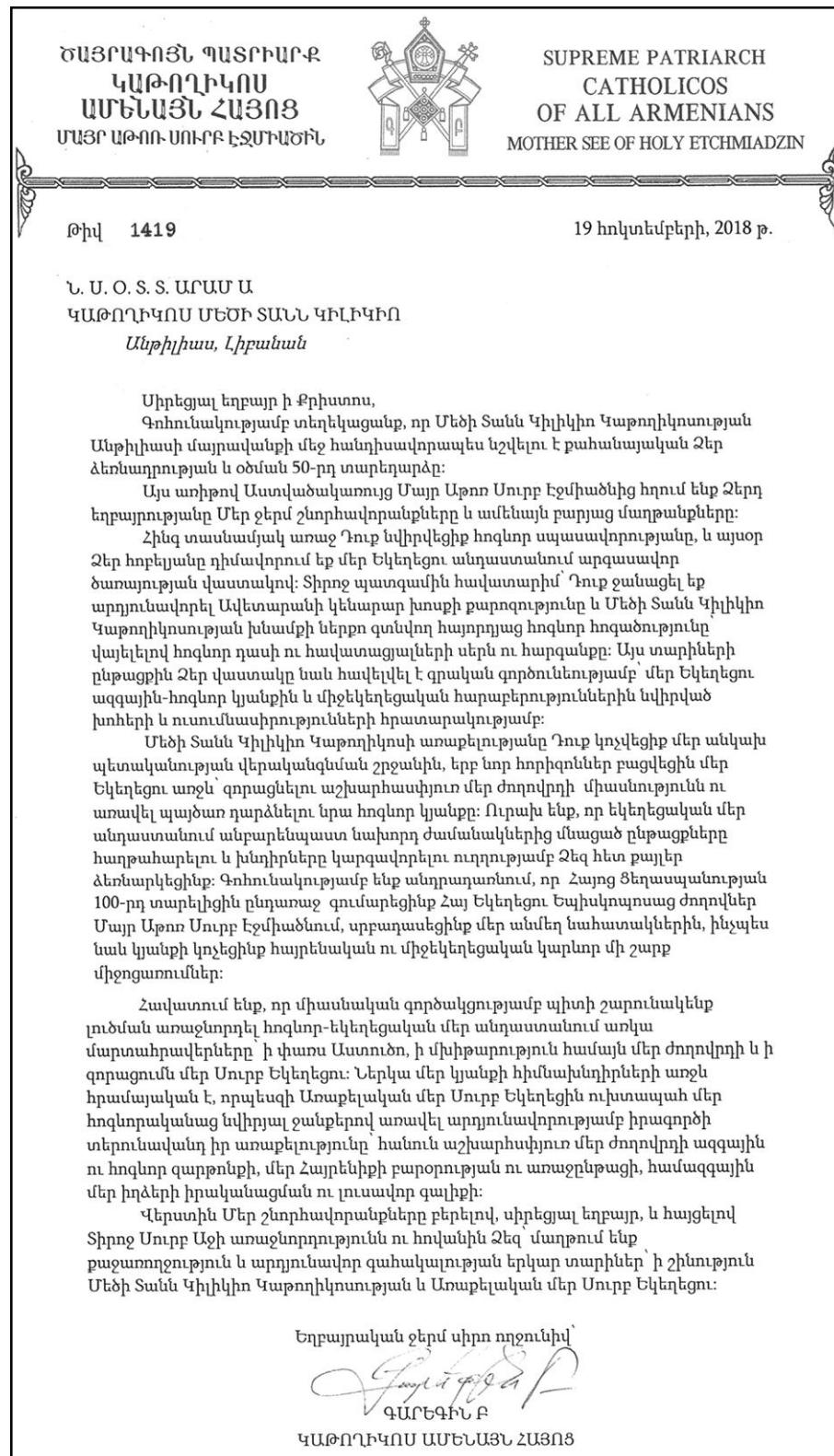
Արցախում զիտեն եւ բարձր են գնահատում Ձեր՝ որպես կաթողիկոսի, հոգեւորականի, հասարակական գործի, հայրենանվեր մարդու երկարամյա գործունեությունը՝ ուղղված մեր ազգային եկեղեցու ծաղկմանն ու զարգացմանը, սփյուռքում հայապահպանությանը, ազգային ու հոգեւոր արժեքների պահպանմանն ու տարածմանը, Հայրենիք-Սփյուռք կապերի ամրապնդմանը։ Դուք մեծածավալ ազգանպաստ գործունեություն եք իրականացնում կրթական-հայագիտական ծրագրերի, միջեկեղեցական միջկողնական կապերի ընդայնման ու խորացման ուղղությամբ։

Թե օրհասական պահին եւ թե հայութական ժամանքին Դուք եղել եք միշտ մեր հետ, մեր կողքին՝ Ձեր գործուն աջակցությունն ու օժանդակությունը բերելով արցախիցներին, օգնելով լուծել մեր երկրի ատցեւ ծառացած բազմաբնույթ խնդիրները, ապավեն լինելով բազմաթիվ փորձությունների միջով անցած եւ իր ճակատագիրն ինքնուրույն կերտող մեր ժողովրդին։

Վեհափառ Ռեք,

Ընդունեք կրկին իմ խորին հարցանաց հավաստիքը եւ լավագույն բարեւադթանքները Ձեր ձեռնադրության 50-րդ տարեդարձի կապակցությամբ։ Թող ամենազդ Աստված միշտ պահապան լինի Ձեզ, Սայր Եկեղեցուն եւ աշխարհասիյուր հայ ժողովրդին։

ԲԱԿՈ ՍԱՀԱԿՅԱՆ

*To His Holiness Aram I
Catholicos of Cilicia of the Armenians*

On the occasion of the fiftieth anniversary of your ordination to the priesthood, I send you warmest congratulations and the assurance of my spiritual closeness. I join Your Holiness and all the faithful entrusted to your paternal care in thanksgiving to God the Father, source of all good, for the abundant blessings bestowed upon your life and ministry.

With prayerful best wishes for your continued health and wellbeing, I ask the Lord to grant you every spiritual joy in your pastoral mission. May the Lord strengthen “the gift you have, which was given you by prophetic utterance when the elders laid their hands on you” (*1 Tim 4:14*).

On this happy occasion, I exchange with Your Holiness a fraternal embrace in Christ our Lord, and I ask you to keep me in your prayers.

From the Vatican, 18 October 2018

P. Francis

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՃԱՇԿԵՐՈՅԹ՝ Ի ՊԱՏԻՒ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ

Կիրակի, 21 Հոկտեմբեր 2018-ին, “Le Royal” պանդոկին մէջ, պաշտօնական ճաշկերոյթ մը տեղի ունեցաւ ի յարգանս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետին՝ իր քահանայական ձեռնադրութեան եւ օծման 50-ամեակին առիթով։

Ճաշկերոյթի ընթացքին խօսք առաւ Ազգային Կեղրոնական Վարչութեան համա-ատենապետ՝ Գրիգոր Մահսերէճեան. կարդացուեցաւ Արցախի Հանրապետութեան Վսեմաշուք Նախագահ՝ Տիար Բակո Մահակեանի ուղերձը եւ ապա յաջորդաբար խօսք առին Հ.Հ. Վարչապետի պաշտօնակատար՝ Տիար Նիկոլ Փաշինեանն ու Նորին Սրբութիւնը։

Մահսերէճեան արտասանելով բացման խօսքը՝ ըսաւ, որ Նորին Սրբութեան նկարագիրին գերակշիռ յատկութիւններէն են համահայկական մտածողութիւնն ու աշխատանքի մղող նկարագիրը, ինչպէս նաեւ եկեղեցին պատերէն անդին տանելու յանձնառութիւնը։

Տիար Պետօ Տէմիրճեան ընթերցեց Նախագահ Բակո Մահակեանի ուղերձը, ուր ան կը նշէ, որ Նորին Սրբութեան քահանայական ձեռնադրութեան եւ օծման յիսնամեակը նշանակալից իրադարձութիւն է ոչ միայն Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան համար, այլ նաեւ Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ, Հայրենիքին եւ Սփիւռքի բազմաթիւ օճախներուն համար։ Իր եւ Արցախի ժողովուրդին ու Իշխանութեան շնորհաւորանքը յայտնելէ ետք, Նախագահ Մահակեան կ'ընդգծէ, որ Արցախը բարձր կը գնահատէ Նորին Սրբութիւնը եւ անոր գործունէութիւնը որպէս Կաթողիկոս, հոգեւորական, հասարակական գործիչ եւ հայրենանուէր մարդ։ «Դուք մեծածաւալ ազգանպաստ գործունէութիւն եք իրականացնում կրթա-

կան-հայագիտական ծրագրերի, միջ-եկեղեցական եւ միջ-կրօնական կապերի ընդլայնման ու խորացման ուղղութեամբ», կը նշէ նախազահը ու կը շարունակէ ըսելով, որ Վեհափառ Հայրապետը թէ՛ օրհասական պահուն եւ թէ յաղթական ժամուն, միշտ նեցուկ կանգնած է հայ ազգին՝ իր գործոն աջակցութեամբ եւ օժանդակութեամբ:

Ապա, բեմ բարձրացաւ Հայաստանի Հանրապետութեան Վարչապետի պաշտօնակատար՝ Վսեմաշուրք Նիկոլ Փաշինեան, որ չնորհաւորեց Վեհափառ Հայրապետին քահանայական ձեռնադրութեան եւ օծման 50-ամեակը՝ մաղթելով քաջառողջութիւն եւ արեւշատութիւն։ Տիար Փաշինեան ընդգծեց նորին Սրբութեան ծառայասիրութիւնը եւ ըսաւ, որ 50 տարուան հոգեւոր ծառայութիւնը գործնականացնեցած է «զրուցելով» Աստուծոյ եւ ժողովուրդին հետ եւ բնական է, որ նման նուրիական անհատ մը վայելէ համատարած վստահութիւն ու յարդանք թէ՛ ազգային եւ թէ միջազգային մակարդակներու վրայ։

Աւարտին, իր խօսքը ուղղեց նորին Սրբութիւնը, որ առաջին հերթին չնորհակալութիւն յայտնեց իր քահանայական ձեռնադրութեան եւ օծման համար կազմակերպուած երեկոյին ու զերմ չնորհաւորանքներուն համար։ Հայրապետը ընդգծեց, որ մեր կեանքին իմաստն ու նպատակը չի կրնար ըլլալ այլ բան, եթէ ոչ ծառայութիւնը։ Ան ըսաւ, որ իր 50-ամեայ հոգեւորականի կեանքին մէջ, ազդուելով իր նախորդ երեք կաթողիկոսներէն՝ Երջանկայիշատակ Տ. Զարեհ, Տ. Խորէն եւ Տ. Գարեգին հայրապետներէն, եւ ըլլալով անոնց անջնջելի հետքերով կազմաւորուած, կը մատուցանէ իր ծառայութիւնը։ Վեհափառ Հայրապետը իր խօսքը ուղղելով Հ.Հ. Վարչապետի պաշտօնակատարին ընդգծեց, որ թաւշեայ յեղափոխութեան առաջին օրերէն իսկ կապ հաստատելով իր հետ, շեշտած է Հայաստանը վիտածութեան վիճակէն ազատազրող եւ դէպի ծաղկում ու հզօրացում առաջնորդելու կոչուած յեղափոխութեան կարեւորութիւնը։ Անդրադառնալով Սփիւրքին, Հայրապետը ըսաւ, որ հարկադրաբար Հայաստանէն հեռու ապրած է Սփիւր-

քը, տագնապած է անոր ցաւերով եւ ուրախացած՝ անոր վերանկախացումը տեսնելով, սակայն մեր ժողովուրդը ո՞չ միայն կ'ուզէ տեսնել անկախացած Հայաստանը, այլ՝ Հայաստանը կ'ուզէ տեսնել Արարատո՞վ:

«Այս հանգրուանին, պէտք է հզօրացնենք Հայաստանը ի խնդիր մեծ Հայաստանին: Զօրացնենք Սփիտուքը, որպէսզի Հայաստանը աւելի հզօրանայ: Հայաստանը հզօրացնենք, որպէսզի Սփիտուք-Հայաստան-Արցախ եռամիութիւնը փոխադարձ հասկացնութեամբ, ամբողջական համագործակցութեամբ, դերերու յստակեցումով, աշխատանիքի բաժանումով, սակայն մեկ ազգի, մեկ հայրենիքի եւ մեկ ապագայի տեսլականով բալենի դէպի մեր ժողովուրդի պայծառ ապագան: Հետեւաբար, իմ սպասումս է, որ Հայաստանի մեջ, մեր ժողովուրդին մասնակցութեամբ, կեանքի կոչուած քաւշեայ յեղափոխութիւնը այս գիտակցութեամբ ու հաւատքով հզօրացնէ մեր հայրենիքը: Կը վստահեցնեմ ձեզի, թէ Սփիտուքը, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաքողիկոսութիւնը ձեզի հետ է, Հայաստանին հետ է, Արցախին հետ է», իր խօսքը եղբափակեց Նորին Սրբութիւնը:

Նշենք, որ Գերշ. Տ. Նաթան Արք. Յովհաննէսեան, Ն.Ա.Օ.Տ.Տ. Ամենայն Հայոց Գարեգին Բ. Կաթողիկոսին անունով Նորին Սրբութեան նուիրեց յուշանուէր մը՝ Մ. Էջմիածնի ոսկեձոյլ խաչի մանրակերտը, իսկ Վեհափառ Հայրապետը Նիկոլ Փաշինեանին նուիրեց Բարձրբերդի Ճեռապիր Աւետարանին կրկնօրինակը:

Յայտնենք, որ ճաշկերոյթէն առաջ, Վարչապետի պաշտօնակատար՝ Նիկոլ Փաշինեան այցելեց Անթիլիասի Մայրավանք եւ ծաղկեպսակ զետեղեց Սրբոց Նահատակաց յուշարձանին առջեւ, ներկայութեամբ Վեհափառ Հայրապետին եւ Միաբանութեան:

ՅԱՐԳԱՆՔ ՔԵԶ

Խօսք՝
ԱԲԵՏԻՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

Երաժշտութիւն եւ դաշնաւորում՝
ՄԵԴԻԿ ԵՊԻՍՈԿՈՍՊՈՍ ԲԱՐԻՔԵԱՆ
Դաշնաւորուած է 28 Մայիս, 2018-ին, Անժիլիաս:

ԶՈՒ
ՆՈՐԻՆ ՍՈՒՐԲ ՕԾՈՒԹԻՒՆ ՏԵՐ ՏԵՐ
ԱՐԱՄԱ.
ՎԵՀԱՓԱՌ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
Քահանայական Օծման եւ Զեռնադրութեան 50-Ամեակին

ԱԲԵՏԻՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

Ծնած է 4 Յունուար, 1866-ին, Պատմական Հայաստանի հգդիր գաւառի հգդիրմաւա
դիւղը:

1886-ին աւարտած է Էջմիածնի «Գեորգեան Ճեմարան»ը:

1901-ին աւաարտած է Լոզանի Համալսարանը եւ Սորպոնի Համալսարանի Գրականութեան դասընթացքները:

Տակաւին Համալսարանական տարիներուն Հայկական հարցի եւ հայ դատի ջերմ տարածիչը եղած է:

1907-ին մասնակցած է Համագույն (Den Haag, Holland, Netherlands) խաղաղութեան միջազգային խորհրդաժողովին, որպէս Հայկական պատուիրակութեան անդամ, ուր ներկայացուցած է Հայկական Հարցը:

Անդամակցած է Հ.Յ.Դ. կուսակցութեան:

Աշխատակցած է «Դրոշակ»ին, «Մուրճ» ամսագրին, «Յառաջ» եւ «Ալիք» թերթերուն:

1907-1909 եղած է տնօրէն Թիֆլիսի «Ներսիսին» դպրոցին:

1917-ին ընտրուած է Հայոց Ազգային Խորհուրդի նախագահ:

1919-ին, Հայաստանի առաջին Հանրապետութեան (1918-1920) խորհրդարանի անդամ եւ ապա Խորհրդարանի նախագահ:

1919-1920 թուականներուն Փարիզի հաշտութեան խորհրդաժողովին ղեկավարած է Հայաստանի Հանրապետութեան պատուիրակութիւնը:

1920-ին, ստորագրած է Սեւրի հաշտութեան պայմանագիրը:

1921-ին մասնակցած է Լոնտոնի վեհաժողովին:

1922-1923 մասնակցած է Լոզանի վեհաժողովին:

Հայ դատին վերաբերեալ իր խորհրդաժողովինները ամփոփած է «Սարդարապատից մինչև Սեւր եւ Լոզան» (1943) գիրքին մէջ:

Աւելի քան 10 հատորներու շարքին նշանաւոր է իր «Ազատութեան Ճանապարհին» գործը, որ հայ ազգային-ազատագրական շարժումէն ներշնչուած պատմուածքներու շարք մըն է:

Ճանչցուած է որպէս «Հայ գրականութեան Թուխ Արամագդը» (Զապէլ Եսայեան):

Եղած է «Վիշտի ու ցասումի, նահատակութեան եւ հերոսական խոյանքի, պայքարի եւ յաղթանակի Երգիչ»:

Աւելին՝ «Աւետաբերը հայ ժողովուրդի ազգային-ազատագրական պայքարի արշալոյսին»:

11 Փետրուար, 1934-ին, Մարսէյլի մէջ հանդիսաւոր ելոյթի մը պահուն, Ուղեղային կաթուածահարութիւն կ'ունենայ երբ կ'արտասանէր «Հայ բա...նա...կ...ը»:

ՅԱՐԳԱՌԱՔ ՔԵԶ

(Քաղուած է՝ «Ազատութեան ձանապարհին» հատորի յառաջաբանի վերջին տողերէն)

... Վե՛ր կաց ու զա՛րկ, զա՛րկ ուժգին, եւ թող հազար տարիների մեռելների ոսկորները դողա՛ն հարուածներիդ չանթից:

Զա՛րկ, երբ հալածում են քեզ:

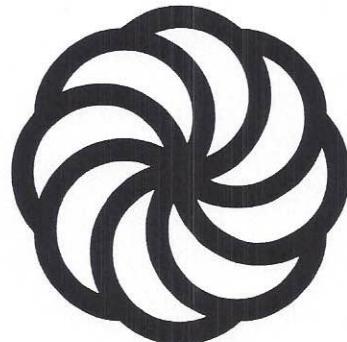
Զա՛րկ, երբ փակում են քո փառաւոր ընթացքը:

Զա՛րկ, երբ մերժում ու հեգնում են քո պարզած ձեռքը:

Զա՛րկ շարունակ, մինչեւ կարմիր ոճրի նողկալի քրքի՛ջը խեղդուի, մինչեւ արդարութեան ու ծշմարտութեան վսեմ գո՛րծը յաղթանակի:

Եւ այն ժամանակ, հաւատա՛, նահատա՛կ ժողովուրդ,

Արիւնարբութշնամի՛դ անդամ ծունկ կը չոքի ու կը կոչի՝ «Յարգա՛նք քեզ»...

$\text{♩} = 95$

Հերուսական իսյանքով

Soprano

Alto

Tenor

Bass

Piano

The piano part features a bass line with eighth-note patterns and upper-octave chords. The voices enter with sustained notes. The second system begins with a dynamic '3' over the piano's bass line, followed by eighth-note patterns in the voices and piano.

S

A

T

B

Pno.

The piano part features a bass line with eighth-note patterns and upper-octave chords. The voices enter with sustained notes. The second system begins with a dynamic '3' over the piano's bass line, followed by eighth-note patterns in the voices and piano.

5

S A T B

Pno.

5

Soprano (S), Alto (A), Tenor (T), Bass (B) parts are shown with rests. The piano (Pno.) part has eighth-note chords in the treble staff and sixteenth-note patterns in the bass staff.

7

S A T B

Pno.

7

Soprano (S), Alto (A), Tenor (T), Bass (B) parts sing "q'eb'ir" followed by a melodic line. The piano (Pno.) part continues its eighth-note and sixteenth-note patterns.

9

S A T B Pno.

qaw'rq, qaw'rq nuf - qħn qaw'rq, qb'p kawg nuf qaw'rq
 qaw'rq, qaw'rq nuf - qħn qaw'rq, qb'p kawg nuf qaw'rq nuf - qħn
 qaw'rq, qaw'rq, nuf - qħn qaw'rq, qb'p kawg, qaw'rq, nuf - qħn,
 qaw'rq, qaw'rq, nuf - qħn qaw'rq, qb'p kawg nuf qaw'rq, qaw'rq, nuf - qħn,

9

II

S A T B Pno.

qaw'rq, qaw'rq qaw'rq nuf - qħn:
 qaw'rq, qaw'rq, qaw'rq, qaw'rq, qb'p kawg nuf qaw'rq nuf - qħn,
 qaw'rq, qaw'rq, qaw'rq nuf - qħn,
 qaw'rq, qaw'rq, qaw'rq nuf - qħn, qb'p

II

13

S A T B

qaw'rlq, nuf - qhu, qaw'rlq, nuf - qhu, qb'lq lwaq, qaw'rlq, nuf -

qaw'rlq, nuf - qhu, qaw'rlq, nuf - qhu, qb'lq lwaq qaw'rlq, nuf -

qaw'rlq, nuf - qhu, qaw'rlq, nuf - qhu, qb'lq lwaq qb'lq lwaq qaw'rlq, nuf -

lwaq, qb'lq lwaq qaw'rlq, nuf -

Pno.

qhu, qb'lq lwaq, qb'lq lwaq nuf qaw'rlq,

qb'lq lwaq qaw'rlq, qb'lq lwaq nuf qaw'rlq,

qb'lq lwaq nuf qaw'rlq,

qb'lq lwaq nuf qaw'rlq,

15

S A T B

qb'u, qb'lq lwaq, qb'lq lwaq nuf qaw'rlq,

qb'u, qb'lq lwaq qaw'rlq, qb'lq lwaq nuf qaw'rlq,

qb'u, qb'lq lwaq nuf qaw'rlq,

qb'u, qb'lq lwaq nuf qaw'rlq,

Pno.

qb'u, qb'lq lwaq, qb'lq lwaq nuf qaw'rlq,

qb'lq lwaq qaw'rlq, qb'lq lwaq nuf qaw'rlq,

qb'lq lwaq nuf qaw'rlq,

qb'lq lwaq nuf qaw'rlq,

17

S A T B Pno.

qaw'irli, qaw'irli, qaw'irli, nuf - qibn, qaw'irli nuf - qibn, qaw'irli, qaw'irli,

qaw'irli, qaw'irli, qaw'irli, nuf - qibn, qaw'irli, qaw'irli, qaw'irli, nuf - qibn,

8 qaw'irli qaw'irli qaw'irli nuf - qibn qaw'irli, qaw'irli,

qaw'irli, qaw'irli, qaw'irli, nuf - qibn, qaw'irli nuf - qibn, qaw'irli, qaw'irli nuf - qibn,

17

Pno.

19

S A T B Pno.

ku - lu - qaw - qar - tu - rih - nih - ri - ur - nu - lu - ri - ur

ur - nu - lu - ri - ur

ur - nu - lu - ri - ur

ur - nu - lu - ri - ur

ur - nu - lu - ri - ur

19

Soprano Alto Tenor Bass Piano

21

S A T B Pno.

սս - կոր - նե - ըը դո - ղան Հար - ուած - նե - րիդ շան - թից, շան - թից
 սս - կոր - նե - ըը դո - ղան Հար - ուած - նե - րիդ շան - թից, շան - թից,
 8 սս - կոր - նե - ըը դո - ղան Հար - ուած շան - թից, շան - թից,
 սս - կոր - նե - ըը դոդ - դո - ղան Հար - ուած - նե - րիդ շան - թից, շան - թից,

22

23

S A T B Pno.

Հար - ուած - նե - րիդ, զա՛րկ, զա՛րկ, զա՛րկ, զա՛րկ,
 շան - թից, եւ թող հա - զար տա - րի - նե - րի
 8 զա՛րկ, զա՛րկ, զա՛րկ, զա՛րկ, զա՛րկ, զա՛րկ, զա՛րկ, զա՛րկ,
 զա՛րկ, զա՛րկ, զա՛րկ, զա՛րկ, զա՛րկ, զա՛րկ, զա՛րկ, զա՛րկ,

23

Pno.

25

S A T B Pno.

qaw'rlq, qaw'rlq, qaw'rlq, qaw'rlq, qaw'rlq, qaw'rlq, qaw'rlq, qaw'rlq,
 սե - ոել - նե - րի ու - կոր - նե - րը դո - զան հար-ուած - նե - րիու շան - թից,
 qaw'rlq, qaw'rlq, qaw'rlq, qaw'rlq, qaw'rlq, qaw'rlq, qaw'rlq, —
 qaw'rlq, qaw'rlq, qaw'rlq, qaw'rlq, դո - զան հար-ուած - նե - րիու շան - թից,
 25

Pno. {

27

S A T B Pno.

qaw'rlq,
 qaw'rlq, ուժ - գին...
 qaw'rlq, qaw'rlq, qaw'rlq, qaw'rlq, qaw'rlq, qaw'rlq, qaw'rlq, qaw'rlq, ուժ - գին...
 —
 qaw'rlq, ուժ - գին...
 qaw'rlq,
 qaw'rlq, ուժ - գին...
 Pno. {

27

S A T B Pno.

Pno. {

29

S

A

T

B

Pno.

29

S

A

T

B

Pno.

31

S

A

T

B

Pno.

31

S

A

T

B

Pno.

33

S

A

T

B

Pno.

33

Soprano (S) vocal line lyrics: Զա՛րկ, երբ հա - լա - ծում են քեզ,

Alto (A) vocal line lyrics: Զա՛րկ, երբ հա - լա - ծում են քեզ, զա՛րկ երբ փա - կում են քո

Tenor (T) vocal line lyrics: զա՛տկ երբ հա - լա - ծում են քեզ, զա՛րկ,

Bass (B) vocal line lyrics: Զա՛րկ երբ հա - լա - ծում են քեզ, զա՛րկ,

Piano (Pno) piano line lyrics: Փակագիրը լն - թաց - քը,

35

S

A

T

B

Pno.

35

Soprano (S) vocal line lyrics: Փա - ռաւոր լն - թաց - քը,

Alto (A) vocal line lyrics: Զա՛րկ, երբ մեր - ժում ու հեղ -

Tenor (T) vocal line lyrics: Փա - ռաւոր լն - թաց - քը,

Bass (B) vocal line lyrics: Զա՛րկ, երբ մեր - ժում ու հեղ -

Piano (Pno) piano line lyrics: Փակագիրը լն - թաց - քը,

37

S - - -

A - - -

T - - -

B - - -

S *զա՛րկ* *շա* - *լու* - *նա* -

A *զա՛րկ* *շա* - *լու* - *նա* -

T - - -

B - - -

նում են քո պար զած ձեռ - քե - լը զա՛րկ շա - լու - նա -

Pno. {

37

3 3 3 3 3

39

S :
4,

A :
4,

T :
4,

B :
4,

Pno. {

39

3 3 3 3 3

41

S

A

T

B

մին - չեւ կար - միր ոճ - րի նող - կա - լի քըր - քի - ջը

41

Pno.

43

S

A

T

B

լսեղ - դը - ւի,

մին - չեւ

43

Pno.

45

S -

A -

T -

B -

шп - тш - лпн - թեան ու ձլ - մալ - տու - թեան

Pno.

45

 3 3 3 3 3 3

 3 3 3 3 3 3

47

S -

A -

T -

B -

յալ - թա - նա -

Pno.

47

 3 3 3 3 3 3

 3 3 3 3 3 3

49

S ♩ ♩ ♩ ♩

A ♩ ♩ ♩ ♩

T ♭ ♭

B ♭

jma - ða - na - ðh,

Pno. {

51

S - - -

A - - -

T - - -

B - - -

Pno. {

51

S - - -

A - - -

T - - -

B - - -

Pno. {

8va -

54

S A T B

Pno.

56

S A T B

Pno.

58

S A T B

Pno.

60

S A T B

Pno.

60

S A T B

Pno.

62

S

A

T

B

Pno.

65

S

A

T

B

Pno.

68

S A T B

jwlr - *q'w'ñlp* *phq...*

jwlr - *q'w'ñlp*

jwlr - *q'w'ñlp* *phq...*

jwlr - *q'w'ñlp*

q'w' - *ñlp* *phq*

jwlr - *q'w'ñlp*

Pno.

71

S A T B

phq...

phq...

phq...

phq...

Pno.

73

S

A

T

B

Pno.

73

Soprano (S) vocal line lyrics: Վեր կաց, վեր կաց, վեր կաց ու զարկ զարկ, զարկ ուժ-զին զարկ,

Alto (A) vocal line lyrics: Վեր վեր կաց, վեր կաց ու զարկ, զարկ, զարկ ուժ-զին զարկ,

Tenor (T) vocal line lyrics: Վեր կաց, վեր կաց, վեր կաց ու զարկ, զարկ, զարկ, ուժ-զին զարկ,

Bass (B) vocal line lyrics: Վեր, վեր կաց, վեր կաց ու զարկ, զարկ, զարկ, ուժ-զին զարկ,

75

S

A

T

B

Pno.

75

Soprano (S) vocal line lyrics: յար - զանք քեզ...

Alto (A) vocal line lyrics: զարկ, զարկ, զարկ, զարկ, զարկ ուժ - զին,

Tenor (T) vocal line lyrics: զարկ, զարկ, զարկ ուժ - զին,

Bass (B) vocal line lyrics: վեր կաց, վեր կաց զարկ ուժ - զին,

Piano (Pno) piano line lyrics: (No lyrics present)

77

S A T B

jwlp - *q'w'nq* *q'kq...*

q'w'lq, *q'w'lq,* *q'w'lq,* *nld* - *q'h'n,*

jwlp - *q'w'nq* *q'kq...*

jwlp - *q'w'nq* *q'kq...*

Pno.

79

S A T B

jwlp - *q'w'nq* *q'kq...*

q'w'lq, *q'w'lq,* *q'w'lq,* *nld* - *q'h'n,*

jwlp - *q'w'nq* *q'kq...*

jwlp - *q'w'nq* *q'kq...*

Pno.

81

S A T B

jwlp - *qsh'lp* - *ph* - - -

Pno.

81

S A T B

jwlp - *qsh'lp* - *ph* - - -

Pno.

83

S A T B

- - - - *q:*

A T B

- - - - *q:*

B

- - - - *q:*

Pno.

This musical score page contains two systems of music, each consisting of four staves (Soprano, Alto, Tenor, Bass) and a piano staff. The first system starts at measure 81. The vocal parts (S, A, T, B) have sustained notes with dynamic markings: S (f), A (f), T (f), B (f). The piano part (Pno.) has a harmonic pattern with eighth-note chords and sixteenth-note bass lines. Measure 82 continues with similar patterns. In measure 83, the vocal parts continue their sustained notes, and the piano part maintains its harmonic support. The vocal parts end with a dynamic marking of *q:* (quarter note). The piano part ends with a dynamic marking of *q.:* (quarter note).

Ստորեւ կը ներկայացնեմք Ն.Ս.Օ.Ս.Ս. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետին ծեռնադրութեան 50-ամեակին առիթով գրուած Կիլիկեան Ուխտի Սիաբաններուն յօդուածները:

«ՅԻՄ ԿԻԼԻԿԻԱ»

Նահապետին երազը, մեր ստուերոտ պատմութեան ոլորապտոյտ բաւիղներու եզրին հասակ առած ծառերուն տերեւները կը չօշափէ, անոնց երեսի փայլքի ետին պահուրտած արծաթագոյն էջերը թերթատելով: Երազը բնա՛ւ հեռու չէ իրականութենէն, եթէ ժամանակի խորհուրդը խորտակելու ոյժ կարելի ըլլայ ամբարել բազուկին մէջ առնական, ինչպէս նաեւ եթէ յաջողուկի խեղել կոկորդին մէջ հեծկլտուքը մանկական, վարդի փոխարէն յոյս ցանելով հրուանդանին մօտեցող մեր նաւուն տատանող կամրջակի լաստերուն վրայ:

...Եւ երգուեցաւ այս երգը, ու պիտի երգուի դեռ երկա՛ր, յուզախառն, վարանոտ, տեսլապաշտ ելեւէջումներով, ծիծառի ի բոյն դառնալուն ուղեկից ըլլալու միամիտ տենչով ու անրջական թոփչքներով, եւ ի վերջոյ Կիլիկիոյ հողին մէջ հանգչող մեր մեծափառ արքաներու աճիւններուն միախառնուելու Ռուսինեան կտակով:

Իրեն «արեւ» պարգեւած հողէն վտարանդի Նահապետը մեր լեզուներուն երաժշտականութեամբը լացաւ անցեալ տասնամեակներուն, ողբալով չմեռնող փառքը երազի հայրենիքին: Իր յուշերուն մեղեղին մելամաղձու հիւսելուն հետ, վերապրումի յամառութիւնը երգեց ան, զայն ընդունելով զերթ առաքինութիւն անօրինակ, մարելու համար Հայոց ցեղասպանութեան յանկարծական բռնկումները, վերապրողներու հրկիզուած սրտերուն մէջ մորմոքող: Այդ բոցին յարածուկի ալիքը հարուածեր էր տուն ու դպրոց, եկեղեցի եւ գործատեղի, ագարակ ու այզի, առանց սակայն խլել կարենալու վերադարձի ճամբուն քարտէզը, նոյնիսկ աքսորական մեռեներու կմախքացած ափին մէջ, մատոսկրներով պինդ սեղմուած:

Մահուան ձագարը դէպի անդունդ կը մղէր, անապատի աւագին պէս աղացուելու դատապարտուած ազգ մը ամբողջ, անորոշութեան մութուլոյսի տուայտանքին յանձնելով զայն: Բայց յանկարծ, մեր նորագոյն պատմութեան մահաստուեր ցանցառ տողերը խտացան, իր առաքելութիւնը ո՛չ միայն վերագտած, այլեւ նորովի իմաստաւորած Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեամբ: Անիկա յաջողեցաւ թշնամիին խտահիւս ուռկանը պատռել ու դուրս գալ ազատութեան, ծիծաղգեղ ափունքին Անթիլիասի, ուր իր մակոյկը վերանորոգելով, վերածեց զայն անխորտակելի նաւու, Սփիւռքի ալետատան ծովու մէկ ափէն միւսը նաւելով անվեհեր:

Նաւապետներու լուսերամին շարունականութիւնը ապահովուեցաւ Երկնաւորէն, լուսաւորիչ առաքեալներու յաջորդականութիւնը վստահելով Լուսաւորչի Տան անձնուէր զաւակներուն: Անտակ ծովերու մութիւնը, եւ կամ խաղաղ ու արծաթափայլ լիճերու բիւրեղեայ մակերեսը ճաթեցնող նաւը Կիլիկեան, իր վտանգալից ճամբորդութիւններով, ալ ու ալուան պատկեր տուաւ սփիւռքի նորաձեւ քարտէզին, անոր թեմերը վերածելով կամրջուած կղզեակներու ակնախտիղ լուսապատկերի:

Լիալուսնով լուսաւորուած գիշերուան մէջ, պայծառ դէմք մը ցաթեցաւ մեր նորօրեայ պատմութիւնը երկնող կարմիր թանաքի կաղամարին մէջ արխւնի: Լիբանանի դաժան պատերազմի տարիներ, դժնղակ օրեր, տժգոյն գաղութ, որ պէտք է վերստին գունաւորուէր: Նորարարութեան ծրագիրներու երանգապնակը իր բթամատով ամուր բռնած, Ան օգտագործեց նորագոյն վառ երանգները եկեղեցւոյ այժմէականութիւնը խորհրդանշող: Ան իր վրձինը ընտրովի քսելով բազմագոյն երանգապնակին, որոշակի զարկաւ, խայթեց ու խթանեց անգոյն պաստառը, ժողովուրդի սառած մտքի քառակուսի շրջանակին վրայ ձգուած: Նոյն պաստառի գունագեղ անդաստանին շրջանակէն, Կիլիկեան դաշտերու թոռմած ծաղկները դարձեալ նայեցան կենսատու արեւին: Հողը պարարտացաւ, աւիշը եռաց, ծիլը ժայթքեցաւ, մրջիւնները զօրակոչի ենթարկուեցան սպառագինուած, մողէսները տաքցուցին իրենց բազմանկիւն նախշերով պաղ կաշին, լերկ ժայռաբեկորներուն վրայ զգաստ կանգնած, խլուրդները իրենց լպրծուն սողանքին ետին արծաթափայլ ուղիներ նկարեցին ջանասիրութեամբ եւ թշնամիին ամայացուցած պարտէզը վերստին ցանկապատուեցաւ, անձնղիր Մշակի վեհափառ նուիրումին բարացուցիչը հանդիսանալով:

Անոր բամբ ձայնով երգուած «Հորովել»ը գեղջուկ, աւելի՛ հաստատ խրեց խոփը, եզներու ուսերուն ծանրագոյնս ճնշելով երկնատուր լուծը ոսկեզօծ, իսկ մաճին վրայ ամուր զրուած ձեռքը Օծեալին, ուղի՛ղ բացաւ ակօսները անծայրածիր, տարիներուն համար ձիգ, իսկ վաղուան համար՝ շա՛տ խոր: Ակօսներու ամէնէն խորունկին մէջ տնկուեցաւ հաւատքը երկնալոյս, եւ ո՛չ թէ հոն թաղուեցաւ: Լոյս հաւատքը գերեզման չունի՛: Հաւատքո՛վ կան այն ամէնը, որոնք ստեղծուած են Աստուծոյ կողմէ եւ արարուած՝ մարդոց աստուածատուր չնորհքներով: Հաւատքի ծնունդ Մարդը, իբրեւ հաւատաւոր հացթուխը վանքին, մանրիկ աշակերտները հացի թարմ պատառներու պէս բաշխեց սեղաններուն՝ սոված ազգիս կարօտեալներուն, ուղղակի զանոնք պոկելով թոնրի տաքուկ պատերէն՝ Դպրեվանքի ժառանգաւորներու ազագուն շարքերէն:

Լուսաշաւղի ձանապարհորդը, հողանիւթեայ կեանքի գիտակից բաժնի կէսէն աւելին նուիրաբերեց գերանձնական գաղափարներու իրագործման: Ոգեղէն արժէքներ՝ ուսում ու կրթութիւն, լոյս ու գիտութիւն, կրօնք ու մշակոյթ, հոգի ու շունչ, միտք ու թոփչք իմացական, որոնց հետ նաեւ նիւթեղէնը՝ շէնք ու կառոյց, նոր իմն արժեւորուեցան ու բարեզարդուեցան: Սակայն, հողին ընդերքէն եկող ձայնը նահապետին, դեռ կ'ողբայ «յիմ Կիլիկիա»ն:

Սոյ Մայրավանքին բարձր պարիսպներու խրոխտ աւերակներուն տակ, խայ-

թող տատասկ աճեր է: Բայց քրիստոնէական արդարութիւնը համամիտ չէ՝ որ ջախջախուի գլուխը վիշապին, որ հարիւր տարիներ իր փայփայած օձերուն թոյնը սրսկեց դէպի իրաւունք տանող կուսական մարգագետնին վրայ, ուր ամէն առաւօտ եղեամ կը շաղուի արծաթահոս: Ինչո՞ւ խափանել կանաչ ճանապարհը, երբ ամբողջ ազգի մը ոտնահարուած սրբութիւնները իր ուսերուն շարկած, իրաւունքատէրը կը դիմէ քաղաքակիրթ մարդկութեան ատեաններուն, յանուն իրաւունքի եւ արդարութեան: Նահապետը կանգ կ'առնէ սուրբերու մատուռէն խոյացող գանկաշար սիւնին առջեւ, զանոնք եւս իր հետ տանելու «յիմ Կիլիկիա»:

Ոչ միայն կ'ուզեմ երթալ, այլեւ ննջել «յիմ Կիլիկիա», կը բացագանչէ ան: Բայց գոյութիւն ունի⁹ Մայրավանքը Մեծն Կիրակոսներու, այնտե՞ղ է մնացորդացը օձերու բերդին Լեւոններու, պիտի ընդունի¹⁰ արդեօք Հայոց առիւծասիրտ արքաները իր գողին մէջ ծրարած հողը զիս:

Երգն է բալասանը դարերու կոտտացող վէրքին: Ուրեմն՝ պիտի երգենք: Պիտի երգենք աննահանջ, որպէսզի երբ աշխարհը դաղրի խղճալէ, հողը ի՞նք խղճայ, ու իրականացնելով «յիմ Կիլիկիա»յի նահապետեան փափաքը, պարուրէ մեր հոգին անիմանալի սիրով եւ քաղցր երազի մը գաղտնիքները բանալու միտող նրբակրիտ մատներով:

Իցի՛ Ոռուսինեանը տեսած ըլլար Անթիլիասը, նախքան նուիրականացնելը իր կտակը, կամ՝ «յիմ Կիլիկիա» դրոշմով կնքելէ առաջ ազգիս դարաւոր երազը:

ԳՐԻԳՈՐ ԵՊՍ. ԶԻՖԹՃԵՍՆ

ՈՒԽՏԻ Կ'ԵՐԹԱՄ

Ուխտաւորաբար կը մեկնիմ Անթիլիաս, սրբազան օճախը՝ Հայ Առաքելական Մայր Սուրբ եկեղեցւոյ նուիրապետական Աթոռ, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ դարաւոր ու պատմական Կաթողիկոսութեան: Ամերիկեան հեռաւորագոյն ափէն՝ Հայրապետանոց կ'երթամ հաւատքի ցուպիս կառչած, յոյսի լապտերը հոգւոյս եւ առ Մայրավանք սիրոյ յոյզերով առլցուն:

Արարչէն հոգեւորապէս արարուած, բազում հոգեւոր սպասաւորաց ծննդավայրը կ'երթամ. Հոն, ուր երիտասարդ նուիրեալներու ուսերուն դրուած ծառայութեան խորհրդանիշ ուրարը՝ ժամանակի ընթացքին պարանոցներէն անցնելով, դարձած էր փորուրար: Մեր անթիլիասական ինքնութիւնը՝ անկորնչելի վկայանին ուխտաւորը մեր ճշմարտութիւնը, անօրինակ պարծանք մը կուտայ մեր անձին, առաքելական, Պօղոսեան պարծանք:

Ես Անթիլիաս կ'երթամ անանձնական ուրախութեամբ մը, միշտ իմիններէս սպասուած ըլլալու քաղցրագոյն համոզումով։ Աթոռի Միաբանական ուխտին անդամագրուած կիլիկեան խաչակիրներս ա՛յս խորհուրդով է, որ մեր քայլերը կ'առաջնորդենք Տէրունական Տան սրբատաշ պարիսպներէն ներս, ամէն անգամ, երբ առիթը ստեղծուի թեմերէն ուխտաւորաբար սրբավայր այցելելու, եւ մեր հոգւոյ կանթեղին աննիւթեական ձէթ լեցնելու։ Սրբանուէր դաշինքներու անքակտելիութիւնը, պատկանելութեան գիտակցութիւնը եւ կոչումին հաւատարմութիւնը բարձրագոյն չափանիշներ են մարդկային հոգեիմացական հասունութեան, Մարդութեա'ն։

«Հաւատքը հիմն է այսօրիկ տան, Յոյսը նեցուկ սիւն ամրական, Սէրն առաստաղ ծածկողական, Վայելքն է մէջ ուրախական»։ **Մեր Եկեղեցւոյ իմաստուն հայրերու մտքէն պոկուած վերոյիշեալ նախաղասութիւնը արժանաւորագոյն մարմնաւորում է՝ անասելի գողգոթայէն յարութեան տեսիլքով քալած Հայ Եկեղեցւոյ, արժատախիլ եղած երբեմնի Կաղնին ծլարձակումի երազով վերընձիւղուած կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան, որուն նաեւ վստահուած էր լուսաւո՞ր պահել ջահը Արծաթէ դարուն եւ պահպանել հայկական կիլիկիոյ ժառանգութիւն, Աւանդութիւն, Պատմութիւն անուն կտակները։**

Կը դիտեմ պատմութիւնը Աթոռին։ Դէպքերուն՝ կեանք եւ դէմքերուն պատկեր տուած, կը խորասուզուիմ ես իմ մէջ։ Բազում դարերու եւ բազմապիսի առիթներու ընթացքը կ'ուրուագծեմ մտապատկերիս վրայ։ Աթոռը ծաղկուն է, կը տեսնեմ կաթողիկոս, թագաւոր, տաճար, Աջ, խաչակիր, օծում, օրհնութիւն, ձեռնադրութիւն, ժողով, հանրագումարը՝ ՑԱՂԹԱՆԱԿ։

Բայց եւ կը նշմարեմ Աթոռը՝ տերեւաթափ. հալածանք, բռնազրաւում, գերութիւն, Ցեղասպանութիւն, արցունք-արիւն, սրբութեանց կողոպուտ, Մայրավանքի դատարկում, բռնազաղթ, պանդխտութիւն, անմխիթարութիւն, ամբողջութիւնը՝ ՏԱՂԹԱՆԱՔ։

Ապա, պատմական հոլովոյթին ականջալուր, կ'ընդգծեմ Աթոռը՝ վերընձիւղուած. վերաշնուրութիւն, վերահաստատում, վերանորոգութիւն, վերածաղկում, միով բանիւ՝ ՎԵՐԱԾՆՈՒԻՆ։

Կիլիկեան Աթոռը, անցնող դարուն իր բովանդակ փառքով ու պատիւով, վերընձիւղեցաւ Աստուծոյ աչքին առջեւ, մայրիներու կանաչ երկրի կապոյտ երկինքին տակ։ Ահա թէ ինչո՞ւ, ազգիս պաշտապան սուրբին անունով, խունկ ու միւռոն բուրող Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարի բարձրացումը, Դպրեվանքին եւ տպարանին բացումը, Նահատակաց մատրան, մատենաղարանին, թանգարանին, արխիւտատան, միաբաններու դամբարանին, վեհարանին, միաբանական շէնքերուն, հիւրանոցներուն, գրասենեակներուն կառուցումը, յուշարձաններուն եւ խաչքարերուն կանգնումը համալրեցին Անթիլիասի Մայրավանքը, իբրեւ կաթողիկոսարան, իբրեւ լիիրաւ հոգեւոր ու ազգային կեղրոն։

Ցաղթանակէն տառապանք, հուսկ՝ դէպի վերածնունդ տողանցած Ս. Աթոռը, յոյսի ներշնչման անսպառ աղբիւր դարձաւ ազգի զաւակներուն համար, որովհետեւ Լոյսին ձառագայթը կը ցոլար յոյսի կեղրոնէն, նո՞ր Կիլիկիայէն՝ Անթիլիասէն։

Եւ այս բոլորն են, որ եզակի առիթով ուխտաւորաբար զիս Տուն կը կանչեն: Աթոռին բացառիկ մղիչ ուժ տուած, զայն նոր հորիզոններու առաջնորդած, անշարժներն ու շարժունները, չնչողներն ու օրհնողները զիս Տուն կը կանչեն: Տաճար եւ մատուռ, կառոյց եւ առաքելութիւն, յոյս եւ լոյս, իրենց կառուցած կամ վերակառուցած, նորոգած, պահպանած, կերտած, հսկած Եզակի Վեհափառին՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Սրբազնագոյն Հայրապետին քահանայական օժման 50-ամեակին առիթով զիս ուխտաւորաբար Տուն կը կանչեն:

Վերջին գիշերն է, վաղը ճամբորդ եմ յԱնթիլիաս: Կը շարունակեմ խոկալ, կ'անձնականանամ, կ'ամփոփուիմ, կը յուզուիմ: Աստուծոյ փառաւոր ներկայութեան, իր գահին բազմած, իր հայրական եւ հսկող աչքերուն առջեւէն բազմատասնեակ հայ երիտասարդներ իրենց անձը կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան ճամբով նուիրեցին Հայ Եկեղեցոյ, բոլորիս ներշնչման աղբիւր եւ Մայր՝ Կաթողիկոսութեան հրաշագործող Տաճարին երկնասլաց գմբէթներուն հովանիին ներքեւ ու Հովուապետին՝ Մեծ Վկային իրաւասու ոգեղէն վկայութեամբ: Եւ կը շնչամ: «Երկա՞ր տարիներ Հայրապետին, որուն օրերուն – Նարեկեան բացատրութեամբ – Տանաբը, իբրև հրաշագործ ուոկանը մեծին, բազում հոգեւորեր «որսաց» իր մէջ»:

Ուխտի կ'երթամ Ուխտավայր, ծնրադրելու յուսոյ Խորանին առջեւ, եւ՝ որդիաբար ողջագորուելու, աջահամբուրելու Աստուծոյ Տան Աւագ սպասաւորը ու կիլիկիոյ Տան Նահապետը՝ Վեհափառ ՌՀ:

ԹՈՐԳՈՄ ԵՊՍ. ՏՕՆՈՅԵՍՆ

21-ՐԴ ԴԱՐՈՒ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ԾԱՌԱՅՈՒԹԵԱՆ ՅՈՒԵԼԻԱՐ, ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ ՅՈՅՍԻ ՇՈՂ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

Աշխարհիկ հասկացողութեամբ մարդը իր ճանաչումն ու ճշմարիտ արժէքը կը ստանայ իրեն սեփական ու իր անձը մատնանշող անունով: Զուգահեռ եւ սակայն գերակշիռ հասկացողութեամբ մը, այդ նոյն անուանի անձը իր բացառիկ արժէքը կը ստանայ զինք բնութագրող ու իր անունը պատմութեան էջերուն վրայ դրոշմող, գործնական գետնի վրայ թողած իր հետքերով՝ իր ծառայութեամբ: Արդարեւ աշխարհի պատմութիւնը հարուստ է նմանատիպ դէմքերով....:

Բազումք խօսած են ու իրենց երկնասլաց յոյզերուն ու գրչին նիւթ դարձուցած նմանօրինակ անձեր, յաւերժապէս անմահութեան կնիքին տակ առնելով

մարդկութեան վերելքին նպաստած անմահանուն այդ անձերը: Սովորաբար յետ մահու այդ յիշատակարաններն առիթ ընծայած են վաղուց անհետացած այդ էակ-ները վերակենդանութեան չունչով ողողելու ու անգամ մը եւս զանոնք մարդկա-յին ուշաղրութեան լուսարձակին տակ բերելու:

Հազուազիւտ են այն առիթները, որոնք երբեմն կը ստիպեն մեզ ընկալեալ սովորութիւններէն ու միօրինակութեանց ձեւաչափերէն դուրս գալ ու կենդանի անձի մը արժէքին անդրադարձող խոնարհ փորձին ձեռնարկել: Առ այդ, աշխար-հէն ու աշխարհիկէն սակաւիկ ինչ մեր ուղղութիւնը շեղելով ուշաղրութեան առարկայ կը դարձնենք աշխարհէն եկած ու եկեղեցւոյ ճամբով դէպի աշխարհ գործուղուած Եկեղեցական մը ու աւելին՝ զլիսագիր ՄԱՐԴ մը: Արամ աշխարհին ծանօթ մեծանուն այդ հոգեւորականն է՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ:

Մեր ազգային ու եկեղեցական պատմութեան անցեալէն մեզի կտակուած հա-րուստ աւանդներու շարքին կայ փաղանգը հայ լուսամիտ եկեղեցականներուն, ո-րոնց միջոցաւ, որ մեր ազգային եւ կրիստոնէական ապրումները համազրեց՝ դարձնելով զանոնք արտա-յայտիչները մեր բնաշխարհի կրօնական, հոգեկան, իմացական արժէքներուն եւ իրաւամբ դարձաւ Քրիստոսի ընտիր աշակերտն ու բարախող բազկերակը հայոց քրիստոնէական աւանդին: Իր ժամանակակից գործընկերներուն եւ երեւելինե-րուն կողմէ, ան յատկանշուեցաւ որպէս քրիստոնէական հաւատքի, ազգասէր եւ հոգեւոր-բարոյական ամրակուռ սկզբունքներու եւ անսակարկ նուիրումի եզակի զլիսագիր Մարդը:

Ազգային եւ Հոգեւոր պայծառ գաղափարներով տոգորուած երիտասարդ Արամ Ա. Կաթողիկոս հիասքանչ տեսիլքով ու ճիզերով վերընձիւղուեցաւ Հայ գիրի ու մշակոյթի, հայ երիտասարդութեան հոգիին, սրտին ու մտքին մէջ կազ-մաւորելու անոր ապագան եւ տեսիլքը՝ հանդէպ ազգային արժէքներուն եւ անոնց ոսկեձոյլ պսակ հանդիսացող Ս. Եկեղեցւոյ:

Այո՛, Արամ Ա. Կաթողիկոսի կեանքը եղաւ ու կը շարունակէ մնալ հանա-պազօրեայ պատարագ իր պաշտած ժողովուրդին եւ հայրենիքին համար...: Ան՝ յիսունամեայ իր ծառայութեան ընթացքին գործեց անդադար, քարոզեց հաւատ-քով, դաստիարակեց ու դարբնեց Հայ մարդը՝ անխոնչ եւ անդադար, մնալով խստապահանջ նախ իր անձին, ապա իր շրջապատին: Իր կեանքը ան վերածեց լուռ ու կենդանի օրինակի մը՝ ազգային եւ հոգեւոր բարոյական աներեր հասկացողու-թեամբ:

Լոյսի ցոլքեր տուաւ ան ու ոգի, լոյս տուաւ ու խիղճ եւ աւելի՞ն, ան տուաւ անտեղիտալի սկզբունքներ՝ իր օրով, մեր ժողովուրդի նկարագրային հիմնական յատկանիշները դարձնելով յարգելի աւանդներու եւ նոյնքան իրական չափանիշ-ներու, անոնք դարձան Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Քրիստոսա-

կեղրոն չէնքը ամրացնող ու գօտեպնդող անսպառ բարոյական եւ հոգեւոր հարսառութիւն։ Այսօր, աւելի քան երբեք, քրիստոնէական մեր աւանդներն ու արժէքները պէտք է ըլլան հոգիի եւ խղճի, կարգապահութեան սրբազան օրինակներ, այս՝, մեր բոլորին համար եւ յատկապէս մեր նորահա՛ս սերունդներուն ու մասնաւորաբար, երիտասարդութեան համար։

Յիսունամեայ ծառայութեան մէջ Արամ Ա. Կաթողիկոս մնայուն հետեւողականութեամբ իր մտածումներուն եւ առօրեային մէջ կարեւոր դեր եւ տեղ տուաւ 21-րդ դարու երիտասարդին վերակազմաւորելու անոր կեանքն ու հեռանկարները, զանոնք դարձնելով զուտ ազգային, նաեւ հոգեւոր ու կրօնական գունաւորումով կեանք։ Ան պատգամեց՝ «Մեր եկեղեցւոյ եւ համայնքին մէջ մենք պէտք է լուրջ վերաբերուինք երիտասարդութեան հետ։ Սա իմ ծառայութեան մէջ առաջնահերթութիւն է»։

Այդպէս ալ ինք վերաբերուեցաւ եւ առաջնորդեց բոլորը նոյն վերաբերմունքը ունենալու։ Մօտէն հետեւելով երիտասարդութեան կեանքին, մտահոգութիւններուն եւ դժուարութիւններուն՝ ան դարձաւ 21-րդ դարու երիտասարդութեան յոյսի շող հանդիսացող Մեծ Հայրապետը, ըլլա՛յ կուսակրօն հոգեւորականներուն եւ ըլլայ աշխարհիկ հոգեւոր ծարաւ ունեցող յոյսի շող փնտող հայ երիտասարդներուն։

Առ այդ՝ ճշմարիտ ժամանակը համարելով, ժամն է բարձրաձայն գոչելու՝ «Պահեա՛ ո՞վ Տէր, անսասան, մեր Սուրբ Աքոն Կիլիկեան...», եւ իրեւ երիտասարդու երկար ժամանակ Հայ Եկեղեցւոյ եւ Հայ ազգին ծառայող Անթիլիսական Միաբան, ժողովուրդին անունով կը գոչեմ՝ «Կեցցէ՛, կեցցէ՛ առ յաւէտ, Տէր Տէր Արամ Հայրապետ...»։

Ա.Ն.Ա.ՆԻՍ. Ծ. ՎՐԴ. ԳՈՒՃԱ.ՆԵՍ.Ն

ԱՄԲՈՂՋ ԿԷՍ ԴԱՐ ՄԸ...

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան ջատագովներն ու պաշտպանները հանդիսացան Երջանկայիշատակ Տ. Սահակ Բ. Խապայեան, Տ. Բաբեկն Ա. Կիւլէսէրեան, Տ. Պետրոս Ա. Սարամեան, Տ. Գարեգին Ա. Ցովսէփեան, Տ. Զարեհ Ա. Փայասլեան, Տ. Խորէն Ա. Բարոյեան եւ Տ. Գարեգին Բ. Սարգիսեան խիզախ Կաթողիկոսները, որոնք տիւ ու գիշեր աշխատեցան կանգուն եւ հաստատ պահելու Լուսաւորչահաստատ Կիլիկեան Ս. Աթոռը։ Անոնք իրենց անխոնջ աշխատանքով սէր ու գուրգուրանք ցուցաբերեցին հանդէպ բազմադարեան Ս. Աթոռին եւ հանդիսացան լուսաւոր կանթեղները Անթիլիսակամարդին։ Մեր Հայրա-

պետները ի գին իրենց կեանքին, ամէն ձիգ ի գործ դրին խաղաղեցնելու համար այն փոթորիկները, որոնք կը սպառնային Հայ ժողովուրդին, Եկեղեցւոյ ու մեր Ս. Աթոռի ինքնութեան եւ հոգեմտաւոր կեանքին:

Տարիներու ընթացքին Կիլիկեան ուխտի սրբազնակատար Հայրապետները, ճաշակեցին Գողգոթայի քացխախառն գինին ու արհամարհանքի լեղին: Սակայն հակառակ բոլոր տեսակի նեղութեանց, ապագայատեսիլ վառ երազները չչիջեցան անոնց սրտերուն ու հոգիներուն մէջ:

Անոնք դարձան հաւատաւոր Արքաները Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան, եւ չարունակելով իրենց նախնիներու սրբազան յաղթերթը, ո՛չ մէկ ջանք չխնայեցին, չէնցնելու, գեղեցկացնելու եւ առաւել եւս պայծառացնելու Անթիլիսի ծովեղերքին վերընձիւղած Նոր Կիլիկիան: Եւ որպէս արժանընտիր յաջորդները Միահի դարաւոր Ս. Աթոռին, միշտ իրենց մտքին մէջ, նուիրական հետեւեալ գաղափարը ունեցած են. «Անձերը կու գան ու կ'երթան, Կաթողիկոսները կը գործեն ու կ'անցնին. միակ մնայունը Հայոց Հայրապետական Ս. Աքոռն է, միակ կանգունը՝ Հայոց Ս. Եկեղեցին է, միակ յաւիտենականը՝ Հայոց ժողովուրդն է: Եկող ու անցնող անձերը, այս պարագային Կաթողիկոսները, իրենց ստանձնած պարտականութեանց խղճամիտ եւ անձնուրաց կատարումին մէջ կը գտնեն իրենց հոգեկան գոհունակութիւնը, իրենց մատուցած անշահախնդիր ու բազմարդիւն ծառայութեանց մէջ կը տեսնեն իրենց վարձատրութիւնը»:

Այրի կնոջ օրինակով, Կիլիկիոյ անձնուրաց Հայրապետները, իրենց համեստ լուման նետեցին Անթիլիսամի ոգեղին գանձանակին մէջ:

Ս. Աթոռոյս արժանընտիր Գահակալ՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսը, Կիլիկիոյ Ս. Աթոռու առաւել եւս պայծառակերպեց ու պանծացուց: Ան իր փայլուն մտքով, լայն մտահայեցքով, իմաստութեամբ, փորձառութեամբ ու մտաւոր աշխատանքներով կարողացաւ Հայ Եկեղեցին ճանչնել աշխարհին ու Հայոց Յեղասպանութեան դատը դնել համաշխարհին սեղանի վրայ:

Եղաւ Քաջ Հովհիւր իր հօտին:

Եղաւ Հոգեւոր Հայրը իր գաւակներուն:

Եղաւ Խոհեմ Ղեկավարը իրեն յառող աչքերուն:

Եղաւ Շինարար ու Բարենորոգիչ Հայրապետը:

Եղաւ Զատագովը Հայ գիրին ու տարածիչը Հայ գիրքին:

Եղաւ Աննկուն Պահանջատէրը մեր գրաւեալ պապենական հողերուն:

Եղաւ ա'յն Եկեղեցականը, որ իր կեանքը ամբողջութեամբ Եկեղեցւոյ նուիրեց:

Եղաւ սերտացնող Ասպետը Հայաստան-Սփիւռք յարաբերութեան :

Արամ Ա. Կաթողիկոս իր գահակալութեան տարիներուն, որպէս Մովսէս մարգարէ, Հայրապետական ծաղկեալ ասայով՝ կառավարեց մեր ժողովուրդի զաւակները: Այդ իսկ պատճառով, իր առաքելութիւնը եղաւ մեր ազգի բանաւոր հօտը պաշտպանել զանազան տեսակի գայլերու ու գազաններու դիմաց: Ու իրեւ Հովուապետ՝ իր հօտին հետ մէկ ամբողջութիւն կազմեց:

Արամ Ա. Կաթողիկոս իր գահակալութեան տարիներուն՝

Որպէս Հայր, գուրգուրաց, խնամեց ու Հայրական հոգածութիւն ցուցաբերեց:

Որպէս Հայր, հայեցի դաստիարակութիւն ու կրթութիւն ջամբեց:

Որպէս Հայր, աշխատեցաւ պատրաստել Կիլիկիոյ Աթոռին Կիլիկեա'ն ասպետներ ու հայ ժողովուրդի վաղուան ղեկավարները:

Որպէս Հայր, յորդորեց, խրատեց ու իր թելաղրութիւնները կատարեց իր ժողովուրդի զաւակներուն:

Արամ Ա. Կաթողիկոս այն իմաստուն Ղեկավարը եղաւ, որ մեր ազգը առաջնորդեց դէպի փայլուն ապագայ: Ան պայքարեցաւ ի նպաստ հայ ժողովուրդի իրաւունքներու վերատիրացումին:

Շինարար Հայրապետ եղաւ Արամ Ա. Կաթողիկոս, որ Աստուծոյ օգնութեամբ եւ Աստուծմէ իրեն տրուած իմաստութեամբ կրցաւ առաւել եւս բիւրեղացնել, բարելաւել ու մօտէն ճանչցնել աշխարհին Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Դպրեվանքը՝ իր Ա. Աստուածածին Վանքով:

Հայ գիրքին նկատմամբ ունեցած սէրը, յաճախակի կերպով շեշտուած էին արտասանած իր պատգամներուն ու խօսքերուն մէջ. «Տէ՛ր կանգնեցէք հայ գիրքին...: Կարելի չէ՛ ըմբռնել իւրայատուկ ինքնութիւնը հայուն՝ առանց հայ գիրքին: Կարելի չէ՛ բարձրանալ բարձունքները հայ հանճարին՝ առանց հայ գիրքին: Կարելի չէ՛ հասկնալ հրաշքը հայոց պատմութեան՝ առանց հայ գիրքին»:

Արամ Ա. Կաթողիկոս 2015 տարին հոչակեց ՊԱՀԱՆՁԱՏԻՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԻ: Թուրքիոյ դէմ, Թուրքիոյ դատարանին մէջ գա՛տ բացաւ: Ամբողջ աշխարհին ճանչցուց՝ թէ Հայը կը մնայ ու պիտի մնայ պահպանողը իր նահատակներու կտակին: Հայոց արի Հայրապետը խիզախութիւնը ունեցաւ չորս միաբան հայրերէ բաղկացած պատուիրակութիւն մը առաքելու Սիսի մեր դարաւոր Կաթողիկոսարանը, եւ որոնք այդտեղ իր Հայրական պատգամը ընթերցեցին ու հոգեհանգըտեան արարողութիւն կատարեցին զոհուած մեր ազգի զաւակներուն, ցոյց տալու համար Թուրքիոյ, թէ հայը պիտի շարունակէ Յիշել...Յիշեցնել...ՈՒ ՊԱՀԱՆՁԵԼ...:

Արամ Ա. Կաթողիկոս եղաւ այն տիպար եկեղեցականը, որ իր անձն ու կեանքը նուիրաբերեց եկեղեցոյ՝ բառին ամբողջական առումով: Ապրեցաւ աստուածավախ կեանք մը: Իր միակ օրինակը դարձուց աշխարհի Փրկիչը: Ինքն ալ իր կարգին ոտնակոխեց իր եսը եւ ապրեցաւ Աստուծոյ, ժողովուրդին ու Հայրենիքին համար: Յաճախ կը շեշտէ ըսելով. «Եկեղեցականին արձէքը իր հագած սինմին մէջ չի կայանար, այլ՝ ժողովուրդին իր մատուցած ծառայութեան մէջ»: Ան իր կեանքով ու նուիրումով ցոյց տուաւ համայն մարդկութեան, թէ մեծութիւնը խոնարհութեան մէջ է:

Արամ Ա. Կաթողիկոս եղաւ այն արի հայերէն, որ հայրենիքէն ու հողէն հեռու մտածեց ու աշխատեցաւ հայրենիքին համար՝ ու կոչ ուղեց Սփիւռքի մէջ Հայաստանը ապրելու:

Հետեւարար, Վեհափա՛ռ Տէ՛ր, անդամ մը եւս կը շնորհաւորենք Զեր քահանայական ձեռնադրութեան եւ օծման 50-ամեակը, մաղթելով ամէն բանէ վեր կատարեալ առողջութիւն, երջանկութիւն եւ նորանոր յաջողութիւններով լի երկա՛ր տարիներ:

ԶԱՀԱՐԵԱՆ Ա.ԲՂ. ՆԱԶԱՐԵԱՆ

**ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ
ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ
ԶՈՒՅՑԵՐԻՈՅ ՀԻՆ ԿԱԹՈԼԻԿ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ**

**Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս, Զորեքշաբթի, 24 Հոկտեմբեր 2018-ին,
պաշտօնական այցելութեամբ մեկնեցաւ Զուիցերիա՝ ընդառաջելով Զուիցերիոյ
Հին Կաթոլիկ Եկեղեցւոյ հրաւէրին:**

Վեհափառ Հայրապետի պատուիրակութեան մաս կազմեցին Կաթողիկոսա-
րանի Տեղեկատուական Բաժանմունքի վարիչ՝ Հոգչ. Տ. Պետրոս Վրդ. Մանուէլ-
եան եւ Նորին Սրբութեան գաւազանակիրը՝ Հոգչ. Տ. Յովակիմ Արդ. Բանձարճ-
եան, ազգային բարերար՝ Տէր եւ Տիկ. Ալեքքօ եւ Անի Պէղիքեան եւ Արմէնօֆասի
նախագահուհի՝ Փրոֆ. Թէնի Սիմոնեան:

Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետը Պեռնի մէջ հետեւեալ այցելութիւններն ու
հանդիպումները ունեցաւ.-

1) Նորին Սրբութիւնը իր պատուիրակութեան անդամներուն հետ միասին
այցելեց Լիբանանեան ղեւպանատուն, ուր պաշտօնապէս ընդունուեցաւ ղեւպա-
նուհի՝ Ռուլա Նուլը ընդունած կողմէ: Ապա, ի պատիւ Հայրապետին պաշտօնական
ընթրիք տեղի ունեցաւ:

2) Պեռնի Եպիսկոպոսարանին մէջ, Նորին Սրբութիւնը հանդիպում մը ունե-
ցաւ քաղաքի հոգեւորականներու, համալսարանի փրոֆէսէօններու եւ դոկտո-

րայի աստիճանի ուսանողներու հետ եւ երկխօսութիւն մը ունեցաւ աստուածաբանական հարցերու շուրջ:

3) Ան առիթը ունեցաւ կարճ հանդիպում մը ունենալու Հայաստանի ղետպահատան պաշտօնակատար՝ Անահիտ Յարութիւնեանի հետ, որ յատուկ Պեռն եկած էր ներկայ գտնուելու Վեհափառ Հայրապետի դասախոսութեանց:

4) Նորին Սրբութիւնը պատուիրակութեան անդամներուն հետ միասին ներկայ գտնուեցաւ ի պատիւ իրեն տրուած պաշտօնական ընթրիքի մը՝ կազմակերպուած Հին Կաթոլիկ Եկեղեցւոյ կողմէ, որուն ներկայ գտնուեցան նաեւ կրօնական ու քաղաքական դէմքեր:

5) Արամ Ա. Կաթողիկոս հանդիպում մը ունեցաւ ընդհանրապէս Միջին Արեւելքի ու յատկապէս Սուրիոյ քաղաքական ու տնտեսական հարցերուն առնչուած Զուիցերիոյ պետութեան ներկայացուցիչ՝ Ուլֆկանկ Ամատէոս Պրուէլհարթին հետ։ Նոյն անձին հետ վեհափառ Հայրապետը հանդիպած էր շուրջ տարի մը առաջ, որու ընթացքին Ան ընդգծած էր Սուրիոյ քրիստոնեայ համայնքներուն օժանդակելու անհրաժեշտութիւնը։

6) Պեռն իր կեցութեան օրերուն, Նորին Սրբութիւնը նաեւ յաջորդական հանդիպումներ ունեցաւ կրօնական, քաղաքական ու միջ-եկեղեցական պատասխանատուներու հետ։

7) Յայտնենք նաեւ, որ Վեհափառ Հայրապետի եւ իր այցելութեան մասին լայնօրէն անդրադարձած էր Զուիցերիոյ գլխաւոր օրաթերթը։

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅԱՊԵՏԾԸ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀ
ԱՐՄԵՆ ՍՍ.ՐԴԻՍԵԱՆ ՀԱՆԴԻՊԵՑԱՆ ԺԼՆԵՒԻ ՄԷՋ

Զորեքարթի, 24 Հոկտեմբեր 2018-ին, Ժընեւի մէջ հանդիպում մը տեղի ունեցաւ Հայաստանի Հանրապետութեան Վսեմաշուրք Նախագահ՝ Տիար Արմէն Սարգսեանի եւ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսի միջեւ։ Շուրջ ժամ մը տեւած հանդիպման ընթացքին, քննարկումի նիւթ դարձան Հայաստանի ներքին կացութեան եւ Հայաստան-Միաւոք գործակցութեան առնչուած կարգ մը հարցեր։

Նախագահ Սարգիսեան անգամ եւս իր ջերմ շնորհաւորութիւնը յայտնեց Վեհափառ Հայրապետին եւ իր բարեմաղթութիւնները փոխանցեց Նորին Սրբութեան քահանայական ձեռնադրութեան եւ օծման 50-ամեակին առիթով:

Հայրապետը, իր կարգին, յայտնեց, որ ինչպէս անցեալին, նոյն թափով պիտի շարունակէ իր հոգեւոր ծառայութեան մէջ առանցքային տեղ յատկացնել Հայաստանի հզօրացման, Արցախի անկախութեան ամրապնդման եւ ազգային պահանջատիրական պայքարի առաւել ամրացման ձգտող աշխատանքներուն։ Վեհափառ Հայրապետը նաեւ շեշտեց եկեղեցի-ժողովուրդ եւ եկեղեցի-պետութիւն յարաբերութիւնը աւելի սերտացնելու անհրաժեշտութիւնը։

Զնախատեսուած հանդիպում մըն էր Հայրապետին եւ Նախագահին հանդիպումը, որովհետեւ Նորին Սրբութիւնը դէպի Պեռն պաշտօնական այցելութեամբ ժամանած էր Ժընեվա։

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Ա.ՐԸ.Մ Ա. ԿԱ.ԹՈՂԻԿՈՍ ԴԱՍԱԽՈՍՔԵՑ ՊԵՌՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻՆ ՄԵՋ

26 Հոկտեմբեր 2018-ին, Պեռնի (Զուլյուրիա) համալսարանին մէջ դասախոսութիւն մը տուաւ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետը «Միջին Արեւելքին Ու Քրիստոնէութեան Դիմագրաւած Մարտահրաւէրները» նիւթին շուրջ՝ ընդառաջելով համալսարանի տնօրէնութեան հրաւէրին։

Իր խօսքին սկիզբը Վեհափառ Հայրապետը ըսաւ, թէ Միջին Արեւելքի առընչուած որեւէ նիւթի մասին խօսիլը դիւրին չէ, որովհետեւ ան բարդ շրջան մըն է եւ այսպէս եղած է իր պատմութեան ընթացքին։ Կրօններ, մշակոյթներ, քաղաքա-

կրթութիւններ, ցեղախումբեր, քաղաքական ոյժեր ներկայութիւն եղած են շրջանէն ներս եւ յաճախ՝ բախումի մէջ: 10-րդ դարէն սկսեալ, հայ ժողովուրդը ու հայ եկեղեցին եւս մաս կազմած են Մերձաւոր Արեւելքի բազմակրօն ու բազմամշակոյթ ընկերութեան ու յաճախ կրած են ազգեցութիւնը բախումներու ու բեւեռացումներու: Լայն չափով նոյն կացութեան մէջ կը գտնուի այսօր Միջին Արեւելքը, շեշտեց Նորին Սրբութիւնը եւ ապա յիշեցուց, թէ կրօնքը առանցքային դեր ունի ընկերութեան կեանքէն ներս: Կրօնք ու քաղաքականութիւն սերտօրէն առնչուած են, յատկապէս իսլամութեան պարագային եւ շրջանը դիմագրաւող հարցերուն միջեւ ներքին յարակցութիւնը շրջանի կարեւոր երեւոյթներէն մէկն է:

Յիշեալ կացութիւնը կ'ենթաղրէ, որ մեր մօտեցումը Միջին Արեւելքի առընչուած որեւէ հարցի նկատմամբ կարեւորութեամբ պէտք է նկատի ունենանք պատմական հոլովոյթը եւ բազմակրօն ու բազմամշակոյթ ընկերութեան մէջ քրիստոնէութեան տեղն ու դերը, ըստ Նորին Սրբութիւնը:

Ապա, Հայրապետը ընդհանուր ներածականէն ետք անդրադարձաւ հետեւեալ կարեւոր կէտերուն.- Ա) Միջին Արեւելքը ծննդավայրն է միաստուածեան երեք կրօններուն՝ հրէութեան, քրիստոնէութեան եւ իսլամութեան: Բ) Քրիստոնէութեան ինքնակազմակերպման եւ մտածողութեան զարգացման հոլովոյթը սերտօրէն առնչուած է Միջին Արեւելքին: Գ) Քրիստոնէութիւնը կարեւոր դեր ունեցած է շրջանէն ներս տեղի ունեցած պատմական կարեւոր իրադարձութիւններու գծով: Դ) Երկար դարեր քրիստոնէութիւնը այլ մշակոյթներու ու կրօններու հետ մնայուն երկխօսութեան մէջ եղած է:

Յիշեալ իւրաքանչիւր կէտին չուրջ Վեհափառ Հայրապետը կատարեց իր մեկնարանութիւնը՝ որպէս չօշափելի օրինակ տալով հայ ժողովուրդն ու եկեղեցին Կիլիկիոյ մէջ՝ յիշելով, որ հայ եկեղեցւոյ նման շրջանի ըոլոր եկեղեցիները պահելով հանդերձ իրենց աստուածաբանական ու մշակութային իւրայատկութիւնները, մնայուն յարաբերութիւն մշակեցին թէ՛ իրենց անմիջական շրջապատին եւ թէ եւրոպայի հետ, եւ ընականաբար ենթակայ ըլլալով ազդեցութիւններու:

Իր դասախոսութեան երրորդ բաժինին մէջ, Արամ Ա. Կաթողիկոս խօսեցաւ քրիստոնէութեան դիմագրաւած հիմնական գժուարութիւններուն ու մտահոգութիւններուն մասին: Այս ծիրէն ներս Ան անդրադարձաւ, թէ արտագաղթը դէպի արեւմտեան երկիրներ մնայուն մտհոգութիւն եղած է շրջանի քրիստոնէութեան համար: Երկրորդ, քրիստոնեայ համայնքները երեք չեն ընդունիր փոքրամասնութիւն նկատուելու իրողութիւնը, յատկապէս քաղաքական մօտեցումով: Երրորդ, որպէս շրջանի երկիրներու լիիրաւ քաղաքացիներ, քրիստոնեաները իրենց պարտաւորութեանց առընթեր միշտ պահանջատէր եղած են իրենց իրաւունքներուն, սակայն, դժբախտաբար, ցարդ անոնք կը մնան իրաւագրկուած: Չորրորդ, շրջանէն ներս քրիստոնեայ համայնքներուն կողմէ հաստատուած կրթական, ընկերային, առողջապահական ու մարդասիրական հաստատութիւնները նկատուած են լաւագոյնը, նոյնիսկ յարաբերաբար պետական հաստատութիւններու: Անոնք այսօր կը դիմագրաւեն տնտեսական լուրջ դժուարութիւններ: Հինգերորդ, իսլամներուն նման քրիստոնեաները եւս ենթակայ են ծայրայեղականներու որ-

ղեղրած կրօնաքաղաքական գաղափարախօսութեանց հետեւանքներուն. հետեւար, միշտ չէ ըսելը, թէ քրիստոնեաները կը հալածուին:

Յիշեալ եւ այլ հարցերու ու մտահոգութիւններու մասին Նորին Սրբութիւնը լայնօրէն անդրադարձաւ:

Ապա, վերոյիշեալ հարցերու ներկայացումէն ետք, Արամ Ա. Կաթողիկոս խօսեցաւ զանոնք դիմագրաւելու միջոցներուն մասին՝ որպէս մարտահրաւէրներ: Իր դասախոսութեան այս բաժինին մէջ, Վեհափառ Հայրապետը ընդգծեց հետեւեալ կէտերը. ա) Միջին Արեւելքէն ներս եկեղեցիներ հոգեւոր արժէքներու թանգարաններ չեն, այլ ապրող, վկայող ու ծառայող համայնքներ են, նոյնիսկ իրենց ծառայութիւնը կ'անդրանցնին քրիստոնեայ համայնքներու սահմանները: բ) Քրիստոնէական միութիւնը հրամայական անհրաժեշտութիւն է եւ միութիւնը պէտք չէ արտայայտուի սոսկ աստուածաբանական շրջագիծն ներս, այլ նաեւ ժողովուրդի կեանքն ներս, յատկապէս գործակցութեան ճամրով: գ) Եկեղեցիները կոչուած են վերակազմակերպելու իրենց կրթական, ընկերային ու առողջապահական կառոյցները, որոնք լ'երաշխաւորեն ոչ միայն քրիստոնէութեան ներկայութիւնը, այլ նաեւ ծառայութիւնն ու վկայութիւնը շրջանէն ներս: դ) Եկեղեցիներ առաջնահերթ կարեւորութիւն անհրաժեշտ է որ տան քրիստոնէական դաստիարակութեան, ներքին աւետարանչութեան, բարեսիրական ծառայութեան եւ տեղեկատուական մարզին: ե) Միջ-Եկեղեցական գործակցութիւնը թէ՛ Միջին Արեւելեան մակարդակի վրայ եւ թէ Արեւմուտքի հետ կենսական է: Մեր շրջապատը պէտք է իմանայ, որ քրիստոնէութիւնը Միջին Արեւելքէն ներս առանձին չէ, հակառակ եկեղեցիներու միջեւ գոյութիւն ունեցող ներքին բաժանումներուն, եկեղեցին մէկ է ու անոր առաքելութիւնը՝ մէկ, աշխարհի բոլոր կողմերը:

Միաստուածեան կրօններու միջեւ երկխօսութիւնը, հաւաքական արժէքներու վրայ հիմնուած, կարեւոր է: Այս շրջագիծն ներս, անհրաժեշտ է որ հասարակաց սկզբունքներն ու արժէքները աւելի ամրապնդուին ու ծաւալին եւ միաժամանակ փոխադարձ տարբերութիւնները պէտք է յարգուին: Նոյնպէս այս մարտահրաւէրներուն Նորին Սրբութիւնը լայնօրէն անդրադարձաւ չօշափելի օրինակներով:

Իր եզրափակիչ խօսքին մէջ, Հայրապետը շեշտեց հետեւեալ կէտերը. 1) քրիստոնէութիւնը կը պատկանի Միջին Արեւելքի պատմութեան, հակառակ իր դիմագրաւած լուրջ մարտահրաւէրներուն, ան որոշած է մնալ շրջանէն ներս ու ինքոյնք վերակազմակերպել ու վերանորոգել: 2) Քրիստոնէութեան ներկայութիւնը Միջին Արեւելքէն ներս դրական երեւոյթ մըն է ոչ միայն աշխարհի քրիստոնէութեան համար, այլ նաեւ իսլամութեան համար, որովհետեւ քրիստոնէութիւնը իր հաւասարակշռուած մօտեցումներով, համամարդկային արժէքներով եւ Արեւելքի ու Արեւմուտքի միջեւ իր կամուրջի դերով կրնայ կարեւոր դեր կատարել շրջանէն ներս, ամէն իմաստով:

Շուրջ ժամ մը տեւած դասախոսութեան աւարտին Վեհափառ Հայրապետը պատասխանեց իրեն ուղղուած հարցումներուն:

Ցայտնենք, որ դասախոսութենէն առաջ Նորին Սրբութիւնը հանդիպում ունեցաւ համալսարանի աստուածաբանական բաժանմունքի պատասխանատու

տնօրէնուհիին՝ Անժելա Պերլիսի, ինչպէս նաեւ համալսարանի փրոֆեսորներուն հետ։ Դասախոսութեան սկիզբը տնօրէնուհին խօսք առնելով՝ ներկայացուց Վեհափառ Հայրապետը ու Անոր ակադեմական իրազործումները, ինչպէս նաեւ դերակատարութիւնը միջ-եկեղեցական ու միջ-կրօնական բնագաւառներէն ներս։

Յայտնենք նաեւ, որ դասախոսութեան ներկայ էին համալսարանի փրոֆեսորներ եւ յատկապէս Միջին Արեւելքէն ներս պատասխանատութեան կոչուած պետական ներկայացուցիչներ։

ՎԵՀԱ.ՓԱ.Ռ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ՊԵՌՆԻ ՄԵԶ ԴԱՍԱԽՈՍՔ

ՄԻԶ-ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՄԱՍԻՆ

Շաբաթ, 27 Հոկտեմբեր 2018-ի երեկոյեան, Ն.Ս.Օ.Ճ.Ճ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետը Պեռն կատարած իր պաշտօնական այցելութեան ծիրէն ներս, դասախոսութիւն մը տուաւ միջ-եկեղեցական շարժումին ներկայ իրավիճակին մասին, քաղաքի մայր տաճարին մէջ։

Դասախոսութենէն առաջ տեղի ունեցաւ երեկոյեան ժամերգութիւն, որուն նաեւ մասնակցեցան Վեհափառ Հայրապետին ընկերացող միաբան Հարերը՝ Հոգհ. Տ. Պետրոս Վրդ. Մանուէլեան եւ Հոգհ. Տ. Յովակիմ Արդ. Բանճարճեան։

Նորին Սրբութիւնը իր դասախոսութեան սկիզբը ընդհանուր ակնարկ մը նետեց պատմութեան ընթացքին եկեղեցւոյ կեանքէն ներս տեղի ունեցած բաժանումներուն, որոնք աստուածաբարանական հարցերու առընթեր նաեւ աշխարհաքաղաքական պատճառներ ունէին։ Հակառակ այս իրողութեան, եկեղեցին իր ներքին միութիւնը ու Քրիստոսակեդրոն կեանքն ու առաքելութիւնը պահեց, ըսաւ Վեհափառ Հայրապետը։ Ի խնդիր եկեղեցւոյ ամբողջական միութեան վերահաստատ-

ման, պատմութեան ընթացքին եղան բազմաթիւ փորձեր, ներառեալ հայ եւ յոյն, հայ եւ լատին եկեղեցիներուն միջեւ, սակայն եկեղեցւոյ կեանքին ներս անցեալէն եկող բաժանումները շարունակուեցան:

«Էքիւմենիք» անունով ծանօթ շարժումը 20-րդ դարու եկեղեցւոյ կեանքին ամէնէն յատկանշական երեւոյթներէն մէկը դարձաւ, ըստ Վեհափառ Հայրապետը: Այս շարժումին գլխաւոր նպատակը եկեղեցւոյ միութիւնը ըլլալով, նաեւ կը հետապնդէ գործակցութիւն, յարաբերութիւն, փոխադարձ հասկացողութիւն, փոխադարձ ճանաչում եւ եկեղեցիները յուզող կարեւոր հարցերու շուրջ հասարակաց մօտեցումներու որդեգրում: Այլ խօսքով, «Էքիւմենիք» շարժումը եկեղեցիները դուրս բերաւ երկար դարերու ինքնակղզիացումէն եւ գործակցութեան ու երկխօսութեան ճամբով եկեղեցիները սկսաւ առաջնորդել դէպի միութիւն տանող ճամբէն:

Խօսելով միութեան մասին, Նորին Սրբութիւնը ըստ, թէ միութիւնը միաձեւութիւն կամ միօրինակութիւն չէ. ոչ կազմակերպչական, ոչ ծխական եւ ոչ ալ աստուածաբանական միաձեւութեան հաստատումն է: Անհրաժեշտութիւն է զանազանութիւնը պահել ամէն իմաստով, սակայն եկեղեցւոյ դաւանանքին պատկանող հիմնական հարցերուն շուրջ անհրաժեշտ է համաձայնութեան եզրեր գտնել. ապա աւելցուց՝ ըսելով, թէ սա երկար ընթացք մըն է, որ կ'ենթադրէ սերտ գործակցութիւն եկեղեցիներու միջեւ:

Արամ Ա. Կաթողիկոս ցաւ յայտնեց, որ միջ-եկեղեցական շարժումին նկատմամբ եկեղեցիներուն հետաքրքրութիւնը սկսած է նահանջ արձանագրել՝ նկատի ունենալով միջ-կրօնական երկխօսութեան հրամայականը ներկայ աշխարհի նոր

իրականութիւններուն դիմաց: Նորին Սրբութիւնը նաեւ անդրադարձաւ միջ-եկեղեցական կառոյցներու տկարացումին, որուն բացասական հետեւանքները զգալի են զանազան շրջաններէն ներս: Այս կացութեան դիմաց Վեհափառ Հայրապետը յատուկ կերպով ընդգծեց «էքիւմենք» ողիին վերաշեշտումը, որովհետեւ ներկայ աշխարհին մէջ եկեղեցիներ չեն կրնար ապրիլ ինքնակղղիացման մէջ: Գործակ-ցութիւնը հրամայական անհրաժեշտութիւն է:

Իր պարզած կէտերը Նորին Սրբութիւնը աւելի լայնօրէն վերլուծեց, երբեմն յստակ օրինակներ տալով:

Աւելի քան ժամ մը տեւած դասախոսութենէն ետք յուշանուէրներու փոխանակում տեղի ունեցաւ Նորին Սրբութեան եւ Դոկտ. Հարլատ Եպիսկոպոս Ռայընին միջեւ: Ապա, եկեղեցւոյ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ հիւրասիրութիւն:

Ցայտնենք, որ դասախոսութեան կրօնական ու պետական անձնաւորութիւններու շարքին ներկայ էին նաեւ Զուիցերիոյ մօտ Լիբանանի դեսպանուհին՝ Ռուզ Նուրլատախնը եւ Հայաստանի դեսպանատան գործակատար՝ Անահիտ Ցարութիւնեանը:

ՆՈՐԻՆ ՍՐԲՈՒԹԻՒՆԸ ՔԱՐՈԶԵՑ ՊԵՌՆԻ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐԻՆ ՄԷՋ

Կիրակի, 28 Հոկտեմբեր 2018-ին, Պեռնի (Զուիցերիա) Հին Կաթոլիկ եկեղեցւոյ մայր տաճարին մէջ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս ներկայ գտնուեցաւ պատարագի արարողութեան եւ իր պատգամը ուղղեց ներկայ ժողովուրդին:

Իր պատգամին ներածական բաժինին մէջ Վեհափառ Հայրապետը կարեւորութեամբ շեշտեց, թէ եկեղեցին Քրիստոսատուր առաքելութիւն է: Հետեւաբար,

Եկեղեցին իրեն յատուկ առաքելութիւն չունի, այլ կոչուած է Քրիստոսի առաքելութիւնը շարունակելու: Քրիստոսի առաքելութիւնը եկեղեցին կարելի է շարունակել երեք միջոցներով՝ վկայութիւն, ծառայութիւն եւ ուսուցողութիւն: Այս վերջինը բաղկացած է երկու տարածքներէ՝ դաստիարակութիւն ու քարոզախօսութիւն:

Խօսելով քարոզախօսութեան մասին Վեհափառ Հայրապետը ըսաւ, որ ընդհանրապէս հոգեւորականներ կը շփոթեն Ս. Գրոց սերտողութիւնը քարոզախօսութեան հետ: Ճիշդ է, քարոզախօսութիւնը նաեւ կ'ենթադրէ տուեալ Ս. Գրոց համարին բացատրութիւնը կամ վերլուծումը, սակայն քարոզախօսութեան նպատակը Քրիստոսի պատգամին փոխանցումն է ժողովուրդին: Հոս եւս, շեշտեց Նորին Սրբութիւնը, որ քարոզիչը կոչուած է Քրիստոսի պատգամը ճիշդ հասկնալու եւ ճիշդ ձեւով փոխանցելու ժողովուրդին, այլ խօսքով, հոգեւորականը իրաւունք չունի իր կարծիքը փոխանցելու ժողովուրդին:

Այս ընդհանուր ներածականէն ետք, Վեհափառ Հայրապետը իր քարոզին ընաբաննը ընտրած էր օրուան աւետարանական ընթերցումի հետեւեալ համարը-«Եթէ քագաւորութիւն մը ինքն իր մէջ բաժան-քաժան ըլլայ, այդ քագաւորութիւնը չի' կրնար կանգուն մնալ» (Մր 3.24): Նորին Սրբութիւնը նախ յայտնեց, որ քագաւորութիւն բառը գործածուած է նաեւ տուն հասկացողութեամբ եւ տունը տարբեր իմաստներով գործածուած է Հին ու Նոր Կտակարաններուն մէջ: Այս ծիրէն ներս Ս. Ա ընդգծեց հիմնական տարբերութիւնը Հին ու Նոր Կտակարաններուն հասկացողութեան տան նկատմամբ: Այսպէս. Հին Կտակարանին մէջ տունը ֆիզիքական իրականութիւն է, յատկապէս ան կը նշանակէ տանար, ուր Աստուած կը բնակի, իսկ նոր Կտակարանին մէջ տունը հոն է, ուր Աստուած ներկայ է»: **Ապա, Վեհափառ Հայրապետը մեկնելով այս հասկացողութենէն՝ շեշտեց, թէ տունը համայնքն է Քրիս-**

տոսի ներկայութեամբ՝ ղառնալով հաւատքի, սիրոյ ու յոյսի համայնք:

Աստուածաշնչական այս ընդհանուր վերլուծումէն ետք, Հայրապետը իր քարոզը կեղրոնացուց երկու մտածումներու շուրջ.-

Ա) ՀՆՏԱՆԻՔԸ ՈՐՊԻՍ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՏՈՒՆԸ: Վեհափառ Հայրապետը ըսաւ, թէ ընտանիքը Աստուածահիմն կառոյց է: Աստուած ստեղծեց Աղամն ու Եւան եւ անոնց պարաւորութիւն տուաւ միասին ապրելու, սերնդագործելու եւ միշտ հաւատարիմ ու համարատու ըլլալու իրեն: Ճիշդ անոր համար, ընտանիքը նուիրական կառոյց մըն է եւ որոշ իմաստով՝ փոքր եկեղեցի, ըսաւ նորին Սրբութիւնը. ապա աւելցուց, թէ այս գիտակցութեամբ ընտանիքը պէտք է ինքոյինք կազմակերպէ եւ իր կեանքը լեցնէ հոգեւոր ու բարոյական արժէքներով:

Անդրադառնալով ներկայ ժամանակներուն, Վեհափառ Հայրապետը ըսաւ, թէ դժբախտաբար համաշխարհայնացումը եւ աշխարհայնացումը ներկայ ընկերութեան կեանքէն ներս յառաջացուցած են այնպիսի մտածելակերպեր, գործելակերպեր ու կենցաղակերպեր, որոնք ժխտական անդրադարձ ունեցած են ընտանիքներու կեանքէն ներս՝ լուսանցքայնացնելով բարոյական ու հոգեւոր արժէքները: Քրիստոնեայ ընտանիքի հոգեւոր ու բարոյական կեանքի վերականգնումը հրամայական է: Սա եկեղեցւոյ առաքելութեան կարեւոր առաջնահերթութիւններէն մէկն է: Հոգեւոր ու բարոյական իմաստով ապականեալ ընտանիք մը իր ժխտական անդրադարձը կ'ունենայ նաեւ եկեղեցւոյ կեանքին, որովհետեւ եկեղեցւոյ հիմքը ընտանիքն է:

Բ) ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՈՐՊԻՍ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՏՈՒՆԸ: Եկեղեցին ոչ քարեղէն կառոյց է եւ ոչ ալ կազմակերպութիւն։ Եկեղեցին ժողովուրդն է, Քրիստոսի խորհրդական մարմինն է՝ հաւատքով, յոյսով ու սիրով շաղախուած համայնք մը։ Այս ինքնահասկացողութեամբ եկեղեցին իր վկայութիւնը եւ ուսուցողական դերակատարութիւնը պէտք է կազմակերպէ։

Դժբախտաբար, այսօր, Աստուծոյ այս տունը եւս կը դիմագրաւէ լուրջ մարտահրաւէրներ։ Աշխարհէն թափանցող երեւոյթներ սկսած են խանգարել եկեղեցւոյ կեանքը՝ ստեղծելով ներքին բաժանումներ ոչ միայն եկեղեցիներու մէջեւ, այլեւ ներեկեղեցական կեանքէն ներս։ Անհրաժեշտ է, որ եկեղեցին վերանորոգումի ու բարեկարգումի ճամբով իր ինքնահասկացողութիւնը վերահաստատէ ու իր ծառայական առաքելութիւնը ամրապնդէ, շեշտեց Արամ Ա. Կաթողիկոս։

Հնտանիքը որպէս տուն եւ եկեղեցին որպէս տուն, քրիստոնէական հասկացողութեամբ Աստուծոյ տունը կը դառնան, երբ Աստուած Քրիստոսի ճամբով Սուրբ Հոգւոյ ներգործութեամբ կենդանի ներկայութիւն է հոն։ Հետեւաբար, անհրաժեշտ է բարոյական ու հոգեւոր իմաստով հզօրացնել ընտանիքը, որպէսզի կարենանք հզօրացնել եկեղեցին իր կեանքով ու վկայութեամբ, եզրակացուց նորին Սրբութիւնը։

Ինչպէս Ս. եւ Անմահ Պատարագի սկիզբը Պեռնի եպիսկոպոս՝ Դոկտ. Հարրյութայն ողջունած էր Նորին Սրբութեան ներկայութիւնը, նոյնպէս Պատարագի աւարտին, ան իր ջերմ չնորհակալութիւնը յայտնեց Վեհափառ Հայրապետին, որ սիրով ընդառաջած էր իր ջերմ հրաւէրին եւ ժողովուրդին փոխանցած էր Քրիստոսի պատգամը։

Յայտնենք, որ եպիսկոպոսին որոշումով, Պատարագի ընթացքին եղած նուիրատուութիւնները պիտի փոխանցուին Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան հովանիին ներգեւ գործող Ճիպէյլի «Թուչնոց Բոյն»ի որբանոցին։

Նշենք, որ Շաբաթ եւ Կիրակի օրերու եկեղեցական արարողութեանց եւ պաշտօնական հանդիսութեանց, աշխարհահոչակ սովորանո Յասմիկ Պապեան հանդէս եկաւ հոգեւոր երգերով։

ՏՕՆԱԿԱՆ

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱԽՈՐԻՉ ՄԱՅՐ ՏԱԶՐ ՏԱՃԱՐԻՆ ՄԵԶ ՆԱԽԱԳԱՀԵՑ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՂԹԱՆՔԻՆ

**Հայաստանի Հանրապետութեան անկախութեան 27-րդ ամեակին առիթով,
Կիրակի, 23 Սեպտեմբեր 2018-ին, Անթիլիասի Մայրավանքի Ս. Գրիգոր Լուսաւո-
րիչ Մայր Տաճարին մէջ, հանդիսապետութեամբ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ
Հայրապետին եւ ներկայութեամբ Հայաստանի Հանրապետութեան Սփիւռքի
Նախարար՝ Միխիթար Հայրապետեանին եւ իրեն ընկերակցող պատուիրակութեան
անդամներուն, ինչպէս նաեւ Լիրանանի մօտ Հայաստանի ղետպան՝ Մամուչի
Մկրտչեանի եւ ղետպանատան ներկայացուցիչներուն, տեղի ունեցաւ Հանրապե-
տական Մաղթանք:**

**Հանրապետական Մաղթանքի աւարտին, Վեհափառ Հայրապետը պատգամ մը
տուաւ՝ շեշտելով հետեւեալ երեք կէտերը.- ա) «Ազգի մը անկախութիւնը Աստուա-
ծատուր իրաւունք է: Միաստուածեան երեք կրօններուն մէջ յատուկ կարեւորու-**

թեամբ շնչտուած է այս իրողութիւնը եւ յատկապէս քրիստոնէութեան մէջ: Աստուածատուր իրաւունք ըլլալով, ուրէ մէկը իրաւունք չունի խլելու կամ բռնաբարելու ուրիշին խաղաղութիւնը: բ) Հայկին ուղղած “ոչ”ը Բէլին եղաւ մնայուն մղում մեր ժողովուրդի կեանքին մէջ ի խնդիր Հայաստանի անկախութեան պահպանման: գ) Եկեղեցւոյ առաքելութեան անբաժան մասը կը կազմէ խաղաղութեան համար գործել ու նոյնիսկ իմացեալ մահով պաշտպանել խաղաղութիւնը որպէս Աստուածատուր իրաւունք: Այսպէս եղած է մեր եկեղեցւոյ պատմութիւնը»:

**Իր Պատգամի աւարտին,
Նորին Սրբութիւնը կոչ ուղղեց
մեր ժողովուրդի զաւակներուն
ամուր պահելու Հայաստանի
անկախութիւնը՝ Հայրենաշինու-
թեան մեր գործօն մասնակցու-
թեամբ:**

**Հանրապետական Մաղթան-
քէն ետք, Նորին Սրբութիւնը,
Վեհարանի իր գրասենեակին մէջ
ընդունեց Նախարարը՝ իրեն
ընկերակցող պատուիրակու-
թեամբ: Նախարար Հայրապետ-
եան իր ուրախութիւնն ու գո-
հունակութիւնը յայտնեց Անթիլիասի Մայրավանքին մէջ գտնուելուն իրեն ընծայ-
ուած առիթին համար:**

Իր խօսքին մէջ, Վեհափառ Հայրապետը Նախարարին իրազեկ դարձուց Սփիւռքին ներկայ իրավիճակը եւ անոր դիմագրաւած դժուարութիւններն ու մարտահրաւէրները: Հանդիպումը նաեւ առիթ եղաւ արծարծելու Հայաստան-Սփիւռք գործակցութեան, Հայաստանէն ներս անցնող ամիսներուն տեղի ունեցած իրադարձութիւններուն եւ ներկայիս տիրող կացութեան մասին: Աւարտին, Նախարարը Հայաստան-Սփիւռք գործակցութիւնը աւելի սերտացնելու եւ ամրացնելու իր պատրաստակամութիւնն ու յանձնառութիւնը յայտնեց Հայրապետին:

Յայտնենք, որ Նախարարը այցելեց Կաթողիկոսարանի «Կիլիկիա» թանգարան, Հայոց Յեղասպանութեան յուշարձան-մատուռ, Հայաստանի անկախութեան յուշակոթող, ինչպէս նաեւ շրջեցաւ Ս. Աստուածածին Վանքի շրջափակը:

**«ՄԵՐ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԱՂԲԻՒՐ Է
ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՀԶՈՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒ ԵՐԱՇԽԻՔԸ՝
ՅԱԶՈՂՈՒԹԵԱՆ»**

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

**Հայաստանի Հանրապետութեան անկախութեան 27-րդ ամեակի առիթով,
Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս հայ ժողովուրդին ուղղեց պատգամ մը, որուն
ընդմէջն լուսարձակի տակ առաւ հայ ժողովուրդի անկախութիւն կերտելուն ու
վերակերտելուն հաւաքական հաւատքին եւ ամուր վճռակամութեան ու մանա-
ւանդ միասնակամութեան հրամայականը:**

**Վեհափառ Հայրապետը նշեց, որ անկախ հայրենիքը բնականարար ունեցաւ
թերութիւններ ու յաջողութիւններ, սակայն ան շարունակեց հայրենաշինութեան
աշխատանքը չնորհիւ մեր ժողովուրդի գործոն մասնակցութեան։ «Հայրենիքը
հզօրացնելը ու ծաղկեցնելը սովորական գործ չէ ու չի' կրնար ըլլալ, այլ առաքելու-
թի՛ւն է գերազանցօրէն» ընդգծեց Հայրապետը՝ աւելցնելով, որ «Ենրկայիս Հայաս-
տան դէմ-յանդիման կը գտնուի նոր մարտահրաւելներու, որոնց դիմագրաւումը կը
պահանջէ հայ ժողովուրդի բոլոր զաւակներուն գիտակից մասնակցութիւնը»։ Նորին
Սրբութիւնը ըսաւ, որ անկախութեան օրը ցնծութեան օր է. միաժամանակ հրաւէր
է մեր ըոլորին՝ իրապաշտ ողիով ու քննական հայեացքով ինքնաքննութեան,
որպէսզի նպատակասլաց կերպով կարենանք մեր հայրենիքին ապագան կերտել։**

**Խօսելով Հայաստանի ներկայ կա-
ցութեան մասին, Վեհափառ Հայրա-
պետը դիտել տուաւ, որ «Հայրենիքը կը
գտնուի տագնապներով լի խաչմերուկի
մը դիմաց, որուն համար ազգի ներքին
միասնակամութիւնը հրամայական ան-
հրաժեշտութիւն է»։ Հետեւարար, Նո-
րին Սրբութիւնը կոչ ուղղեց հեռու
մնալ ներքին ըեւեռացումներ ու լար-
ուածութիւն յառաջացնող մօտեցում-
ներէ ու արտայատութիւններէ, թէ՝
Հայաստանի եւ թէ Սփիւռքի մէջ։
«Պէտք է համախմբուինք մեր հայրենի-
քին շուրջ. մեր միակամութիւնը աղբիւր է հզօրութեան ու երաշխիք՝ մեր հայրենիքի
ու ժողովուրդի յաջողութեան»։ Ապա, անդրադառնալով Հայաստանի ներկայ
իրավիճակին, Հայրապետը թուեց այն տագնապները, որոնց դիմակալումը պէտք**

ունի համահայկական ճիգերու, ինչպէս՝ Հայաստանէն ներս օրինականութեան ամրապնդումը, հայ ժողովուրդի կենսամակարդակին բարելաւումը, տնտեսական կեանքի ծաղկումը, արտագաղթի կասեցումը, Արցախի անկախութեան ամրապնդումը եւ Հայաստանի միջազգային յարաբերութիւններու առաւել ծաւալումը:

Վեհափառ Հայրապետը շեշտեց հայոց բանակի առանցքային դերը անկախութեան պահպանման մէջ. «Մեր նոր օրերու թշնամիներուն դիմաց գիշեր ու ցերեկ պաշտպանողը մեր արի տղաքն են՝ մեր նոր օրերու հերոսները։ Մենք հայոց բանակին հետ ենք բառին ամբողջական իմաստով» շեշտեց **Ան եւ անդրադառնալով հայ ազգի գոյատեւման պայքարին մէջ Հայ Եկեղեցւոյ ունեցած դերակատարութեան՝ լսաւ.** «Հայ Եկեղեցին Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի հոգեւոր յեղափոխութեամբ, Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի մշակութային յեղափոխութեամբ եւ Խրիմնան Հայրիկի մարտունակութեամբ դրօշակիրը դարձած է Հայաստանի Անկախութեան։ Մեր Եկեղեցին մեր պատմութեան բոլոր ժամանակներուն իր արիւնը թափած է Հայաստանի անկախութեան համար, որովհետեւ մեր Եկեղեցին մեր ժողովուրդն է։ Այս գիտակցութեամբ ու յանձնառութեամբ մեր Եկեղեցին կոչուած է իր հաւատքի առաքելութիւնը եւ ժողովուրդի ծառայութիւնը շարունակել՝ միշտ մնալով հայրենիքի կողքին, շատագով հանդիսանալով մեր հայրենիքի անկախութեան։»

ԺՈՂՈՎԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ԼԻԱԿԱՏԱՐ ՆԻԱՏ

Հինգշաբթի, 18 Հոկտեմբեր 2018-ին, ամբողջ օրը, Անթիլիասի Մայրավանքին մէջ, Ն.Ս.Օ.Ճ.Ճ. Արամ Ա. Կաթողիկոսի նախագահութեամբ, տեղի ունեցաւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Ազգային Կեղրոնական Վարչութեան Կրօնական ժողովի լիակատար նիստը:

Ժողովի ընթացքին զեկոյցներ ներկայացուեցան եւ լայնօրէն քննարկուեցան Կաթողիկոսութեան առաքելութեան առնչուած հետեւեալ մարզեր.- քրիստոնէական դաստիարակութիւն, երիտասարդութիւն, միջ-եկեղեցական ու միջ-կրօնական յարաբերութիւն, Դպրեվանք, տեղեկատուական աշխատանքներ, կրօնական ու դաստիարակչական հրատարակութիւններ, «ՀԱՅԱԿ» պաշտօնաթերթ, ընկերաբարոյագիտական հարցեր, Հայրապետական ու Հանրապետական մաղթանքներու վերամշակում, ընկերային ծառայութիւն, Հայոց Ցեղասպանութեան որբերու ու «Կիլիկիա» թանգարաններու առնչուած հարցեր, Վեհափառ Հայրապետի քահանայական ձեռնադրութեան եւ օծման 50-ամեակ եւ թեմերէն եկած հարցեր ու առաջարկներ:

Հնդհանուր քննարկումներէ ետք, վերոյիշեալ բնագաւառներուն առնչուած համապատասխան որոշումներ առնուեցան:

Վեհափառ Հայրապետը ողջունելով Կրօնական Ժողովի աշխատանքը, կարեւութեամբ շեշտեց մեր ժողովուրդի հոգեւոր կեանքին վերանորոգումը՝ մեր հոգեւոր ու բարոյական արժէքներու առաւել կենսաւորումով՝ մեր ընտանիքներու ու նոր սերունդի կեանքին ներս: Նորին Սրբութիւնը նաեւ ընդգծեց եկեղեցի-ժողովուրդ յարաբերութեան կենսական կարեւորութիւնը՝ յիշեցնելով, որ եկեղեցին սոսկ հոգեւոր կեղրոն կամ կառոյց չէ, այլ՝ առաքելութիւն է ու ծառայութիւն՝ ուղղուած մեր ժողովուրդին: Հայրապետը կոչ ուղղեց, որ այս գիտակ-ցութեամբ մեր թեմերէն ներս հոգեւորականներ իրենց նուիրական կոչումը ի գործ դնեն:

Յայտնենք, որ Կրօնական Ժողովը բաղկացած է 17 հոգեւորականներէ: Դիւանին մաս կը կազմեն որպէս ատենապետներ Օշական եւ Նարեկ արքեպիսկոպոսները, իսկ որպէս ատենապետներ՝ Պօղոս եւ Պետրոս Վարդապետները:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԻ ԼԻԱԿԱՏԱՐ ՆԻՍՏԵՐ

Ուրբաթ, 19 Հոկտեմբեր 2018-ին, Անթիլիասի Մայրավանքին մէջ, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսին նախագահութեամբ, գումարուեցաւ Ազգային Կեղրոնական Վարչութեան Քաղաքական Ժողովի լիակատար նիստը:

Ժողովի ընթացքին յաջորդաբար յայն քննարկումի նիւթ դարձան Կաթողիկոսանի կալուածներու ու շինարարութեան առնչուած աշխատանքներ ու ծրագիրներ, շահարկման ու տնտեսական հարցեր, թեմերու վերակազմակերպումի գործընթացին հետ աղերս ունեցող աշխատանքներ, յարաբերութիւն ու գործակցութիւն Հայաստանի ու Արցախի հետ, Կաթողիկոսարանի հովանաւորութիւնը վայելող ընկերային ու մարդասիրական հաստատութիւններու հետ կապ ունեցող աշխատանքներ (Ազգային Բուժարան, Թոշնոց Բոյն, Ազգային Ծերանոց), Ֆանարի ժողովրդային տուներու հետ կապուած հարցեր եւ ընդհանրապէս թեմերուն կողմէ ներկայացուած առաջարկներ կամ մտահոգութիւններ:

Քաղաքական Ժողովը Կրօնական Ժողովին նման կը բաղկանայ 17 աշխարհականներէ: Անոր ատենապետներն են՝ Ստեփան Տէր Պետրոսեան եւ Գրիգոր Մահսերէճեան, իսկ ատենապետներն են Սեղա Խորշեան եւ Վահէ Եագուպեան:

Նոյն օրը երեկոյեան, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Սահմանադրութեան համաձայն, տեղի ունեցաւ Խառն Ժողով:

Սոյն հանդիպման ընթացքին յայնօրէն քննարկուցան Անթիլիաս-Էջմիածին եւ Սփիւռք-Հայաստան-Արցախ գործակցութեան առնչուած հարցեր, թեմական կանոնագրութիւններ, Սիսի Կաթողիկոսարանի դատ, «Նոր Կիլիկիա» գիւղի ծրագիր Արցախի մէջ եւ Սուրիոյ հայութեան վերականգնում:

Վերոյիշեալ մարգերու կամ հարցերու գծով ժողովականներուն արուեցան անհրաժեշտ բացատրութիւններ եւ առնուեցան յառաջիկայ աշխատանքներուն գծով որոշումներ:

ՎԵհափառ Հայրապետը եզրակացնելով ամբողջ օրուան ընթացքին տեղի ունեցած ժողովական աշխատանքները, շեշտեց մեր եկեղեցւոյ կեանքէն ներս ժողովական կառույցներու ճամբով մեր ժողովուրդի մասնակցութեան առաւել զարկ տալու հրամայականը, յատկապէս թեմական մակարդակի վրայ: Նորին Սրբութիւնը նաեւ իր գոհունակութիւնը յայտնեց, որ մեր Ս. Աթոռը միշտ կը մնայ թափանցիկ իր գործունէութեան մէջ եւ համարատու՝ իր ժողովուրդին: Ան նաեւ շեշտեց մեր եկեղեցւոյ նուիրապետական Աթոռներուն հետ մեր գործակցութիւնը աւելի ամրապնդելու, ինչպէս նաեւ Հայաստանի ու Արցախի հզօրացման նպաստող աշխատանքները աւելի ծաւալելու անհրաժեշտութիւնը:

**«ՆԵԼՍԸՆ ՄԱՆՏԵԼԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՆԻՇ ԿԸ ՄՆԱՅ
ԲՈՆՈՒԹԻՒՆԸ ՈՉ-ԲՈՆԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՎ
ՅԱՂԹԱՀԱՐԵԼՈՒ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔԻՆ»**

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

24 Մեպտեմբեր 2018-ին, Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան (Մ.Ա.Կ.) նախա-ձեռնութեամբ, Նիւ Եորքի (Ա.Մ.Ն.) մէջ տեղի ունեցաւ Նէլսըն Մանտէլայի յիշատակին նուիրուած համագումար մը՝ իր ծննդեան 100-ամեակին առիթով։ Նկատի ունենալով, որ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս անձնապէս ճանչցած ու հանդիպում ունեցած է Նէլսըն Մանտէլային հետ, այս առիթով Cilicia TV-ն դիմեց Վեհափառ Հայրապետին՝ որոշ տեղեկութիւններ քաղելու ու իր տպաւորութիւնները ունենալու ափրիկեցի այս մեծ անձնաւորութեան մասին։

Նորին Սրբութիւնը հետեւեալը պատմեց Cilicia TV-ին.-

«Նէլսըն Մանտէլային հետ իմ հանդիպումս պատահական չէր։ Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդը (Ե.Հ.Խ.), 1970-ական թուականներուն, իր գործունեութեան կառոյցէն ներս նոր բաժանմունք մը հաստատեց Combats Racism (Պայքար Ցեղապաշտութեան Դէմ) անունով։ Այս Բաժանմունքի գործունեութեան նպատակն էր զօրակցիլ յատկապէս Ափրիկէի կարգ մը երկիրներու մէջ (Զամպիա, Ռոտէզիա, Մոզամբիկ, Հարաւային Ափրիկէ եւայլն...) ցեղապաշտութեան դէմ պայքարի լծուած կազմակերպութիւններուն։ Յիշեալ եւ այլ երկիրներու մէջ իշխանութիւնը կը գտնուէր ներմակամորթներուն ձեռքը, որոնք փոքրամասնութիւն կը կազմէին յարաբերաբար տեղացի ափրիկեցիներուն, եւ յիշեալ իշխանութիւններուն կողքին կը գտնուէին Անգլիան, Փոքր-ուգալը, Սպանիան, Հոլանտան եւ այլ արեւմտեան երկիրներ։

Ե.Հ.Խ.-ի զօրակցութիւնը բաղաքական, հոգեւոր ու բարոյական միջոցառումներու կողքին, նաեւ կը ներառէ նիւթական աջակցութիւն՝ մշակութային, կրօնական, կրթական ու ընկերային ծրագիրներուն։ Խորհուրդի յիշեալ ծրագիրին, յատկապէս ցեղապաշտութեան դէմ պայքարող կազմակերպութիւններուն զանազան ծրագիրներուն օժանդակութեան շուրջ, դէմ էին շարք մը արեւմտեան երկիրներու եկեղեցիներ, բնականաբար հետեւելով իրենց պետութիւններու բաղաքական կեցուածքին։ Անոնց հիմնական մտահոգութիւնը այն էր, թէ զանազան ծրագիրներու համար կատարուած նիւթական օժանդակութիւնը կրնար յատկացուի գէնքի գնման։ Հակառակ Ե.Հ.Խ.-էն ներս ստեղծուած հակադիր կարծիքներու ու ներքին բաժանումներու, Խորհուրդի անդամներուն մեծամասնութիւնը վերահաստատեց իր յանձնառութիւնը, նաեւ նիւթական աջակցութիւնը, ցեղապաշտութեան դէմ պայքարող կազմակերպութիւններուն, որոնք իրենք գիրենք կը բնորոշէին որպէս «Ազատագրական Շարժում»։

Բնականաբար, որպէս Հայ Հոգեւորական, իմ երիտասարդ տարիքէս սկսեալ, միշտ իմ զօրակցութիւնն յայտնած եմ յիշեալ շարժումներու առնչուած ծրագիրներուն՝ այդ շարժումներուն մէջ տեսնելով մեր ժողովուրդի արդարութեան պայ-

Քարը: Յետագայ տարիներուն, երբ Ե.Հ.Խ.-ի Կեդրոնական Վարչութեան անդամ դարձայ, զօրակցութիւնս աւելի շեշտուեցաւ, եւ մանաւանդ երբ ատենապետ ընտրուեցայ Խորհուրդին Կեդրոնական ու Գործադիր Վարչութեանց, զօրակցութիւնս եղաւ ամբողջական ու շեշտակի, որովհետեւ կը հաւատայի, որ ցեղապաշտութեան դէմ այս շարժումներուն պայյֆարը նիշդ էր եւ, հետեւաբար, եկեղեցին պէտք է զօրակից դառնար ի խնդիր անկախութեան, արդարութեան ու մարդկային իրաւանց համար տարուող պայյֆարին:

Երբ 1991 թուականին Նէլսըն Մանտէլան, որ երկար տարիներէ ի վեր բանտարկուած էր հարաւային Ափրիկէի Ռոպէն կղզիին մէջ՝ որպէս այդ երկրին ազատագրական պայյֆարին դեկավարը, երբ բանտէն ազատ արձակուեցաւ, իր առաջնահերթաշխատանիներէն մէկը եղաւ, յանուն իր ժողովուրդին, իր երախտագիտութիւնը յայտնել Ե.Հ.Խ.-ին: Ան այցելեց Խորհուրդի կեդրոնատեղին՝ ժընեւի մէջ եւ իր խոր երախտագիտութիւնը յայտնեց այն բոլոր եկեղեցիներուն, որոնք զանազան ձեւերով օգտակար հանդիսացած էին ափրիկեան երկիրներու ազատագրական շարժումներուն:

Իմ երկրորդ հանդիպումս տեղի ունեցաւ 1992-ին՝ Հարաւային Ափրիկէի Ճոհաննէսպրը եւ Փերիթորիա քաղաքներուն մէջ: Ճոհաննէսպրը կի հսկայ մարզադաշտի մը մէջ, հազարաւոր ժողովուրդի ներկայութեան, Նէլսըն Մանտէլան խօսք առաւ եւ դարձեալ իր շնորհակալութիւնը յայտնեց Ե.Հ.Խ.-ին, ապա նս խօսք առի որպէս ատենապետ այդ Խորհուրդին: Ժողովրդային այս հաւաքին յաջորդեց կրօնական արարողութիւն մը, Եկեղեցւոյ մէջ, ուր դարձեալ խօսք առինք: Յաջորդ օրը, Նէլսըն Մանտէլայի պաշտօնական գահակալութիւնը տեղի ունեցաւ մայրաքաղաք Փերիթորիոյ մէջ, ուր դարձեալ կարն հանդիպում մը ունեցայ անոր հետ:

Նէլսըն Մանտէլան ազատագրական պայյֆարի սովորական դեկավար մը չէր: Անոր անձին մէջ խտացած էին մարդկային, բարոյական ու հոգեւոր արժեքները: Ան խոր հաւատացեալ էր եւ յանախ իր բանտարկութեան ընթացքին կարդացած էր Աստուածաշուշին առնչուած գրականութիւն: Նէլսըն Մանտէլան պարզ ու խոնարի մարդ էր: Անոր ողջ կեանքը դարձաւ ամենօրեայ պայյֆար՝ աղօթքի, խոկումի ու ոչքոնի միջոցներով իր ժողովուրդի անկախութեան ու արդարութեան համար: Իր անմիջական գործակիցը եղած է հարաւային Ափրիկէի անկլիքան եպիսկոպոս Թութուն, որ միաժամանակ ինծի մօտիկ բարեկամ եղած է միշեկեղեցական ծիրէն ներս եւ պաշտամունքի հասնող սէր ու յարգանք ունեցած է Մանտէլայի նկատմամբ՝ որպէս ազատագրիչը հարաւային Ափրիկէին:

Ես մօտէն հետեւեցայ Մ.Ա.Կ.-ի նախաձեռնած վերջին համագումարին՝ Նէլսըն Մանտէլային նուիրուած, եւ գոհունակութեամբ լսեցի Հայաստանի Հանրապետութեան Վարչապետին՝ Նիկոլ Փաշինեանի խօսքը: Ուրախ եմ, որ Վարչապետը յանձն առած է այդ ամայիննեն անդրադառնալ Նէլսըն Մանտէլայի տիպարին, որ կը մնայ խորհրդանիշ ու ներշնչման աղբիւր այն բոլոր անձերուն ու շարժումներուն, որոնք ոչքոնի միջոցներով արդարութեան ու ազատութեան համար կը պայյֆարին»:

ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ԿՈՂՄԵ՝ «ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ» ՆԻՒԹԻՆ ՇՈՒՐՋ

**Զորեքշաբթի, 5 Սեպտեմբեր 2018-ին, հրաւէրով Մերձաւոր Արեւելքի Աստ-
ուածարանական Համալսարանին, Ն.Ս.Օ.Ճ.Ճ. Արամ Ա. Կաթողիկոս դասախոսու-
թիւն մը տուալ «Աստուածաբանութիւն Եւ Քաղաքականութիւն» նիւթին շուրջ։
Յայտնենք, որ ամբողջ շարժուան վրայ տարածուած ու համալսարանին կողմէ
կազմակերպուած համագումարին նիւթն էր յիշեալ թեման, որուն Վեհափառ
Հայրապետը յատուկ կերպով հրաւիրուած էր եղբափակիչ դասախոսութիւնը տա-
լու։**

**Համալսարանի նախագահը՝ Դոկտ. Ճորճ Սապրան, ներկայացնելով Նորին
Սրբութեան՝ ըսաւ, թէ ան «կարիքը չունի ներկայացուելու, որովհետեւ քրիստոնէա-
կան ու միջ-կրօնական աշխարհէն ներս հանրածանօթ դէմք է՝ իր ստանձնած պատաս-
խանատութիւններով, հրատարակութիւններով ու դասախոսութիւններով»։ Ապա,
ան հրաւիրեց Հայրապետը իր խօսքը ուղղելու։**

**Իր դասախոսութիւնը Վեհափառ Հայրապետը սկսաւ հետեւեալ դրուազը
յիշելով.- «1998 թուականին Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի 8-րդ Հա-
մաժողովը տեղի ունեցաւ Հարարէի (Զիմպապուէյ) մէջ։ Համագումարին առաջին
օրը, շուրջ 100 անձերէ բաղկացած խումք մը, ներկայացնելով աւելի քան 5000 հոգի
հաշուող Համաժողովը, այցելեց նախագահ Մուկապէյին՝ ընդառաջելով անոր հրա-
ւերին։ Ընդունելութեան սկիզբը նախագահը խօսքը ուղղելով ներկաներուն, հեգնա-
կան ոնով, ըսաւ. «Դուք հոգեւորականներդ, պէտք է զրադիք միայն երկինքի հար-
ցերով...»։ Որպէս ատենապետ Ե.Հ.Խ.-ին, իմ պատասխանիս մէջ ըսի. «Որպէս քրիս-
տոնեայ, դուք պէտք է գիտնաք, թէ երկինքի մէջ հարցեր չկան, այլ միայն երկրի
վրայ, եւ այդ հարցերը հետեւանք են մարդու մեղքին, անարդարութեան ու մարդ-
կային իրաւունքներու բնաբարման։ Աստուծոյ Որդին աշխարհ եկաւ մարդուն
հարցերը լուծելու, այլ խօսքով՝ մարդը ազատագրելու իր մեղքէն եւ մարդուն ցոյց
տալու դէպի փրկութիւն ընթացող նամբան»։ Այս ըլլալով Քրիստոսի առաքելու-
թեան նպատակը, այս է նաեւ եկեղեցւոյ առաքելութեան եւ իր աստուածարանու-
թեան նպատակը, ըսաւ Վեհափառ Հայրապետը իր խօսքը ուղղելով համագումարի
մասնակիցներուն։**

Անդրադառնալով «Սատուածաբանութիւն եւ Քաղաքականութիւն» նիւթին, Վեհափառ Հայրապետը աստուածաբանութիւնը սահմանեց որպէս «միտք»ը եկեղեցւոյ. «Եկեղեցին ինքովին կ'արտայայտէ աստուածաբանութեան նամբով. աստուածաբանութիւնը իիմնուած է Սատուածաշունչին, եկեղեցւոյ հայրերու ուսուցումներուն ու տիեզերական ժողովներուն վրայ: Սատուածաբանութեան աղբիւրը Սատուծոյ յայտնութիւնն է: Այս սահմաններէն դուրս, ան կը վերածուի փիլիսոփայութեան: Բանականութիւն ու հաւատք, իւրաքանչիւրը իւրայատուկ դեր ունին Սատուածաբանութեան մէջ» յիշեցուց նորին Սրբութիւնը: Շարունակելով իր խօսքը՝ Հայրապետը ըսաւ, թէ աստուածաբանութիւնը «Եկեղեցւոյ դիրքորոշումը, մտածողութիւնն ու տեսակետը կը պարզէ մարդկային կեանքին առնչուած երեւոյթներուն, մտահոգութիւնն ու մարտահրաւերներուն ու մարտահրաւերներուն նկատմամբ: Նոյնը ըրաւ Քրիստոս իր երկրաւոր առաքելութեան ընթացքին: Նոյնը կոչուած է ընել այսօր Եկեղեցին: Հետեւարար, Սատուածաբանութեան մօտեցումը համապարփակ է, ո'չ ընտրովի»: **Մեկնելով այս մօտեցումէն, Վեհափառ Հայրապետը ըսաւ, որ «այսպէս «քաղաքական աստուածաբանութիւն» կոչուած իւրայատուկ աստուածաբանութիւն մը գոյութիւն չունի. այլ աստուածաբանական մտածողութեան մէջ շեշտաւորումներ ու մօտեցումներ կան, որոնք իւրայատուկ նկարագիր մը կու տան աստուածաբանութեան. օրինակ՝ «սեւ աստուածաբանութիւն», «կնոշական աստուածաբանութիւն», «ազատագրումի աստուածաբանութիւն», «երկխօսութեան աստուածաբանութիւն», «յոյսի աստուածաբանութիւն», «գոյապայքարի աստուածաբանութիւն», եւայլն...»: Նորին Սրբութիւնը շեշտեց, թէ անհրաժեշտ է դիտել աստուածաբանութիւնը եւ քաղաքանութիւնը իրենց ներքին յարակցութեան ու միաժամանակ առճակատումի շրջադիժէն ներս:**

Այս ծիրէն ներս Հայրապետը յատկապէս անդրադարձաւ երեք կէտերու.-

Ա.) «Բախում Սատուծոյ թագաւորութեան եւ մարդու թագաւորութեան միջեւ: Քրիստոս աշխարհ եկաւ բանդելու սուտի, կեղծիքի, անարդարութեան, չարի ու մեղքի վրայ հիմնուած մարդու թագաւորութիւնը եւ հիմնելու երկինքի թագաւորութիւնը: Ճիշդ չէ ըսել, թէ երկինքի թագաւորութիւնը պիտի գայ. ան եկած է արդէն Քրիստոսով: Ճոս կը յառաջանայ բախում մը երկու թագաւորութիւններու միջեւ: Եկեղեցին կոչուած է Սատուածաբանութեան նամբով պաշտպանը ու ջատագովը ըլլալու երկինքի թագաւորութեան արժեքներուն ու սկզբունքներուն» շեշտեց նորին Սրբութիւնը:

Բ) «Եկեղեցւոյ մարգարէական դերը Քրիստոսի կողմէ տրուած կոչում մըն է ո'չ միայն տեսակետ պարզելու, Սատուծոյ ձայնը դառնալու, այլ կեցուածք նշդելու անարդար կառոյցներու եւ այն բոլոր երեւոյթներուն նկատմամբ, որոնք չարին ու մեղքին տիրապետութիւնը կը հաստատեն ընկերութեան կեանքէն ներս այլազան կերպով» յիշեցուց Վեհափառ Հայրապետը:

Գ) «Ոյժի հարցը կարեւոր է Եկեղեցի-ընկերութիւն յարաբերութեան մէջ»: **Այս գծով Հայրապետը յայտնեց՝ թէ «ընկերութեան կառոյցները իիմնուած են ոյժի վրայ, իսկ Սատուծոյ թագաւորութիւնը իիմնուած է խաչին վրայ: Խաչը ժխտումն է**

մարդկային ոյժին. ան աստուածային ոյժին ներկայութիւնն է. մահուան մահով յաղթելու Քրիստոսի յաղթական յարութիւնը պարտութիւնն է մարդկային ոյժին՝ աստուածային ոյժին դիմաց: Երկնային ու երկրաւոր ոյժերու, այս հակադրութեան դիմաց, եկեղեցւոյ դերը շեշտել է սիրոյ, ծառայութեան ու նշանաբանագրութեան հրամա-յականը, որպէս աղքիւր երկնային ոյժի»:

Վեհափառ Հայրապետը ամփոփ գիծերով պարզելէ ետք նաեւ այլ երեւոյթներ Աստուածաբանութիւն ու քաղաքականութիւն յարաբերութեան առնչուած, Հետեւեալ չորս զլիսաւոր կէտերու մէջ ամփոփեց իր նիւթին կարեւոր երեւոյթները.-

ա) «Աստուածաբանութիւնը չի' կրնար ապահանքական ըլլալ, որովհետեւ ան կոչուած է իր տեսակետն ու կեցուածքը արտայայտելու ընկերութեան կեանքին բոլոր հարցերուն գծով. միաժամանակ, եկեղեցին չի' կրնար նոյնանալ քաղաքական ու գաղափարախօսական կառոյցներու, օրակարգերու կամ շարժումներու հետ»: **Ապա, Հայրապետը յիշեցուց, թէ նման մօտեցում զգայուն ու երկդիմի կացութիւն կրնայ ստեղծել եկեղեցւոյ, որովհետեւ ան որպէս աստուածամարդկային կառոյց կը գործէ ընկերութեան կեանքէն ներս ու ենթակայ է միշտ անկէ եկող ազդեցութիւններուն: Շարունակելով իր խօսքը՝ Նորին Սրբութիւնը ըսաւ. «Երբ նայինք պատմութեան, կը տեսնենք, որ եղած են դէպքեր ու կացութիւններ, երբ եկեղեցին սխալած է կամ թերացած՝ իր մարգարեական դերակատարութեան մէջ: Եկեղեցին կոչուած է նշանաբանագրութեան, արդարութեան, իրաւունքի ու համերաշխութեան ջատագովը ըլլալ: Համաշխարհային երկրորդ պատերազմի օրերուն, գերմանական եկեղեցիներուն կեցուածքը Հիթլըրի նկատմամբ պերճախոս վկայութիւն մըն էր այս գծով»:**

թ) «Եկեղեցին, իր բարոյական հեղինակութեամբ, պէտք է հաշտարարի ու միջնորդի դերը կատարէ թէ՛ ժողովուրդի կեանքէն ներս յառաջացած եւ թէ ժողովուրդ-իշխանութիւն բեւեռացումներու գծով: Եկեղեցին պէտք չէ կողմ ըլլայ. իր մօտեցումները պէտք է իրենց մղումը առնեն աստուածաշնչական սկզբունքներէն»:

գ) «Եկեղեցին պէտք է մերժէ ոեւէ մօտեցում, որ զինք կը նկատէ որպէս հաստատութիւն: Եկեղեցին հաստատութենական արտայայտութիւն ունի, սակայն ան հաւատքի համայնք է, Քրիստոսի խորհրդական մարմինը: Եկեղեցւոյ այս ինքնահասկացողութիւնը հիմքն է իր աստուածաբանական մտածողութեան»:

դ) «Եկեղեցւոյ աստուածաբանութիւնը ինքնանպատակ չէ: Աստուածաբանութիւն ու առաքելութիւն սերտօրէն առնչուած են: Եկեղեցւոյ մտածողութիւնը կոչուած է ուղղութիւնը տալու եկեղեցւոյ առաքելութեան՝ ընկերութեան կեանքէն ներս»:

Որպէս իր դասախոսութեան եզրափակիչ կէտ, Նորին Սրբութիւնը ըսաւ. «Ընկերութեան կեանքին հետ անմիջական աղերս ունեցող հարցերուն նկատմամբ՝ կառավարման վարչաձեւէն մինչեւ կենսոլորտ, ընկերա-անտեսական ինդիրներէն մինչեւ մարդկային իրաւանց հարցեր, Եկեղեցին իր իւրայատուկ ըսելիքը ունի՝ միշտ մեկնելով աստուածաշնչական արժեքներէ ու ուսուցումներէ եւ պահելով իր դերակատարութեան իւրայատկութիւնը»:

Աստուածաբանութիւն-քաղաքականութիւն յարաբերութեանց շուրջ իր կատարած վերլուծումներուն ու քննարկումներուն ընթացքին, Նորին Սրբութիւնը մէջընդմէջ անդրադարձաւ պատմական ու ժամանակակից դէպքերու ու երեւոյթներու՝ առնչուած ընդհանրական եկեղեցւոյ կեանքին: Այս ծիրէն ներս, ան նաեւ յիշեց Հայ Եկեղեցին ու Միջին Արեւելքի եկեղեցիները՝ պարզելով եկեղեցւոյ որդեգրելիք կեցուածքը ներկայ ժամանակներու տագնապներուն ու մարտահրաւէրներուն նկատմամբ:

Շուրջ ժամ մը տեւած դասախոսութեան աւարտին, Վեհափառ Հայրապետը պատասխանեց ներկաներուն կողմէ իրեն ուղղուած շարք մը հարցումներուն:

ԵՐԻՏԱՍԱՍՐԴԱԿԱՆ

**«ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԿԵԱՆՔԻՆ ՈՒ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻ՛ՇՏ ՊԵՏՔ Է ՈՒՆԵՆԱՅ
ԱՌԱՋՆԱՀԵՐԹ ՆԵՐԿԱՅՈՒԹԻՒՆ»**

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

Ուրբաթ, 21 Սեպտեմբեր 2018-ի երեկոյեան, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետը աշխատանքային հանդիպում մը ունեցաւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Երիտասարդական Բաժանմունքին հետ: Հանդիպման ներկայ էին Հոգշ. Տ. Պետրոս Վրդ. Մանուէլեան եւ Հոգշ. Տ. Զարեհ Վրդ. Սարգիսեան:

Ծուրջ ժամ մը տեւած հանդիպման ընթացքին, Վեհափառ Հայրապետը մօտէն իրազեկ դարձաւ Երիտասարդական Բաժանմունքին կողմէ ծրագրուած նոր աշխատանքներուն ու գործունէութեանց: Հայրապետը անգամ մը եւս յիշեցուց, թէ «Երիտասարդութիւնը կը պատկանի մեր ներկային. հետեւաբար, Հայ Եկեղեցւոյ կեանքին ու առաքելութեան մէջ ան մի՛շտ պէտք է գրաւէ առաջնահերթ ներկայութիւն:

Այս գիտակցութեամբ եւ այս մօտեցումով պէտք է ծրագրաւորել յառաջիկայ աշխատանքները, նկատի ունենալով մեր առջեւ յարուցուած նոր մարտահրաւերները», ըստ Նորին Արքութիւնը: Ան բարձր գնահատեց Կաթողիկոսարանի Երիտասարդական Բաժանմունքին ցարդ կատարած աշխատանքները եւ իր օրհնութիւնն ու հաւանութիւնը տուաւ յառաջիկայ աշխատանքներուն:

Յայտնենք, որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Երիտասարդական Բաժանմունքը յառաջիկայ տարիներուն համար չուտով մեր Երիտասարդութեան պիտի ներկայանայ նորանոր մեթոսներով պատրաստուած աշխատանքային ծրագիրներով:

Հ.Ե.Հ.Ո.Մ.-Ը ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՅԻ ՄԻԶԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻՆ

20-22 Սեպտեմբեր 2018-ին, Եղիպատոսի Նասր քաղաքի Ս. Մարկոս կեղրոնին մէջ, տեղի ունեցաւ Համաշխարհային Քրիստոնեայ Ուսանողներու Միութեան (World Students Christian Federation) Միջին Արեւելքի Շրջանային Ժողովը: Ժողովին կը մասնակցէր Հայ Եկեղեցւոյ Համալսարանական Ուսանողներու Միութեան նախակին ատենապետ՝ Կարէն Եօսուլքանեանը: Ժողովին ներկայ էին այլ Եկեղեցիներու 22 ուսանողական միութիւններ եւս:

Ժողովը սկիզբ առաւ նախորդ տարուան ժողովին արժեւորումով եւ ապա ընթերցուեցաւ Միջին Արեւելքի քարտուղարին եւ այլ գեկոյցներ եւ ապա՝ քննարկում եւ առաջարկներ: Ձեկոյցներու ընթացքին, իւրաքանչիւր միութիւն տարուան ընթացքին իր կրթական եւ միջ-Եկեղեցական աշխատանքները ներկայացուց:

Ապա, դպտի ուղղափառ Եկեղեցւոյ Երիտասարդաց առաջնորդ՝ Մուսա Եպիսկոպոսը այցելեց Ժողովականներուն: Ժողովի ընթացքին նաեւ տեղի ունեցաւ Միջին Արեւելքի քարտուղարի եւ Շրջանային Վարչութեան նախագահի նոր ընտրութիւն: Քարտուղար ընտրուեցաւ Միրա Նասյմէն, իսկ նախագահ՝ Զայտ Հատուալը:

ՄԻԶ-ԿՐՈՆԱԿԱՆ

ԿԱԻՉԻԴ-Ի ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԸ՝ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԱՅՐԱՎԱՆՔԵՆ ՆԵՐՍ

Վիեննայի մէջ հաստատուած Մէուտական Արարիոյ Ապտալլա Բ. Թագաւորին անունը կրող միջ-կրօնական յարաբերութիւններու կեղրոնը, վերջին երկու տասնամեակներուն կարեւոր դեր կը կատարէ միջազգային մակարդակի վրայ միջ-կրօնական յարաբերութեան ու գործակցութեան զարգացման իմաստով։ Անոր աշխատանքին մաս կը կազմեն զանազան մարզերու մասնագէտներ ու աշխատակիցներ՝ տարբեր կրօններ ներկայացնող։

Քրիստոնեայ-իսլամ երկխօսութեան ու գործակցութեան բնագաւառը յիշեալ կազմակերպութեան համար միշտ կը մնայ առաջնահերթութիւն։ Այս ծիրէն ներս, ան կը շարունակէ կազմակերպել համագումարներ, սեմինարներ ու մասնագիտական դասընթացքներ։ Կազմակերպութիւնը մօտէն կը գործակցի Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան հետ եւ յաճախակի առիթներով անոր ընդհանուր քարտուղարն ու բարձրաստիճան պատասխանատուները խորհրդակցութիւն

կ՝ունենան Վեհափառ Հայրապետին հետ՝ KAI CID-ին առնչուած աշխատանքներուն ու ծրագիրներուն։ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը նաեւ իր ներկայացուցիչներուն ճամբով հետեւողական մասնակցութիւն կը բերէ կազմակերպութեան մէջ, յատկապէս քրիստոնեայիլամ երկխօսութեան առնչուած աշխատանքներուն։

Յայտնենք, որ շուրջ տարի մը առաջ, Նորին Սրբութիւնը դասախոսութիւն տուած էր Վիեննայի մէջ KAI CID-ի կազմակերպած միջ-կրօնական միջազգային համագումարին եւ անոր առած որոշումներուն լոյսին տակ, Միջին Արեւելքէն ներս քրիստոնեայիսլամ գործակցութիւնը ամրապնդելու կոչուած Գործադիր Մարմին մը ստեղծուած էր։ Յիշեալ Գործադիր Մարմինը, որուն մաս կը կազմէ մեր Ս. Աթոռին կողմէ դոկտ. Ժան Սալմանեան, իր առաջին հանդիպումը ունեցած էր Ամմանի (Յորդանան) մէջ եւ երկրորդ հանդիպումը ունեցաւ Պէյրութի մէջ։

25 անձերէ բաղկացած Յանձնախումբը, երկուշաբթի, 3 Սեպտեմբեր 2018-ին, ներկայացաւ Վեհափառ Հայրապետին, նախ իր աշխատանքներուն արդիւնքը ներկայացնելու եւ ապա ունենալու Անոր տեսակէտը։ Շուրջ երկու ժամ հանդիպում մը տեղի ունեցաւ Նորին Սրբութեան եւ համագումարի մասնակիցներուն միջեւ, որու ընթացքին, ընդհանուր գիծերով Վեհափառ Հայրապետը պարզեց քրիստոնեայիսլամ երկխօսութեան ու գործակցութեան գծով իր մօտեցումները, յատկապէս վերջին շրջանին տեղի ունեցած նոր զարգացումներու լոյսին տակ։ Ան նաեւ պատասխանեց ներկաներուն կողմէ արծարծուած կարգ մը հարցերուն ու մտահոգութիւններուն։

Իր եզրափակիչ խօսքին մէջ, Վեհափառ Հայրապետը գնահատեց KAI CID-ին կատարած ըոլոր աշխատանքները։

ՄԻԶ-ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ

**Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԸՆԴՈՒՆԵՑ
ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԼՈՒՏԵՐԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԸ
ՆԵՐԿԱՅԱՑՆՈՂ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ**

Շաբաթ, 22 Սեպտեմբեր 2018-ին, Ա. Աստուածածին Վանքին մէջ, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ.
Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետը ընդունեց Լուտերական Եկեղեցւոյ Ուրթոմպրոկ
շրջանի հոգեւոր պետ՝ դոկտ. Ֆրանք Օֆֆրիտ ժուլին պատուիրակութեան մը ընկերակցութեամբ:

Վեհափառ Հայրապետը ընդհանուր գիծերով ներկայացուց Միջին Արեւելքէն ներս քրիստոնէական ներկայութիւնն ու վկայութիւնը, անդրադարձաւ միջ-Եկեղեցական ու միջ-կրօնական յարաբերութեանց պարզած վիճակին, չեշտեց քրիստոնեայիսլամ գոյակցութեան հրամայականը եւ ընդհանուր ակնարկով մը ներկայացուց Հայ Եկեղեցւոյ առաքելութեան գլխաւոր երեսները:

Հանդիպումը նաեւ առիթ հանդիսացաւ ընդհանուր քննարկում մը կատարելու եւրոպական Եկեղեցիներու դիմագրաւած մարտահրաւէրներուն ու միջ-Եկեղեցական գործակցութեան ճամբով քննելու այն հարցերը, որոնք այժմէական են ու հրատապ, փաստօրէն բոլոր Եկեղեցիներու կեանքէն ներս:

ԱՆԿԼԻՔԱՆ-ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՒՂՂԱՓԱՌ ԱՍՏՈՒՅԱԲԱՆԱԿԱՆ ԵՐԿԽՈՍՈՒԹԵԱՆ ՅԱՆՉԱԽՈՒՄԲԻ ԺՈՂՈՎ

Անկլիքան-Արեւելեան ուղղափառ (ոչ-քաղկեդոնական) եկեղեցիներու աստուածաբանական երկխոսութեան միջազգային յանձնախումբը իր եօթներորդ ժողովը գումարեց 22-26 Հոկտեմբեր 2018-ին, Աթշանէի (Լիբանան) ասորի պատրիարքական կեղրոնին մէջ: Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան կողմէ սոյն ժողովին մասնակցեցան Հոգչ. Տ. Պողոս Վրդ. Թինքճեան եւ Հոգչ. Տ. Զարեհ Վրդ. Սարգիսեան:

Առաջին հերթին յանձնախումբը խոր կակիծով տեղեակ դարձաւ իր հիմնադիրներէն՝ ժողովին նախկին արեւելեան ուղղափառ ատենապետ, զպտի եկեղեցւոյ մեթրոպոլիտ Պիշոյի մահուան մասին: Ապա, արեւելեան ուղղափառ ներկայացուցիչները միաձայնութեամբ իրենց նոր ատենապետ ընտրեցին՝ Լոնտոնի զպտի արքեպիսկոպոս մեթրոպոլիտ Անկելոսը: Նախորդ ժողովներուն ընթացքին սոյն յանձնախումբը արդէն իսկ եղրակացուցած էր Քրիստոսի երկու բնութիւններուն եւ Սուրբ Հոգիի բխման գծով իր քննարկումները: Համաձայն յանձնախումբին նիւթերու ցանկին, այս տարուան ժողովի օրակարգի նիւթն էր եկեղեցւոյ մէջ հեղինակութեան գոյավիճակը: Դիւանի ընտրութենէն ետք ժողովականներէն ոմանք եպիսկոպոսներու, Սինհոտոսի եւ Տիեզերական ժողովներու առընչուող իրենց ուսումնասիրութիւնները ներկայացուցին: Կարծիքներ եւ մտահոգութիւններ փոխանակելէ ետք, ժողովը պատշաճ նկատեց յաւելեալ աշխատանքներ կատարել յառաջիկայ տարուան ժողովին հասարակաց մօտեցումները յստակեցնելու նպատակով: Առ այդ, որոշուեցաւ փոխադարձ ուսումնասիրութիւններով երկուստեք ներկայացումներ կատարել: Այս առումով, Զարեհ Վրդ. Սարգիսեան արեւելեան ուղղափառ յանձնախումբին կողմէ յառաջիկայ տարուան համար պիտի ուսումնասիրէ Սինհոտոսի, եպիսկոպոսական ժողովներու եւ եպիսկոպոսական կարգին շուրջ անկլիքան եկեղեցւոյ մօտեցումն ու տեսակէտները:

Ժողովականները նաեւ առիթը ունեցան այցելելու Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսին: Վեհափառ Հայրապետը լսելէ ետք ժողովականները, անձնական փորձառութենէ մեկնելով իր թելազրութիւնները կատարեց յանձնախումբին: Վեհափառ Հայրապետը իր խօսքին մէջ ըսաւ. «Անցեալին աստուածաբանական խնդիրները մեր պատմութեան ամբողջ ընթացքը փոխեցին: Եկեղեցիներուն աստուածաբանական դիրքորոշումները նակատագրական դերակատարութիւն ունեցան ժողովուրդներու եւ ազգերու ապագային գծով: Քաղկեդոնի ժողովին մեր կեցուածքը անհերքելի կերպով մեր ազգային պատմութեան ուղին փոխեց: Այսօր սակայն զգոյշ պէտք է ըլլալ, որ մեր աստուածաբանական երկխոսութիւնները մեզ չհեռացընեն ներկայի մտահոգութիւններէն: Մեր եկեղեցաբանական հաւաքները մեզ պէտք չէ մէկուսացնեն ընկերութիւնը յուզող այսօրուան հարցերէն... Որպէս քրիստոնեայ եկեղիներ, մենք բնականարար կոչուած ենք իրարու օժանդակելու... Միջին Արեւելքը

ունի իր զգայնութիւնները եւ հետեւարար Արեւմուտք բնակող քրիստոնեաները պէտք է նկատի առնեն այս մեկը: Աղօթքի կողքին անոնց դրական գօրակցութիւնն ու գործակցութիւնը անհրաժեշտ են այսօր»:

Յանձնախումբի անդամները իրենց կարգին վստահեցուցին թէ Նորին Սրբութեան մտահոգութիւններն ու թելաղրանքները իրենց ընկերութիւններուն լսելի պիտի դարձնեն:

Մասնակիցները նաեւ առիթը ունեցան բարձրանալու Պիքֆայայի Ս. Աստուածածին Վանք, ուր մօտէն ծանօթացան Դպրեվանքի ներքին կեանքին ու առաքելութեան:

Ժողովի շաբթուան աւարտին, յանձնախումբը հաւատարիմ այս տարուան Լիրանանի մէջ կայացած ժողովին, անդամ մը եւս շեշտեց կարեւորութիւնը քրիստոնէական միասնականութեան: Ժողովականները յայտնեցին, թէ այլեւս դիւրին չէ «Արեւելքի Եկեղեցի» եւ «Արեւմուտքի Եկեղեցի» մակղիրները օգտագործել, որովհետեւ արեւելեան եկեղեցիները այլեւս իրենց աւանդական սահմաններէն անդին են: Հետեւարար, մէկուն մտահոգութիւնը բոլորինն է: Երկրագունդին ամբողջ տարածքին իրենց գոյութիւնը փաստած ըլլալով, եկեղեցիներ իրարմէ սորվելու, եւ իրարու օժանդակ դառնալու կոչուած են: Իրօք մէկուսացումը այլեւս ընտրութիւն մը չէ անոնց համար:

Ժողովականներ աւարտին եւս աղօթք կատարեցին Հալէպի մէջ առեւանգուած ասորի եպիսկոպոս Գրիգորիոս Եռևաննա իպրահիմ եւ յոյն ուղղափառ եպիսկոպոս Պուլոս Եազիճի մեթրոպոլիտաներուն համար:

**Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԸՆԴՈՒՆԵՑ
ԱՆԿԼԻՔԱՆ-ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՒՂՂԱՓԱՌ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ
ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆԱԿԱՆ ԵՐԿԽՈՍՈՒԹԵԱՆ ՅԱՆՉԱԽԱԽՈՒՄԲԸ**

23 Հոկտեմբեր 2018-ին, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետը ընդունեց անկլիքան եկեղեցւոյ եւ ուղղափառ (ոչ-քաղկեդոնական) եկեղեցիներու աստուածաբանական երկխօսութեան յանձնախումբը: 18 անձերէ բաղկացած յանձնախումբը, որ կը գործէ վերջին շուրջ 20 տարիներուն, կը քննարկէ ընդհանրապէս աստուածաբանական ու զաւանաբանական յատուկ կարեւորութիւն ունեցող եւ յատկապէս եկեղեցիներու բաժանման պատճառ հանդիսացած կնճռոտ հարցեր:

Վեհափառ Հայրապետը իր գնահատանքը յայտնելով կատարուող աշխատանքին գծով, շեշտեց անհրաժեշտութիւնը անցեալին եկող հարցերու առընթեր՝ նաեւ քննել եկեղեցին յուզող ներկայ ժամանակներու յատուկ ընկերաբարոյական (socio-ethical) խնդիրներ, որոնք նոյնքանով բաժանումներ յառաջացուցած են եկեղեցիներու միջեւ եւ նոյնիսկ նոյն եկեղեցին ներս՝ ներքին տարակարծութիւններու դուռ բացած: Նորին Սրբութիւնը նաեւ կարեւոր նկատեց եկեղեցիներու միջեւ գործակցութիւնը ամրապնդելու հրամայականը, մանաւանդ հոն՝ ուր եկեղեցիներ ընկերութեան կեանքն ներս փոքրամասնութիւն են:

Ցանձնախումբին համա-ատենապետները խօսք առնելով, իրենց ուրախութիւնը յայտնեցին հանդիպումին համար եւ խնդրեցին Հայրապետին օժանդակութիւնը իրենց աշխատանքին, յատկապէս բարդ հարցերու քննարկման ծիրէն ներս:

Ցայտնենք, որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան կողմէ յանձնախումբի անդամ նշանակուած են Հոգէ. Տ. Պողոս Վրդ. Թինքճեանն ու Հոգէ. Տ. Զարեհ Վրդ. Սարգիսեանը:

**ՈՒՂՂԱՓԱՌ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԳՐՈՑ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՎԸ ԺՈՂՈՎ՝ Ս. ԷԶՍԻԱԾՆԻ ՍԵԶ**

27 Սեպտեմբերին 1 Հոկտեմբերի, Ս. էջմիածնի մէջ տեղի ունեցաւ ուղղափառ եկեղեցիներու եւ Աստուածաշունչի Միացեալ Ընկերութիւններու միջեւ գործակցութեան միջազգային համաժողովը։ Սոյն համաժողովին Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան կողմէ կը մասնակցէր Գերշ. Տ. Եղիշիկ Արք. Պետրոսեանը եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութենէն՝ Գերշ. Տ. Մակար Եպս. Աշգարեանը, որ միաժամանակ անդամ է վերոյիշեալ համաժողովի մնայուն յանձնախումբին։

Երկու եկեղեցական ընտանիքներին եւ Աստուածաշունչի Միացեալ Ընկերութիւններէ կազմուած մնայուն յանձնախումբի անդամները իրենց տարեկան հանդիպումները եւ աշխատանքները սկսած էին շուրջ 20 տարիներ առաջ, նպատակ ունենալով հասնիլ համատեղ համաձայնութեան մը եւ խմբագրել ուղեցոյց մը (memorandum), ըստ որուն կարելի պիտի ըլլար վերոնշեալ եկեղեցական զոյտ ընտանիքներուն եւ Աստուածաշունչի Միացեալ Ընկերութիւններուն միջեւ գործնական ու անվերապահ համագործակցութիւնը, աշխատակցութիւնն ու հասկացողութիւնը, եւ թէ ինչպէս կարելի է Աստուածաշունչի թարգմանութեան օժանդակել, բաժնել ու տարածել՝ հասանելի դարձնելով բոլորին։

Այդ ուղեցոյցը արդէն իսկ տարի մը առաջ կրէտէի (Յունաստան) մէջ տեղի ունեցած ժողովին վերջնական ձեւի բերուած էր եւ կը մնար անոր ստորագրութեամբ պաշտօնականացումը։

Ժողովի հիւրընկալողն էր Հայաստանի Ս. Գրոց Ընկերութիւնը։

Համաժողովը կը կրէր «Աստուածաշունչը փոփոխալից աշխարհի մը մէջ» խորագիրը: Ժողովին մասնակցեցան շուրջ 40 աստուածաբաններ, եկեղեցիներուներկայացուցիչներ, հոգեւոր հայրեր, ինչպէս նաև յատուկ հրաւիրեալներ իրեւողաբաններ՝ Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդէն (Ե.Հ.Խ.), Միջին Արեւելքի Եկեղեցիներու Խորհուրդէն եւ Աստուածաշունչի Միացեալ Եկեղեցիներունեկան յարաբերութեան յանձնախումբի անդամներէն:

Համաժողովի ընթացքին ներկայացուեցան հետեւեալ դասախոսութիւնները.- «Աստուածաշունչին տեղն ու դերը եկեղեցւոյ կեանքին մէջ», «Աստուածաշունչին ներշնչականութիւնը», «Աստուածաշունչին տեղը համաշխարհայնացած աշխարհին մէջ», «Աստուածաշունչի Միացեալ Ընկերութիւններու ծառայութիւնը բոլոր եկեղեցիներէն ներս՝ առաքելութիւն, տեսիլք եւ արժէքներ», «Թարգմանութիւնները իբրեւ հիմնական կիզակետ Աստուածաշունչի Միացեալ Ընկերութիւններուն համար» եւ «Միաբուային (digital) դարու մարտահրաւերներն ու առիթները»:

Զոյգ օրերու ընթացքին տեղի ունեցան քննարկումներ, միտքերու փոխանակում ու առաջարկներ: Աւարտին, կարդացուեցաւ «Համացողութեան Ռւղեցոյցը» (Memorandum of Understanding) եւ որոշ փոփոխութիւններէ ետք, բոլորին համաձայնութեամբ, ընդունուեցաւ եւ պաշտօնապէս ստորագրուեցաւ:

ԴՊՐԵՎԱՆՔ

ՀՈԳԵՄՏԱԽՈՐ ԿԵԱՆՔԸ ԴՊՐԵՎԱՆՔԵՆ ՆԵՐՍ

ԴՊՐԵՎԱՆՔԸ ԽԱ.ԶԻՆ ԸՆԴՄԵԶԵՆ

Ուրբաթ, 7 Սեպտեմբեր 2018-ի երեկոյեան, Դպրեվանքի տեսչութեան գլխաւորութեամբ, խումբ մը Դպրեվանքի սարկաւագներ ուղղուեցան Այնձարի Ս. Պօղոս եկեղեցոյ յարակից Գալուստ Կիւլպէնկեան սրահ, ուր դիմաւորուեցան Այնձարի հոգեւոր հովիտ՝ Արժ. Տ. Միւռոն Քհնյ. Աւետիսեանի կողմէ: Ներկայ էին շրջանի նախկին հոգեւոր հովիտներ, ինչպէս նաեւ միութեանց ներկայացուցիչներ:

«ԴՊՐԵՎԱՆՔԸ ԽԱ.ԶԻՆ ԸՆԴՄԵԶԵՆ» խորագիրով գեղարուեստական յայտագիրը սկիզբ առաւ Բարշ. Շահէ Սրկ. Եագուպեանի բացման խօսքով, որ ներկայացուց Մուսա լերան հերոսական ապստամբութեան հակիրճ պատմութիւնը՝ անոնց գոյութեան ոչնչացման դէմ ու հաստատումը՝ Այնձար: Երգն ու երաժշտութիւնը, բանաստեղծն ու բանաստեղծութիւնը դպրեվանեցիներուն համար մեծ արժէք մը ըլլարով՝ բանաստեղծութեամբ մը հանդէս եկաւ Բարշ. Կարապետ Սրկ. Էօրտէքեան, ինչպէս նաեւ Դպրեվանքի սարկաւագները ներկայացուցին փունջ մը Խաչի նուրբուած երգեր: Յայտագրի ընթացքին, Նուպար Կիս. Սրկ. Փամփալեան ներկայացուց Դպրեվանք գալու իր անձնական փորձառութիւնը, որով քաջալերեց Այնձարի հայորդիները, որ նոյնպէս իրենք ալ ունենան դպրեվանեցի ըլլարու փափքն ու բախտաւորութիւնը:

Աւարտին, Դպրեվանքի տեսուչ՝ Հոգշ. Տ. Պօղոս Վրդ. Թինքճեան խօսք առնելով շեշտեց Դպրեվանքի եւ Այնձարի համագործակցութիւնը հայապահպանման ու հայակերտման առաքելութեան մէջ, ըսելով. «Դպրեվանքն ու Այնձարը որպէս մէկ մարմնի երկու բազուկներ, իրենց առաքելութիւնն է պայքարի հայութեան օտարացման, հայ լեզուի փնացման, ցուլման եւ հայ մշակոյթի կործանման դէմ»:

ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՑ ՆԱԽԱՏՕՆԱԿ ԵՒ 89-ՐԴ ՈՒՍՈՒՄՆԱ-ԿՐԹԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻ ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ԱՌԱ.ԶԻՆ ԺՈՂՈՎԸ

Ուրբաթ, 12 Հոկտեմբեր 2018-ի երեկոյեան, Ս. Աստուածածին մատրան մէջ տեղի ունեցաւ Ս. Թարգմանչաց հայրապետներու նախատօնակը, նախագահութեամբ Դպրեվանքի Տեսուչ՝ Հոգշ. Տ. Պօղոս Վրդ. Թինքճեանի, մասնակցութեամբ տեսչութեան անդամներուն եւ ներկայութեամբ ուսուցչական կազմի անդամներուն ու դպրեվանեցիներուն:

Ապա, 2018-2019 ուսումնական-կրթական տարեշրջանի սեմին, **Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Դպրեվանքի ուսուցչական կազմը** գումարեց իր առաջին ժողովը: **Դպրեվանքի «ՆուՅէ եւ Նինարէ Նազարեան» մատենադարանին** մէջ տեղի ունեցած ժողովը, սկիզբ առաւ աղօթքով, ապա շարունակեց իրազործել օրակարգը: **Հոգչ. Տ. Պողոս Վրդ. Թինքճեան ներկայացուց տարեշրջանի աշակերտութեան ընդհանուր պատկերը,** կրթական ծրագիրի նորութիւնները, տարուան նոր ծրագիրներն ու ակնկալութիւնները:

Դպրեվանքի ուսուցչական կազմը վերանորոգ հոգիով ու նոր թափով ներկայացուց 89-րդ տարեշրջանի իւրաքանչիւր դասարանի կրթական ծրագիրը եւ նոր առաջարկներ՝ բարելաւելու Դպրեվանքի ուսումնական իրավիճակը եւ պայմանները:

ԴՊՐԵՎԱՆՔԻ 89-ՐԴ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ-ԿՐԹԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻ ԲԱՑՈՒՄԸ ԱՆԹԻԼԻԱՆԻ ՄԱՅՈՒՄՆԱՔԻՆ ՄԵԶ

Հանդիսապետութեամբ Ն.Ա.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսին, Կիրակի, 14 Հոկտեմբեր 2018-ին, Սրբոց Թարգմանչաց տօնին առիթով, տարիներու աւանդութեան համաձայն, տեսչական Ա. Պատարագ մատուցուեցաւ Անժիխասի Մայրավանքի Ա. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ: Օրուան պատարագին էր Դպրեվանքի տեսուչ՝ Հոգչ. Տ. Պողոս Վրդ. Թինքճեան: Պատարագի աւարտին, Հայրապետական թափօրը ուղղուեցաւ Վեհարանի դահլիճ, ուր տեղի ունեցաւ Դպրեվանքի 89-րդ ուսումնական-կրթական տարեշրջանի պաշտօնական բացման հանդիսութիւնը, որուն ներկայ էին միաբան Հայրեր, ուսուցիչներ, Դպրեվանքի բարեկամներ, ծնողներ եւ Դպրեվանքի առաքելութեան հաւատացող բազմութիւն:

Հանդիսութիւնը ընթացք առաւ Դպրեվանքի քայերգով եւ Թարգմանչաց Վարդապետաց նուիրուած շարականով՝ կատարողութեամբ Դպրեվանքի «Արմաց» Երգչախումբին:

Բացման խօսքով հանդէս եկաւ Բարչ. Ճորճ Սրկ. Աբրահամեան: Ան ըսաւ, որ 5-րդ դարու այս յաղթանակը դպրութեամբ տեղի ունեցաւ, չնորհիւ ճշմարիտ եւ խմաստուն յեղափոխականներու: Խօսելով Դպրեվանքի առաքելութեան մասին ու ակնարկելով անոր վերամուտը Թարգմանչաց տօնին օրուան զուգաղիպութեան, ան դպրեվանեցի իր եղբայրներուն անունով վերանորոգեց Թարգմանչաց սերունդին կտակը իրագործել շարունակելու եւ հայու ոգին քրիստոնէական դաստիարակութեամբ ու հայեցի կրթութեամբ պայծառացնելու ուխտը:

Ուսումնական-կրթական տարեշրջանին բացման առիթով իր խօսքը արտասանեց տեսուչ Հայր Սուրբը: Ան ըսաւ, որ Դպրեվանքին մէջ կերտուած հոգեւոր եւ ազգային մշակները որպէս առաքեալներ գործուղուած են սփիւռքահայ կեանքին մէջ: Այս առիթով, ան իր չնորհակալութիւնը յայտնեց Դպրեվանքի ուսուցչական կազմին, դաստիարակներուն, ինչպէս նաեւ տիկնաց խորհուրդին, ծնողներուն եւ բարերարներուն, որոնք նեցուկ կը կանգնին Դպրեվանքի առաւել ծաղկման: Վերջապէս, իր երախտագիտութիւնը յայտնեց Վեհափառ Հայրապետին, որ մօտէն կը հետեւի Դպրեվանքի գործունէութեան եւ դպրեվանեցիներուն բարօրու-

Թեան՝ «Զերդ Ս. Օծութեան պատգամով ու խրատականով, յոյսով ենք, որ Սրբոց Թարգմանչաց Վարդապետներու բարեխօսութեամբ կը նանշնանք իմաստութիւնն ու խրատը աստուածային եւ օրհնաբեր տարեշրջան մը ունենալու՝ ժողովուրդի մեր գաւակներուն աղօթակցութեամբ», եզրափակեց Հայր Սուրբը:

Աւարտին, Հայրապետական իր պատգամը փոխանցեց Նորին Սրբութիւնը: Թարգմանչաց վարդապետներու սրբազն առաքելութիւնը եւ հսկայ աշխատանքը պատմութեան մէջ իր առանցքային դերակատարութիւնը ունեցած է եւ կը շարունակէ ունենալ մշակութային, Հոգեւոր ու ազգային մակարդակներու վրայ, ասոր շնորհիւ հայ ժողովուրդին մօտ քրիստոնէական հաւատքը դարձաւ Հայկական: Հայրապետը ընդգծեց, որ քրիստոնէական հաւատքը հայերէնի թարգմանելով, թարգմանիչ սուրբերը հայերէնի թարգմանեցին քրիստոնէութեան ոգին, տեսլականը եւ բարոյական ու հոգեւոր արժէքները: Ան շարունակեց ըսելով, որ քրիստոնէութեան պետական կրօնք դառնալին ետք, զիրերու գիւտն ու թարգմանչաց գործը ամբողջացուց հայ ժողովուրդին գոյութիւնը ապահովելու պայքարը: Վեհափառ Հայրապետը յայտնեց, որ հոն ուր ինքնուրոյն մշակոյթ չկայ, քրիստոնէական հաւատքը կը մնայ վերացական սահմաններու մէջ. Հետեւարար, «Ազգային մշակոյթով քրիստոնէական հաւատքը ներքափանցեց մեր ժողովուրդի կեանքին մէջ եւ հաւատքն ու մշակոյթը նոյնացան: Այս նոյնացումը մեր ժողովուրդին տուալ իր իւրայտուկ ինքնուրիւնը: Քրիստոնէական հաւատքը հայացաւ եւ մեր ժողովուրդին առցել բացուցեցաւ իր անմահութեան նաևապարհը», ընդգծեց Հայրապետը:

Խօսելով Դպրեվանքի հոգեմտաւոր կրթութեան մասին, Նորին Սրբութիւնը ըսաւ, որ Թարգմանչաց սերունդին տագնապներով եւ պատգամով կը գործէ Դպրեվանքը, ու իր ջամբած կրթութեամբ կոչուած է Թարգմանչաց սերունդին կտակը նուիրականութեամբ վառ պահելու. «ահաւասիկ, սիրելի՛ աշակերտներ, մենք ա՛յս ոգիով պիտի շարունակենք Թարգմանչաց նուիրական առաքելութիւնը Դպրեվանքի նամբով, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան նամբով: Հազար

փառք ու յարգանք մեր Թարգմանչաց սերունդին, որ մեր իմբնութիւնը կերտեց: Մենք վերանորոգ հաւատենով կոչուած ենք հաւատարիմ մնալու եւ շարունակելու Թարգմանչաց սրբազն երթը», **Եղրափակեց Վեհափառ Հայրապետը:**

Բացման հանդիսութեան ընթացքին տեղի ունեցաւ նաեւ գեղարուեստական յայտագիր՝ Աւետարանի եւ սաղմոսի ընթերցումով:

Հանդիսութիւնը վերջ գտաւ «Կիլիկիա» եւ Հայրապետական մաղթերգներու երգեցողութեամբ ու Վեհափառ Հայրապետի «Պահպանիչ» աղօթքով:

ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ԼՈՅՍԻ ՈԳԻՈՎ

«Անոնք աստուածգիտութեան ծածկուած խորհուրդը տնօրինաբար յայտնելով նանցուցին մեզի, մեծ սուրբին՝ Մովսէսի նման»: (**Շարական**)

Հայ ժողովուրդի պատմութեան ճգնաժամային մէկ հատուածին ընթացքին, երբ մէկ կողմէ կրօնական անկախութիւն պահելը, իսկ միւս կողմէ որպէս Ազգ՝ մշակոյթի եւ լեզուի իւրայտկութիւն ունենալը խաթարուած էր դրացի երկիրներու ձուլում կոչուած մանգաղին դիմաց, կարելի էր միայն երկու բան կատարել. կամ զլուխ ծոել եւ հնձուիլ օտարէն եւ կամ արմատ նետել ու հզօրանալով սէկ կանգնիլ բոլոր հարուածներուն դիմաց:

Զորրորդ դարու աւարտին, հայ ժողովուրդի իրավիճակը ծանը էր ու զգալիօրէն մտահոգեցուցիչ: Ո՛չ միայն Սահակ Պարթեւ Կաթողիկոսին, Վռամշապուհ Արքային եւ Մեսրոպ Մաշտոց Վարդապետին ուսերուն վրայ էր հեղձուցիչ ու այլեւս անտանելի այս բեռը, այլ բոլոր խաւերու պատկանող հայ ժողովուրդի զաւակներուն:

Կար միայն մէկ ելք... գտնել հնարք մը, որուն միջոցաւ ապահովուէր հայուն ինքնութեան անկախութիւնն ու իւրայտկութիւնը: Հայուն զգեցնել այնպիսի տարագ, որ դաշտի բոլոր ծաղիկներէն աւելի գեղատեսիլ ըլլար, սակայն ո՛չ ոք կարողանար զայն խառնել որեւէ ուրիշ ծաղկեփունջի:

Աստուածային տեսլամար պատասխան ստանալով իր տարիներու ուսումնասիրութեան, աշխատանքին ու մտատանջութեան, Մեսրոպ Մաշտոց վարդապետ հայ լեզուի այրուբենը հաստատելով կերտեց նոր ինքնութիւն մը, դրացի բոլոր ձուլիչ քաղաքականութեանց դիմաց հաստատելով իր ազգին ինքնիշխան կեցուածքը եւ անկախ նկարագիրը: Հայոց աշխարհի երկնակամարը զարդարուեցաւ 36 Աստուածատուր կանթեղներով, որոնց անմաս ճրագը դարեր շարունակ կը լու-

սաւորէ հայ ժողովուրդին միտքն ու հոգին ու զայն կ'առաջնորդէ դէպի խոստումնալից հայ ապագայ:

Ահա այս նուիրական ու սրբազան գործին համար է, որ Թարգմանչաց Վարդապետներու տօնը մեծ շուրջով կը նշուի Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ կեանքին մէջ, որպէս ազգային-եկեղեցական տօն մը: Նոյն այս կարեւորութեան համար է, որ Հոկտեմբեր ամիսը հռչակուած է հայ մշակոյթի ամիս, եւ այս տօնին ներշնչած ինքնապահպանման ոգիով է, որ Դպրեվանքը աւանդաբար ամէն տարի իր ուսումնա-կրթական տարեշրջանը սկսած կը յայտարարէ այս տօնին օրը:

Սակայն, ի՞նչ էր Մաշտոցեան բանակին աշխատանքը: Երբ կը խօսուի Ոսկեղարու եւ Մեսրոպ Մաշտոցի մեծ իրազործումի մասին, անիկա յաճախ կը նկարագրուի որպէս հայերէն լեզուի գիրերու գիւտը միայն: Այո՛, Մեսրոպ Մաշտոց գիւտը կատարեց եւ հաստատեց այդ տառերը՝ ստեղծելով նոր ապագայի մը առիթը, բայց կարելի չէ՛ Մեսրոպ Մաշտոցի աշխատանքը սահմանափակել այդքանով, որովհետեւ «անոնի աստուածգիտութեան ծածկուած խորհուրդը տեսօրինաբար յայտնելով նանցուցին մեզի, մեծ սուրբին՝ Մովսէսի նման» ինչպէս շարականագիրը կը յիշեցնէ:

Ահաւասիկ նոր հորիզոն մը, որուն մասին կ'արժէ անդրադառնալ:

Ա) Մեսրոպ Մաշտոցի առաքելութիւնը իր մտահոգութենէն կարելի է եզրակացնել: Մաշտոցի միակ տենչը եղած էր զԱստուած ճանչցնել հայ ժողովուրդին, իր հարազատ լեզուով երկխօսութեան մէջ դնելու եւ իր Արարիչը ճանչնալու հնարաւորութիւն մը ստեղծելու մարդուն: Որպէս երախտագիտութիւն հայերէն լեզուի տառերու «ոչ ի բուն երազ եւ ոչ յարթնութեան տեսիլ» տրամադրուելուն, ընականաբար Մեսրոպ Մաշտոց երախտագիտական գգացումներով հոգեկան պարտաւորութիւնը զգացած պէտք էր ըլլար «աստուածգիտութեան ծածկուած խորհուրդը»՝ Աստուածաշունչը, հայերէնով հայուն հրամցնելու, որովհետեւ գիրերու գիւտին դրդապատճառներէն էր նաև Աստուածաշունչի լեզուին անհասկնալիութիւնը: Այդ իսկ պատճառով, մաշտոցեան բանակին առաջին աշխատանքը Աստուածաշունչի թարգմանութիւնն էր, որ իր կատարելութեան համար արժանացաւ թարգմանութիւններու թագուհին կոչուելու:

Ցնծութիւն աշխարհիս, գտնուած էր բանալին զԱստուած ճանչնալու: Այլեւս Աստուած ո՛չ միայն Հայերէն կը խօսէր իր ժողովուրդին հետ, այլ իր զաւակները զինք կրնային ճանչնալ, Անոր մասին կրնային կարդալ իրենց հարազատ լեզուով:

Բ) Իր հօտի ապագային մտահոգութեամբ ճենճերող ու անոր ինքնութեան պահպանութեան համար ամէն ջանք տանող, տասնաբանեայ պատուիրաններուն նման Աստուծմէ սրբատառ այրուբեն ստացած ու իսրայէլի նման հայ ազգը հովուող, Եգիպտոսի փարաւոնին դէմ պայքարելու նման օտար մշակոյթներու ու կրօններու դէմ 36 զինուորներով դէմ դնող Մեսրոպ Մաշտոց՝ արդարօրէն կը նմանցուի Մովսէս մարգարէին: Զոյգ այս առաջնորդները մէկ նպատակ կը հետապնդէին, թարգմանը ըլլալ Աստուածային պատգամին եւ Աստուծոյ յայտնութիւնը տեսանելի դարձնել ժողովուրդին եւ զայն առաջնորդել դէպի խոստացուած ապագայ:

Գ) Մեսրոպ Մաշտոցի գործը լեզուի մը տառերը գտնել ու հաստատելիք անդին, ամբողջ ժողովուրդի մը միտքը զարգացնել եղաւ: Իրենց ձեռքին ունենալով Այրուրէնը, Թարգմանչաց սերունդը Աստուածաշունչի թարգմանութենէն ետք լծուեցաւ օտար գրականութեան, փիլիսոփիայութեան եւ օտար ազգերու ամէնէն հանճար միտքերու գրական գործերը թարգմանելու, որպէսզի զարգանայ հայուն մտքի գրադարանը, իմաստանայ ազգերու փորձառութենէն եւ կերտէ այնպիսի միտք մը, որ իր մտածելակերպով տարբեր ըլլայ օտարէն, երկու քայլ առջեւ մտածելով կարենայ գոյատեւել, հանճարներ ծնիլ եւ ինքնութիւնը պահել: Այդ իսկ պատճառով, այդ ժողովուրդին ծոցէն ծնան հսկաներ, որոնք արժանացան Թարգմանչաց սերունդին միանալու, հոգեզմայլ իր շարականներով՝ Ս. Ներսէս Շնորհալի Հայրապետ եւ իր իննկարոյր աղօթամատեանով՝ Ս. Գրիգոր Նարեկացի:

Այսօր, երբ ահա չուրջ 1614 տարիներ եաք կը խօսինք այս գեղանի լեզուն՝ կը զմայինք մեր ունեցած հարստութեան եւ միայն զԱստուած կը փառաբանենք իր շնորհած հրաշագեղ լեզուին համար:

Սիրելի՛ հաւատացեալներ եւ Դպրեվանքի սաներ,

Մաշտոցեան մտահոգութիւնները այսօր եւս գոյութիւն ունին, եւ նոյնքան կը սպառնան հայ ժողովուրդի լեզուին ու ինքնութեան: Դպրեվանքը՝ Մեսրոպեան 36 զինուրներով կը զինէ պատանիներ, երիտասարդներ ու մատղաշ սերունդներ, որպէսզի անոնք դառնան հայերէն լեզուի ու մշակոյթի պահպանութեան դեսպաններ աշխարհի չորս կողմերը:

Դպրեվանքն ու Թարգմանչաց սերունդը նոյն առաքելութիւնը բաժնեկցելով, կ'աշխատակցին «սիրտ ի սիրտ եւ ձեռն ի ձեռն», լեզուի ու մշակոյթի պահպանութեան առընթեր զԱստուած կը ճանչցնեն հաւատացեալներուն աղօթքներու, գրութիւններու, շարականներու եւ ընկերային թէ հոգեւոր ծառայութեան ընդմէջէն:

Ահաւասիկ այսօր ծանր բեռ մը կը դրուի ձեր ուսերուն, սիրելի՛ դպրեվանեցիներ: Դպրեվանքի 89-րդ ուսումնակրթական տարեշրջանի սեմին, երբ կը գիտակցինք միասնաբար, թէ որքան կարեւոր դերակատարութիւն եւ պատասխանատուութիւն ունինք որպէս հաւաքական ոյժ՝ պարտինք հաւատարիմ մնալ Թարգմանչաց հայրապետներու տեսլականին ու առաքելութեան, մտահոգութելով մեր ազգային ինքնութեան, լեզուի իւրայատկութեան եւ մաքրութեան, մշակոյթի պահպանման ու գոյատեւման մասին: Սակայն ո՛չ թէ միայն մտահոգութելով բաւարարութելու, այլ մտահոգութեան բոցով՝ բոնկելու եւ գործով՝ արդարացնելու Դպրեվանքի առաքելութեան մարդակերտման ու հայակերտման նշանաբանը:

Թող որ Թարգմանչաց Վարդապետներու ազգասէր ու մշակութապահպան ողին տոգորէ մեզմէ իւրաքանչիւրը, որպէսզի ըլլայ՝ հոգեւորական թէ աշխարհական, մտաւորական թէ կրթական մշակ, ծնողք թէ աշակերտ, միասնաբար աշխատինք ի ինդիր ՀԱՅ ինքնութեան պահպանութեան:

Շնորհք, սէր եւ խաղաղութիւն ի Տեառնէ, յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն:

ՊՕՂՈՍ ՎՐԴ. ԹԻՒՔՃԵՍՆ
Տեսուչ Դպրեվանուց

**ՏԵՍՉԱԿԱՆ ԽՕՍՔ 2018-2019 ՈՒՍՏՈՒՄՆԱԿԱՆ-ԿՐԹԱԿԱՆ
ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻ ԴՊՐԵՎԱՆՔԻ ԲԱՑՄԱՆ Ա.ՌԻԹՈՎ**

**ՎԵհափառ Տէ՛ր,
Միաբանակից Հայրեր,
Յարգելի ուսուցիչներ, Դպրեվանքի բարեկամներ, ծնողներ
Եւ սիրելի դպրեվանեցիներ**

Թարգմանչաց Վարդապետներու հոգեզմայլ այս տօնին, երբ որպէս մեծ ընտանիք հաւաքուած ենք ուրախութեան մը շուրջ, բերկրանքով միասնաբար կ'ողջունենք Դպրեվանքի 89-րդ ուսումնական-կրթական տարեշրջանը:

Յետաղարձ ակնարկով մը երբ ուզենք նայիլ անցնող 88 տարիներու Դպրեվանքի գործունէութեան, պէտք է նայինք 1930 թուականէն ի վեր սփիւռքահայութեան կեանքին մէջ գործած հոգեւոր եւ ազգային բոլոր մշակներուն, որոնք անցած են Դպրեվանքէն, կերտուած են եւ որպէս առաքեալ գործուղուած սփիւռքահայութեան կեանքին մէջ փոփոխութիւն բերելու: Յոյսով ենք, որ 89-րդ տարեշրջանը եւս կ'արդարացնէ իր աշխատանքը եւ կրկին անդամ բոլորս միասին կը հրճուինք տարեվերջի հունձքով:

Ծնորհակալութիւն կը յայտնեմ տեսչական կազմի անդամներուն՝ Հոգչ. Տ. Զաւէն Արդ. Նաճարեանին եւ Հոգչ. Տ. Օշին Արդ. Չուալերթանեանին, որոնք այս տարի եւս գործակցելով, վստահաբար պիտի շարունակեն իրենց կարելին ի գործ դնել Դպրեվանքի բարօրութեան համար:

Ծնորհակալութիւն մեր ուսուցչական կազմի ներկայ թէ բացակայ բոլոր անդամներուն, որոնք ո'չ միայն որպէս ուսուցիչ իրենց դաստիարակութիւնը կը սահմանափակեն զանգի զօղանջներուն միջեւ, այլ իրենց անձէն ու հոգիէն կուտան աշակերտներու կերտման ի խնդիր:

Ծնորհակալութիւն Դպրեվանքի տիկնաց խորհուրդի անդամուհիներուն, որոնք իրենց կարելին կը կատարեն Դպրեվանքին եւ դպրեվանեցիին աւելի լաւ պայմաններ ստեղծելու համար:

Ծնորհակալութիւն աշակերտահաւաքի համար մեզի սատար հանդիսացած բոլոր անձերուն, որոնք զանազան միջոցներով օգտակար դարձան Դպրեվանքի մասին քարոզութիւն կատարելու եւ սաներու քայլերը Դպրեվանք ուղղելու:

Ծնորհակալութիւն ծնողներուն, որոնք կը հաւատան Դպրեվանքի առաքելութեան:

Բարի տունդարձ հիներուն եւ բարի գալուստ նորեկ սաներուն:

Վեհափառ Տէ՛ր, Դպրեվանքի 89-րդ ուսումնական-կրթական տարեշրջանը կը սկսինք աշակերտներու հետեւեալ թուային պատկերով:-

Հնծայարան՝ 18 սաներ

Ժառանգաւորաց՝ 25 սաներ

Նորեկ սաներու թիւ՝ 20 սաներ

Հնդհանուր թիւ՝ 43 դպրեվանեցի սաներ

Վեհափառ Տէ՛ր, երախտագիտութեան զգացումներով շնորհակալութիւն կը

յայտնենք Զերդ Սրբութեան, որ հակառակ ձեր բազմազբաղ առօրեային, չէք զլանար այցելել Դպրեվանք եւ կը շարունակէք գլխաւորել Դպրեվանքի ուսուցչական կազմը: Բազմակողմանի աշխատանքներուն առլնթեր Դպրեվանքի մասին հետաքրքրութիւն ու մտահոգութիլը ցոյց կու տայ անոր կարեւորութիւնը Կաթողիկոսութեան առաքելութեան մէջ: Բնականաբար, ձեր ունեցած հոգատար ու խնամատար դերակատարութեան ականատես դառնալով, մենք եւս կը խանդավառութինք եւ մեր կարելին կ'ընենք չթերանալու մեր ծառայութեան մէջ, եւ վստահաբար արժեցնելու ձեր ակնկալութիւնները:

Զերդ Ս. Օծութեան պատգամով ու խրատականով, յոյսով ենք որ Սրբոց Թարգմանչաց Վարդապետներու բարեխօսութեամբ կը ճանչնանք իմաստութիւնն ու խրատը աստուածային եւ օրհնաբեր տարեշրջան մը ունենալու ժողովուրդի մեր զաւակներուն աղօթակցութեամբ:

Բարի վերամուտ Դպրեվանքի մեծ ընտանիքին:

ՊՕՂՈՍ ՎՐԴ. ԹԻՒՔՃԵՍՆ
Տեսուչ Դպրեվանուց

ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՅԻ ՄԱՐՏԱՅՐԱՒԹՅՈՒՆ ԱՅՍՈՐՈՒԱՆ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՈՒՄ

Հայոց Օրացոյցի Հոկտեմբեր ամսուան ամէնէն աւելի յիշատակուող տօնը Թարգմանչաց տօնն է: Հայ Եկեղեցին Թարգմանչաց տօնը կը յիշատակէ Հոկտեմբերի երկրորդ Շաբաթ օրը: Իսկ յաջորդող օրը՝ Կիրակի, Ս. Պատարագի ընթացքին, քարոզները կեղրոնացած կ'ըլլան հայ գիրերու գիւտին, անոր մեծանուն հեղինակ՝ Ս. Մեսրոպ Մաշտոց եւ Ս. Սահակ Հայրապետի կեանքին, ինչպէս նաեւ Վոամշապուհ թագաւորին եւ խումբ մը թարգմանիչներու՝ անոնց ձեռք բերած մշակութային գործունէութեան մասին:

Երբ պիտի խօսինք Թարգմանչացի յիշատակումի մասին, բնականաբար մեր մտքերը թուիչք կ'առնեն դէպի հայոց տագնապի տարիները: Բայց, վստահ եմ, որ այդ բոլորը արդէն իսկ գիտենք, ուստի, այսօր պիտի փորձենք ձեզի հրամցնել սեփական տարրերու անհրաժեշտութիւնը զգալու տարիներէն եկող պատմութեան մասին: Վերջապէս, այսօր պիտի չուզենք կեղրոնանալ, թէ Թարգմանիչները ի՞նչ տուին մեզի, որովհետեւ բոլորս ալ հաստատ գիտենք այդ բոլորը, այլ՝ պիտի փորձենք կեղրոնանալ թէ մենք ի՞նչ ունինք տալիք մեր Թարգմանիչներու աշխատանքին, որպէս արժէք, եւ մեր ժողովուրդի զաւակներուն, որպէս ծառայութիւն:

Թ.Ա.ՐԴՄԱՆՉԱ.ՑԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Արդ, շատ ամփոփ ձեւով ակնարկ մը նետենք պատմութեան։ Ուրեմն, հայերը շուրջ 100 տարիէ ի վեր ընդունած էին Քրիստոնէութիւնը, բայց անոնց կը պակսէր գիր ու գրականութիւն, որպէսզի կարենային իրենց ընդունածը լաւագոյն ձեւով արտայայտել եւ տարածել։ Ինչպէս նաեւ ընդունելի չէր նկատուեր եկեղեցական արարողութիւնները կատարուէին ժողովուրդին անհասկնալի լեզուով՝ ասորերէն կամ յունարէն, իսկ այսօրուան պարագային դժբախտաբար կը դժգոհինք գրաբարէն, այսպէս ըսած անիմաստ կրկնակի պատճառաբանութիւն մը արտայայտելով՝ հասկնալի չէ, բայց շատ յաճախ ուրիշ լեզուներով երգուած երգեր եւ կամ գրուած բանաստեղծութիւններ կրնանք հասկնալ եթէ ուզենք եւ փորձենք հասկրնալ։ Ուստի, «հասկնալի չէ» արտայայտութիւնը կը մնայ օդին մէջ, այլ խօսքով, անիմաստ եւ արժէք չներկայացնող պատճառաբանութիւն։ Ուրեմն, թէ՛ կրօնական եւ թէ ազգային-քաղաքական տեսակէտով, սեփական գիր ու գրականութիւն ունենալը անհրաժեշտութիւն դարձած էր։ Միայն անո՞վ պիտի կրնային քրիստոնէութիւնը լայնօրէն տարածել Հայաստան աշխարհին մէջ։ Այս գիտակցութիւնը ունէին ժամանակի բոլոր լուսաւորեալ դէմքերը՝ կաթողիկոս, թագաւոր, նախարարներ եւ հոգեւորականներ։ Ի վերջոյ, Մեսրոպ Մաշտոց կը յաջողի իր «Առաք Աշուան բերել հայկական «սՔանչելի» նշանգիրերը»։

Ուրեմն, կը հասնի թարգմանութեան պահը, եւ թարգմանութեան առաջին նախադասութիւնը կ'ըլլայ հետեւեալը. «Ճանաչել զիմաստութիւն եւ զիրատ, իմանալ զրանս հանեարոյ» (Մողոմոն Իմաստուն): «Իմաստութիւնը» Քրիստոսն է, Բանն Աստուծոյ, իսկ «հանեարի խօսքերը»՝ Ա. Գիրքը։

Նախ կատարուեցաւ Աստուածաշունչի թարգմանութիւնը, որուն Մեսրոպ Մաշտոց սկսած էր Ասորիքի մէջ։ Թարգմանութիւնը իր աւարտին հասաւ 431-էն 433-ի միջեւ, երբ Կ. Պոլիս ուսանելու մեկնած Եզնիկ Կողբացին եւ Յովսէփ Պաղնացին իրենց հետ բերին Աստուածաշունչի վստահելի եւ ընտիր օրինակները, «Եօթանասնից» թարգմանութիւնը, որուն մասին լսած էք վստահաբար, ուստի այդ բերուած օրինակներէն թարգմանուած են եւ Փրանսացի գիտնական՝ Լա Քրոզ զայն հռչակած է «Թագուհի Թարգմանութիւն» եւ ուրիշ որեւէ մէկ թարգմանութիւն «Թագուհի Թարգմանութիւն» կոչուած չէ։

Աստուածաշունչի գլխաւոր թարգմանիչներն էին՝ Սահակ Պարթեւ, Յովսէփ Պաղնացին, Կորիւն Սքանչելին, Ղեւոնդ Անանդեցին եւ Յովհաննէս Եկեղեցացին։ Թարգմանիչներու ստանձնածը ծանր ու դժուարին աշխատանք էր, որովհետեւ, Պոլսէն բերուած Յունարէն բնագիրը խոշոր երկաթագրով գրուած էր մազաղաթեայ անջատ կտորներու վրայ, որոնք հակայ թէզերով դրուած էին թարգմանիչներուն առջեւ։ Տակաւին երեւակայեցէք, որ աշխատանքը պիտի կատարուէր առանց բառարանի, առանց քերականութեան գիրքի եւ առանց այսօրուան մեր բոլոր գործերը դիւրացնող համացանցին (Internet)։ Թարգմանչական աշխատանքը սկսած է 406 թուականին եւ իր աւարտին հասած՝ 431-էն 433-ի միջեւ։

Ահա ա՛յս է ճամբան, ուրկէ անցաւ մեր այսօրուան Աստուածաշունչը, որ 5րդ Դարու առաջին կէսին հայանալով, մայրենի լեզուով տրուեցաւ մեր ժողովուրդին։

Ասորական թարգմանութիւնը կատարուած է Քրիստոսէ ետք Բ. դարուն՝ Երրայական բնագրէն: Սակայն կատարուածը անարուեստ եւ անհարազատ ըլլալուն՝ չէ ընդհանրացած:

Լատին թարգմանութիւնը նոյնպէս կատարուած է Բ. դարուն: 392-ին, լատին Ս. Հերոնիմոս կը ձեռնարկէ ՀԻՆ ԿԾԱԿԱՐԱՆԻ լատինական թարգմանութեան՝ Երրայական բնագրէն, այսինքն Աստուածաշունչ Մատեանի բուն բնագրէն եւ կ'աւարտէ 405 թուականին: Թարգմանութիւնը կը կոչուի ՎՈՒԿԱՐԱՅԱ:

Ղպտական, գոթական եւ եթովպիտիական թարգմանութիւնները կատարուած են Քրիստոսէ ետք Դ. դարուն:

Անգլիական թարգմանութիւնը կատարուած է 1607 թուականին, Անգլիոյ Ճէյմզ Ա. Թագաւորի նախաձեռնութեամբ եւ գործօն մասնակցութեամբ Օքս-Փորտ եւ Գէյմպրիճ համալսարաններէն 47 քաջահմուտ երրայագէտ եւ յունագէտ բանասէր-դասախոսներու: Թարգմանիչները կը բաժնուին վեց խումբերու. իսկ ամբողջ բնագիրը կը վերածեն 47 մասերու, եւ իւրաքանչիւր դասախոսին կու տան մէկ մաս՝ ըստ մասնագիտութեան: Թարգմանութիւնը կը տեւէ երկու տարի եւ իննը ամիս, եւ լոյս կը տեսնէ 1611-ին: Առաջին թարգմանութենէն 270 տարի անց՝ 1881 թուականին, անգլիացի այլ լեզուագէտ-բանասէրներ, երրայական եւ յունական բնագիրներու համեմատութեամբ վերատեսութեան կ'ենթարկեն թարգմանուածը, եւ մամուլին կը յանձնեն երկրորդ եւ վերանայուած թարգմանութիւն մը:

Աստուածաշունչի Գերմաներէն թարգմանութիւնը կը կատարուի միջին դրուն, Մարթին Լուտերի ձեռքով՝ բանտային պայմաններու տակ:

Քրիստոնեայ բոլոր ազգերու թարգմանութեանց բաղդատմամբ յաջողագոյնը հայկականը համարուելով, գիտական միտքը անոր տուաւ «Թագուի Թարգմանութեանց» գնահատականը: Հայերէն թարգմանութիւնը՝ գոթական եւ սլաւական թարգմանութեանց հետ համեմատողներ, այս վերջինները թանգարանային նիւթ կը համարեն: Արդարեւ, հայկականը պէտք է հոգեկան յաղթանակ համարել, յաղթանակ մը, զոր ո՛չ մէկ ժողովուրդ կրցած է տանիլ պատմութեան մէջ, եւ այն ալ կատարուած այնպիսի ժամանակ, երբ այսօրուան քրիստոնեայ ժողովուրդներէն շատեր տակաւին խանձարուրի մէջ էին:

Ս. Սահակ եւ Ս. Մեսրոպ իրենց աշակերտներուն հետ ո՛չ միայն Աստուածաշունչը թարգմանեցին, Հայ Եկեղեցոյ ազգային դիմագիծ տուին, այլեւ՝ Հայ դպրոցներու ցանց մը իրականացուցին, միջազգային մեծ դէմքերու արժէքաւոր գործերը թարգմանեցին: Հայացուցին մեր Եկեղեցոյ ծէսը եւ Հիմը դրին մեր ծիսական մատեաններուն (ժամագիրք, շարական, տօնացոյց, եւայլն...), սահմանեցին զանազան կանոններ եւ օրէնքներ: Ստեղծեցին թարգմանիչներու ամբողջ դպրոց մը, որուն գործունէութեամբ սկիզբ առաւ Հայ թարգմանական եւ ինքնուրոյն գրական ժառանգութիւնը, սկսան քննութիւ աստուածարանութեան, իմաստասիրութեան, պատմութեան մարդկային հոգիի եւ տիեզերքի խորքերը: Ծաղկեցաւ Քրիստոսաշունչ մշակոյթը, թրծուեցան Հայ քրիստոնեայի ինքնութիւնն ու դիմագիծը:

Ե. դարու թարգմանական գրականութիւնը Հայ ինքնուրոյն աստուածարանական, դաւանաբանական, իմաստասիրական ու պատմական եւ այլ գրականութեան ստեղծման հիմքը եղաւ:

Ա.ՅԱՐՈՒԻԱՆ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՅԻ ՄԱՐՏԱՀՐԱԿԻ ԴԻՄԱՅ

Հիմա, վերադառնանք մեր այսօրուան կեանքին, այլ խօսքով՝ դառնանք մեզի: Երբ մենք աղօթենք՝ Աստուծոյ հետ կը խօսինք, խակ երբ Աստուծաշշունչ կարդանք, Աստուծած մեզի հետ կը խօսի: Աստուծաշշունչը գրուած եւ թարգմանուած չէ, որպէսզի մեր գրադարաններուն մէջ փոշոտի, այլ որպէսզի մեր փոշոտած սրտերն ու հոգիները մաքրագործէ: Հիմա, որ ընթերցեցինք թէ որքա՛ն աշխատանք տարուած է Աստուծաշշունչի թարգմանութեան համար, արդեօք մտածեցի՞նք թէ մենք որքան թերացած ենք թէ՝ մեր պարտականութեան եւ թէ մեր պարտաւորութեան մէջ՝ Աստուծաշշունչ Մատեանէն հեռանալով՝ Աստուծմէ հեռանալով:

Կ'ուզենք մեր գաղափարը շատ պարզ օրինակով մը բաժնեկցիլ ձեզի հետ: Երբ մենք ծառ մը ուզենք տնկել, որպէսզի մեզմէ ետք եկողները վայելեն անոր պտուղները եւ երբ մեզմէ ետք եկողները նկատի չառնեն իրենց համար մեր տնկած ծառը, ի՞նչ պիտի զգայինք: Վստահաբար պիտի նեղանայինք նախ մեր ժամանակին համար եւ երկրորդ, մեր անարգուած ըլլալուն համար: Վստահ ըլլանք, եթէ մեր թարգմանիչներուն կողմէ մեզի համար տարուած գործը հաշուի չառնենք, մէկ կողմ նետելով զանոնք, անոնք եւս մեր զգացածը որ պիտի զգայինք՝ արդէն իսկ կը զգան: Մենք հազար ու մէկ ձեւ ունինք պարծենալու մեր լեզուով եւ մեր թարգմանութիւններով, բայց այդ չէ որ կ'ընենք, ուրիշնը կը քաջալերենք, օտարինը կ'օգտագործենք եւ օտարինով կ'օտարանանք: Լոկ սկզբունքի հարց չէ՛, այլ՝ հաւատարմութեա՛ն հարց է: Ուստի, քննե՛նք մեր հաւատարմութիւնը:

ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՅԻ ԵԽ ԴՊՐԵՎԱՆՔԻ ԲԱՑՈՒՄ

Դպրեվանքի ծառէն որպէս նոր պտուղ մը զուրս եկած, կ'ուզեմ նաեւ քանի մը տողով նաեւ յիշել մեր բոլորին համար տուն՝ Դպրեվանքը: Երբ որոշեցի այսպիսի յօդուածով մը կարծիքներս արտայայտել ի յիշատակ մեր սուրբ հայրերուն եւ որպէս նոր աւարտական դպրեվանեցի-կղերական չէի կրնար չիշել Դպրեվանքը:

Ամէն տարի Դպրեվանքի բացումը կը կատարուի թարգմանչացի տօնին առիթով: Ինչո՞ւ այս օրը եւ ոչ ուրիշ օր: Եթէ պահ մը կարդանք պատմութիւնը, պիտի տեսնենք թէ մեր հայրերը ինչպէս մեծագոյն ջատագովներն են եղած հայ լեզուին ու գրականութեան: Անոնք որքա՛ն բժախնդրութեամը պահած են հայ լեզուն: Այսօր, այդ առաքելութիւնը որպէս շարունակող նոր սերունդներ՝ Դպրեվանքը իր բացումը կը կատարէ թարգմանչացի տօնին առիթով, ցոյց տալու համար թէ անոնց սուրբ առաքելութիւնը շարունակող երիտասարդներ տակաւին գոյութիւն ունին:

Այստեղ կարծիքս կ'ուզեմ յայտնել որպէս դպրեվանեցի:

Պահ մը երեւակայինք, եթէ մենք՝ դպրեվանեցիներս արժէք չտայինք թարգմանիչներու սուրբ գործին եւ չկարդայինք անոնց առաջին թարգմանութեան գործը՝ Աստուծաշշունչ Մատեանը, այսօր ինչպէս պիտի կարենայինք ձեր կողմէ մեզի ուղղուած հարցերուն պատասխան հայթայթել: Ճիշդ է, որ մենք Դպրեվանքին մէջ միայն չենք աղօթեր, բայց Դպրեվանքին մէջ մենք կը սորվինք մարդոց գոր-

ծին արժէք տալ. հայերէն Աստուածաշունչ, հայերէն գիրք, հայերէն թե՛րթ ընթերցելով, հայերէնով ուսումնասիրութիւննե՛ր, վերլուծումնե՛ր, քննարկումնե՛ր կատարելով ու հայօրէն մտածելով, գրելով ու կարդալով: Այո՛, միայն հայերէն չե՛նք գրեր ու չե՛նք կարդար, բայց հայերէնի կողքին մեր նախրնարած լեզուն կը խօսինք ու կը կարդանք:

Կը հաւատամ, որ իւրաքանչիւր դպրեվանեցի կրնայ դառնալ առաքեալ մը՝ Քրիստոսի եկեղեցիին, ինչպէս անցեալին ձկնորսներ դարձան ճշմարիտ ու հաւատարիմ առաքեալները Քրիստոսի: Սուրբ հայրերէն մէկը ըսած է. «Կրօնական կեանքը արիներուն ու վեհանձն հոգիներուն համար է: Եղած չէ ո՛չ վախկոտներուն եւ ոչ միջակներուն համար: Արիութիւնը ամէնէն մեծ շնորհն է, բայց մեծ արիութիւն կը պահանջէ»: Ահաւասիկ, ա՛յս է հայ հոգեւորականը եւ նաեւ միշտ այսպէս է եղած եւ ԴՊԲԵՎԸՆԵՑԻՆ....:

Ա.ԻԵՏԻՔ Ա.ԲՂ. Տէ՛ր ԿՍ.ՐՍ.ՊԵՏԵՍ.Ն

Ա.ՆԿԼԻՔԱՆ-Ա.ՐԵՒԵԼԵՍ.Ն ՈՒՂՂԱՓԱՌ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ԵՐԿԽՈՍՈՒԹԵՍ.Ն ՅԱՆՁՆՍ.ԽՈՒՄԲԻ Ա.ՆԴԱՄՆԵՐԸ ԴՊԲԵՎԸՆՔԻ ՄԷՋ

Հինգչարթի, 25 Հոկտեմբեր 2018-ի երեկոյեան, Դպրեվանքի «Բրաբիոն Տումաննեան» հանդիսարահին մէջ տեղի ունեցաւ հանդիպում մը դպրեվանեցիներուն եւ անկիրքան ոչ-քաղկեդոնական ուղղափառ քոյր եկեղեցիներուն երկխօսութեան յանձնախումբի անդամներուն միջեւ:

Դպրեվանքի Տեսուչ՝ Հոգշ. Տ. Պողոս Վրդ. Թինքնեան դպրեվանեցիներուն բացարեց վերոնշեալ յանձնախումբի գործունէութիւնը, տալով անոր ամփոփ պատմականը եւ նոյն շարժուան ընթացքին գումարուած ժողովին մասին հակիրճ տեղեկութիւններ: Ապա տեսուչ հայր սուրբը անգլերէն լեզուով ներկայ հիւրերուն խօսեցաւ Դպրեվանքի պատմութեան, առաքելութեան, ներկայ իրավիճակին, մարդակերտման ու հայակերտման անոր իւրայատուկ աշխատանքին մասին, որմէ ետք, հայր սուրբը բեմ հրաւիրեց Անգլիոյ Ուէլս (Wales) շրջանի Առաջնորդ՝ Կրէկորի Քամէկրոն եպիսկոպոսը, որ յանձնախումբի համա-ատենապետներէն մէկն է: Ան խօսեցաւ յանձնախումբի տարած աշխատանքի երեւելի արդիւնքին եւ ստորագրած դաւանական համաձայնագիրերու մասին, ինչպէս նաեւ անկիրքան եկեղեցւոյ մասին տեղեկութիւններ փոխանցեց դպրեվանեցիներուն: Դպրեվանեցիներուն ուղղած հարցումներուն պատասխանելով, ան հաստատեց, թէ քրիստոնեայ եկեղեցիներու տարբերութիւններուն ծանօթանալով, մենք աւելի կը ճանչնանք մեր եկեղեցին: Ապա, օտար հիւրերուն փափաքով, դպրեվանեցիներ ներկայացուցին երկու հոգեւոր երգեր, որոնց աւարտին խմբանկարով մը անմա-

Հացուցին սոյմ հանդիպումը:

Հանդիպման աւարտին հիւրասիրութեան շուրջ խմբուած դպրեվանեցիներն ու հիւր եկեղեցականները առիթ ունեցան զիրար աւելի մօտէն ճանչնալու։

ԴՊՐԵՎԱՆՔԻ Ա.Ի.Ա.ՆԴԱԿԱՆ «ԶՈՒԱՐԹ ԵՐԵԿՈՅ»Ն

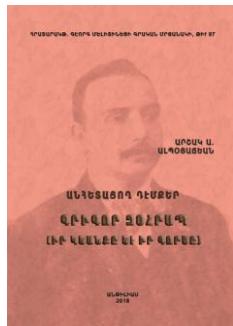
Ուրբաթ, 26 Հոկտեմբեր 2018-ի երեկոյեան, Դպրեվանքի Ուսանողական Խոր-Հուրդի կազմակերպութեամբ տեղի ունեցաւ Դպրեվանքի կեանքէն ներս աւանդութիւն դարձած «Զուարթ Երեկոյ»։

Ուսանողական Խորհուրդի դասաւորումով, սաներ բաժնուեցան չորս խըմբակներու, որոնց անուններն էին՝ «Հայորդիք», «Միացեալ Հայութիւն», «Պապ Թագաւոր» եւ «Հերոսներ»։ Դպրեվանեցիներ իրենց ունեցած տաղանդներուն համաձայն փորձեցին առաջնակարգ դիրքեր գրաւել՝ քաջալերուելով իրենց խմբակի անդամներուն կողմէ։ Առ այդ, իւրաքանչիւր դպրեվանեցի իր ուրոյն պարի ու երգի ունակութեամբ հանդէս եկաւ իւրաքանչիւր դադարին։

Երեկոն թէեւ մրցակցութեան մը կերպարանքը ունէր, սակայն դպրեվանեցիներ այդ մրցակցութեան գաղափարը մէկդի դնելով հետապնդեցին հաւաքական երջանկութեան ապահովումը, որովհետեւ անոնք հաւատացին, թէ մեծագոյն երջանկութիւնը իր նմանը երջանկացնելուն մէջ է։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

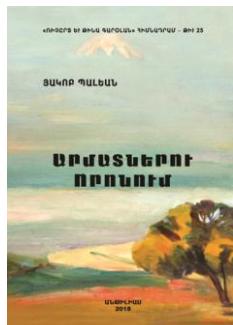

ԱՆՀԵՏԱՑՈՂ ԴԵՄՔԵՐ ԱՐԾԱԿ ԱԼՊՈՅԱԾԵԱՆ

Լաբակագմ եւ թղթակագմ 312 էջ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան տպարանէն լոյս տեսաւ «Գէորգ Մելիտինեցի Գրական Մրցանակ»-ի 97-րդ հրատարակութիւնը, որ Արշակ Ալպոյաճեանի «Անհետացող Դէմքեր» գործն է՝ նուիրուած Գրիգոր Զօհրապի կեանքին ու գործին: Գործին խմբագիրն է Ժիրայր Դանիկեանը:

Այս անգտանելի մենագրութիւնը, որ առաջին անգամ լոյս տեսած է Պոլս, 1919 թուականին, Գ. Զօհրապի կեանքին առնչուող նոր մանրամասնութիւններ կը բացայայտէ: Օգտագործելով արխիւային նիւթեր, Ալպոյաճեան իր գրական ոճով ու գրականագէտի հմտութեամբ կը խօսի Գ. Զօհրապի կեանքին մասին ու կ'արժեւորէ անոր գրականութիւնը 8 գլուխներու տակ՝ «Ուսանողութեան Շրջան», «Գրագէտին Նախափորձերը», «Վիպագիրը», «Հրապարակագիրը», «Բանաստեղծը», «Փաստաբանն ու Օրէնսգէտը», «Հանրային Գործիչը» եւ «Նկարագիրն ու Մահը»:

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄ ՅԱԿՈԲ ՊԱԼԵԱՆ

Լաբակագմ եւ թղթակագմ 264 էջ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան տպարանէն լոյս տեսաւ «Իիչըրտ եւ Թինա Գարօլան» Հիմնադրամի 25-րդ հրատարակութիւնը՝ Յակոբ Պալեանի «Արմատներու Որոնում» վէպը:

Սիրային վէպ մը ըլլալէ աւելի՝ պատմութիւնն է Արեւելքի թէ Արեւմուտքի մէջ հասակ առնող հայորդիներուն, որոնք նորօրեայ կեանքի պայմաններուն տակ, ընթացքին մէջն են օտարացման, ձուլման: Անոնց ծնողները զաղթականներ չեն, բայց արթուն է իրենց մէջ յիշողութիւնը: Թաղային շրջանակը օղակած է զիրենք ազգային պատկանելիութեան զգացողութեան, գիտակցութեան, մինչ նորերը, աւելի լայն, սահմանագերծ աշխարհի մը մէջ՝ ինքնահաս-

տատումով, քաղաքացիի իրաւասութիւններով, ծննդավայրը կը փոխարինեն հայրենիքով, ծագումի աղօտ զիտակցութիւն մը պահելով իրենց մէջ:

«ՍՓԻՌՈ-Ք ԵՒ ԻՆՔՆՈՒԹԻՒՆ»

Լաբակագմ եւ թղթակագմ 344 էջ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան տպարանէն լոյս տեսաւ «Խաչիկ Պապի կեան» հրատարակչատան հիմնադրամի թիւ 12-րդ հրատարակութիւնը՝ «Սփիւռք եւ Խնքնութիւն» հատորը, խմբագրութեամբ՝ Շահան Գանտահարեանի:

Հատորը կ'ամփոփէ համանուն թեմայով կազմակերպուած եւ յատկապէս սփիւռքահայու ինքնահասկացողութեան յատկացուած համագումարին ներկայացուած զեկուցումները:

Համագումարը կը նախագահէր Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա. Կաթողիկոսը, ներկայութեամբ Հ.Հ. Սփիւռքի Նախարարուհի՝ Տիկ. Հրանոյշ Յակոբեանի եւ 30 մասնակիցներու: Այդ զեկուցումները ունին թէ՛ գիտահետազօտական եւ թէ հրապարակագրական բնոյթ: բովանդակութեան բանաձեւը՝ գիտամատչելի:

ՀԱՅ ՄԱՐԴՈՒՆ ՀՈԳԵՒՈՐ ԵՐԳԱՐԱՆԸ

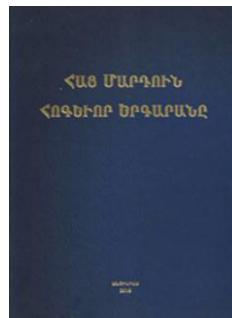
Լաբակագմ 412 էջ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Քրիստոնէական Դաստիարակութեան Բաժանմունքին կողմէ լոյս տեսաւ 410 էջերու մէջ ամփոփուած մեծածաւալ «ՀԱՅ ՄԱՐԴՈՒՆ ՀՈԳԵՒՈՐ ԵՐԳԱՐԱՆԸ» հատորը:

Այս աշխատութիւնը Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան առաջին փորձն է՝ եղածները հաւաքելու, անոնց տէր ըլլալու եւ նոր հեղինակներ քաջալերելու, որպէսզի զրուանի տակ պահուած մեր եկեղեցւոյ ա՛յս հարստութիւնը լոյս աշխարհի մէջ մնայ:

Երգարանը օգտագործելի է բոլոր տարիքներու համար. անիկա ուղեցոյց է Հայ Վարժարաններու երգի ուսուցիչներուն, Հայ Եկեղեցւոյ հոգեւոր խմբակցութիւններուն, Կիրակնօրեաններուն եւ ընդհանրապէս մեր ժողովուրդի բոլոր զաւակներուն համար:

Սոյն հատորը լոյս տեսաւ մեկնասութեամբ Տիկ. Վիզի Զաթարպաշեանի, ի յիշատակ իր ամուսնոյն՝ Երուանդ Զաթարպաշեանի:

ԼՈՒՐԵՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆԸՆ

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ՎԱԻԵՐԱՑՈՒՑ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ԹԵՍԻ
ԱՌԱՋՆՈՐԴԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԱՅԱՍՏԱ ԲԱԲԱ ՔԻՒՆՑԼԵՐԻՆ
ՆՈՒԽՐՈՒԱԾ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՄ
ԱՆԹԻԼԻԱՆԻ ՄԱՅՐԱՎԱՆՔԻՆ ՄԵԶ

Ժամանակ, 1 Սեպտեմբեր 2018-ի առաւտոտուն, Ս. Աստուածածին Վանքին մէջ, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս ընդունեց Լիբանանի Հայոց Թեսի Ազգային Երեսփոխանական ժողովի ատենապետները՝ Գառնիկ Մկրտչեանն ու Կարօ Սահիանեանը: Հանդիպումին ներկայ էին նաև Լիբանանի Հայոց Թեսի Նորդնորդի առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Նարեկ Արք. Ալեքսանդրանն ու Նախկին առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Շահէ Եպս. Փանոսեանը: Անոնք Վեհափառ Հայրապետին ներկայացուցին 31 Օգոստոս 2018-ի Երեսփոխանական ժողովի ընթացքին տեղի ունեցած նոր առաջնորդի ընտրութեան արդինքը՝ յանձնիս Նարեկ Մորազանին:

Հայրապետը, առաջին հերթին, իր գնահատանքը յայտնեց Շահէ Մորազանին, որ անցնող հինգ տարիներու ընթացքին նուիրումով ծառայեց, եւ ողջունելով Նարեկ Մորազանին ընտրութինը՝ յոյս յայտնեց, որ ան եւս պիտի շարունակէ նուիրումով ու յանձնառութեամբ կատարել իր առաջնորդական ծառայութինը Լիբանանի հայութեան: Նորին Մորութինը իր Հայրապետական վաւերացումը գրաւոր կերպով փոխանցեց Երկու ատենապետներուն եւ իր օրինութիւնը տուաւ նորնութիր առաջնորդին:

Դայոց Ձեղասպանութենէն ետք գուիցերիացի Մարդասէրներու շարքին Բարա Քիւնցլէր կարեւոր դերակատարութիւն ունեցաւ մարդասիրական ծառայութեան ծիրէն ներս, յատկապէս Լիբանանի մէջ: Ձեղասպանութեան 100-ամեակին արիթով, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս Բարա Քիւնցլէրի գիւղին մէջ (Չուիցերիա) ներկայ Եղած էր ի յարգանս անոր համար կազմակերպուած ցուցահանդէսին եւ իր պատգամը ուղղաց:

Մեծի Տան Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան եւ Լիբանանի մէջ Չուիցերիայի հետ համատեղ, Բարա Քիւնցլէրին նուիրուած յատուկ ցուցահանդէս մը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ ամիսներուն՝ Անթիլիասի Մայրավանքին մէջ: Ցուցահանդէսին ներկայ պիտի զլլան մեր համայնքի զաւակներուն առընթեր՝ Չուիցերիայէն պաշտօնական անձնաւորութիւններ:

Յիշեալ ցուցահանդէսին կազմակերպման գծով, Երեքշաբթի, 4 Սեպտեմբեր 2018-ին, Ս. Աստուածածին Վանքին մէջ, Վեհափառ Հայրապետին նախագահութեամբ, տեղի ունեցաւ աշխատանքային հանդիպում մը Չուիցերիայի դեսպանատան ներկայացուցիչներուն եւ նախապատրաստական յանձնախումքի անդամներուն՝ Հոգշ. Տ. Պետրոս Վրդ. Մանուկեանի, Հոգշ. Տ. Յովակիմ Արք. Բանձարճեանի եւ Պերճ Արապեանի միջեւ: Վերջինս նաև ան-

դամ է լիբանասեան եւ գույցերիական գործարարներու միութեան վարչութեան:

**ՆՈՐԻՆ ՍՐԲՈՒԹԻՒՆԸ ԸՆԴՈՒՆԵՑ
ԿԲԱՆԱՆԻ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ,
ԱԶԳ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՈՒ
ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ**

Յինգշաբթի, 6 Սեպտեմբեր 2018-ի երեկոյեան, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Յայրապետը ընդունեց այցելութիւնը Լիբանանի Նորընտիր Առաջնորդին եւ Ազգ. Վարչութեան Քաղաքական ու Կրօնական ժողովներուն: Անոնք, զիշաւորութեամբ Առաջնորդ Սրբազնանին, եկած էին Վեհափառ Յայրապետին մօտ, թեմին առջեւ ծառայական նոր շրջան բացուող ներկայ հանգրուանին, լսելու Նորին Սրբութեան թելադրակըք:

Վեհափառ Յայրապետը ողջունելով նոր առաջնորդին ընտրութիւնը, ինչպէս նաև զայն կանխող Ազգ. Վարչութեան Քաղաքական ու Կրօնական Նոր ժողովներու ընտրութիւնը, կարեւորութեամբ անդրադարձաւ թեմը վերակազմակերպումի ենթարկելու հրամայականին: Ան յիշեցուց, որ վերջին Ազգ. Ընդհ. ժողովին այս մասին կարեւոր անդրադարձ կատարուած էր թէ՝ իր Յայրապետական պատգամին եւ թէ ժողովի որոշումներուն մէջ: Յայրապետը յայտնեց, որ իւրաքանչիւր թեմ ունի իր իւրայտուկ միջավայրը, ներքին դրուածքն ու մտահոգութիւնները եւ հետեւարար, համապատասխան մօտեցում պէտք է ունենալ: Խօսելով Լիբանանի Յայոց Թեմի մասին, Ան ընդգծեց կրթական կեանքին, ծովինուու վերակազմակերպման, քահանայից պատրաստութեան, համայնքային կառոյցները իւրքնարաւ դարձնելու ճգոյող ծրագիրներուն եւ ընդհանրապէս եկե-

ղեցի-ժողովուրդ յարաբերութեան յատուկ կարեւորութիւն տալու անհրաժշտութիւնը: Յայրապետը նաեւ յիշեցուց, որ Կաթողիկոսարանը իր մարդոյժի եւ այլ կարելիութիւններու ճամբով միշտ պատրաստ է օգտակար հանդիսանալու թեմի աշխատանքներուն:

Յանդիպումը նաեւ առիթ հանդիսաւ թեմին եւ ընդհանրապէս Լիբանանի հայութեան առնչուած կարիքներուն, մտահոգութիւններուն ու ծրագիրներուն մասին քննարկումներ կատարելու:

**ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ՎԱԻԵՐԱՑՈՒՑ
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ԹԵՍԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻ
ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ**

Ճարբաթ, 8 Սեպտեմբեր 2018-ին, Ազգ. Երեսփոխանական ժողովի յատուկ նիստի ընթացքին տեղի ունեցաւ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու Արեւելեան Յայոց Թեմի նոր առաջնորդի ընտրութիւնը, որու ընթացքին Առաջնորդ ընտրուեցաւ Գերշ. Տ. Անուշաւան Եպս. Դանիէլեանը:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս Ազգ. Երեսփոխանական ժողովին ուղղած իր Յայրապետական գիրով վաերացուց առաջնորդի ընտրութիւնը եւ յաջողութիւն մաղթեց Նորընտիր առաջնորդ Սրբազն Յօր իրեն վստահուած առաքելութեան մէջ: Միաժամանակ, Վեհափառ Յայրապետը իր բարձր գնահատանքը յայտնեց Նախորդ Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Օշական Արք. Զօլոյեանին, անցնող տարիներուն իր նուիրեալ ծառայութեան համար:

Յայտնենք, որ Օշական Սրբազնը օրին հանգստեան կոչուելու իր փափաքը յայտնած էր Նորին Սրբութեան եւ Ազգ. Իշխանութեան:

**ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻ
ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԹԱՆԳԱՐԱՆ-ՀԱՍԱԼՍԱՐԱՆԻ
ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ
ԺՈՂՈՎԻՆ**

14 Սեպտեմբեր 2018-ին, Երեւանի մէջ, Յայոց Ցեղասպանութեան թանգարան-համալսարանէն ներս տեղի ունեցաւ Յոգաբարձութեան Խորհուրդի հանդիպումը: Յոգաբարձութեան Խորհուրդին անդամ է նաև մեր Ս. Աքռոզը: Յանուն Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան եւ Յայոց Ցեղասպանութեան որբերու «Արամ Պէղիքեան» թանգարանին, յիշեալ հանդիպման իր մասնակցութիւնը բերաւ «Արամ Պէղիքեան» թանգարանի Յանձնախումբի փոխ-ատենապետ՝ Յոզ. Տ. Պետրոս Վրդ. Մանուկյանը:

Յոգաբարձութեան Խորհուրդի նիստի գլխաւոր օրակարգն էր Յայոց Ցեղասպանութեան թանգարանին Նոր Տնօրինի ընտրութիւնը: Գաղտնի քուեարկութեամբ Խորհուրդը թանգարանի տնօրէն ընտրեց պատմական գիտութիւններու դոկտոր՝ Յարութիւն Մարութեանը:

Յայր Սուրբը 17 Սեպտեմբերին հանդիպում մը ունեցաւ նորընտիր տնօրէնին հետ եւ միասնաբար քննարկեցին Յայոց Ցեղասպանութեան նուիրուած Երկու թանգարաններուն միջեւ ապագայի ծրագիրներն ու փոխ-գործակցութեան կարելիութիւնները:

**ՎԱՆԱԲԱԿ ՄԻԱԲԱՆՆԵՐԻ ՀԱԻԱՔ
Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ՎԱՆԹԻՆ ՄԷԶ**

Երկուշաբթի, 24 Սեպտեմբեր 2018-ին, Ն.Ս.Օ.Ս.Ս. Արամ Ա. Վեհափառ Յայրապետը հանդիպում ունեցաւ վանակ միաբաններուն հետ: Վեհափառ Յայրապետը ընդհանուր գիծերով ներկայացուց ամրան ընթացքին Մայրա-

վանքէն ներս կատարուած աշխատանքները, յատկապէս միաբան հայրերու կողմէն եւ շեշտեց Միաբանութեան ծառայութիւնը թէ՛ Մայրավանքէն եւ թէ թեմերէն ներս վերակազմակերպէլու ու վերաշխուժացնելու հրամայականը՝ միշտ ընդառաջելով մեր ժողովուրդի կարիքներուն ներկայ պայմաններուն լոյսին տակ: Նորին Սրբութիւնը յիշեցուց, թէ Եկեղեցին իր Եութեամբ ծառայութիւն է եւ այդ ծառայութիւնը մեր ժողովուրդին տանողը հոգեւորականն է: Անթիվիասական միաբանը, այս գիտակցութեամբ, նուիրումով ու յանձնառութեամբ պիտի շարունակէ կատարել այս ծառայութիւնն ու առաքելութիւնը:

Ապա, Յայրապետը միաբան հայրերուն փոխանցեց վանական ներքին պաշտօններն ու նոր պատասխանատուութիւնները, ինչպէս նաև պարզեց թեմական ծառայութենէ վերադարձած ու թեմական ծառայութեան գացող միաբաններուն անունները՝ իրենց ըստանձնելիք պատասխանատուութիւններով:

**Ն.Ս.Օ.Ս.Ս. ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ
ԱՅՑԵԼԵՑ ԳԵՐԱՊԱՅԾԱԿ
Տ. ԼԵՒՈՆ ԱՐԶ. ԶԵՔԻՅԵԱՆԸ**

Չորեքշաբթի, 25 Սեպտեմբեր 2018-ին, Ն.Ս.Օ.Ս.Ս. Արամ Ա. Վեհափառ Յայրապետը, Ս. Աստուածածին Վակիրին մէջ, ընդունեց այցելութիւնը Պոլսոյ հայկալողիկ համայնքի առաջնորդ եւ Միսիթարեան Միաբանութեան Վանահայր՝ Գերապայծառ Տ. Լեւոն Արք. Զեքիյեանը:

Յանդիպումը առիթ մը եղաւ քըննարկումի Եկեղեցին Յայաստանի ներքին կացութեան, Յայաստան-Սփիլոք յարաբերութեան, միջ-Եկեղեցական գործակցութեան, հայագիտութեան եւ ընդհանրապէս հայ մշակոյթի

առևշուած նիւթեր ու ծրագիրներ: Վեհափառ Յայրապետը շեշտեց Մեծի Տան Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Միաբանութեան եւ Միհիթարեան Միաբանութեան միջեւ գոյութիւն ունեցող անցեալէն ժառանգուած գործակցութիւնը աւելի շեշտելու ու ծաւալելու կարեւորութիւնը, միաժամանակ իր զօրակցութիւնը յայտնեց Միհիթարեան Միաբանութեան առաքելութիւնը վերակազմակերպելու աշխատանքներուն, որուն լծուած է Գերապայծառը:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ԸՆԴՈՒՆԵՑ ԲԵՍԱԴՐԻՉ ՍԱՍՈՒԷԼ ԹԱՂԵՌՍԵԱՆԸ

Ուրբաթ, 28 Սեպտեմբեր 2018-ի առաւօսուն, Ս. Աստուածածին Վասքի Վեհարանէն ներս, Ն.Ս.Օ.Ս.Ս. Արամ Ա. Վեհափառ Յայրապետը այցելեցին հայրենի բեմադրիչ՝ Սամուել Թաղեռնութեանը եւ Յ.Յ.Դ. «Շուշի» Կոմիտէի Քարոզական Մարմնի Ղեկավար՝ Կիրօ Գարակեօգեանը՝ ընկերակցութեամբ Լիբանանի մօտ Յայաստանի դեսպանատան քարտուղարներէն՝ Վլատիմիր Պողոսեանի:

Դարոն Թաղեռնութեանը Վեհափառ Յայրապետին ներկայացուց իր կատարած աշխատանքները եւ խօսեցաւ Լիբանանի մէջ վերջերս ցուցադրուած Արցախի նուիրուած «Յարատել Կոյիւ» փաստագրական ժապաւենին մասին:

Նորին Սրբութիւնը, առաջին հերթին, բարձր գնահատեց Յայրենի արուեստագետին աշխատանքը՝ շեշտելով համաշխարհայնացած ներկայ աշխարհին մէջ հայկական արժեքներու պահպանման անհրաժեշտութիւնը, ի մասնաւորի հայկական արուեստն ու մշակոյթը, եւ անոր մարթեց նորանոր ձեռքբերումներ ու յաջողութիւններ՝ ի սպաս հայրենիքի հզօրացման ու մշակոյթի պահպանման:

Վլարտին, բեմադրիչը Յայրապե-

տին յանձնեց իր նկարած ժապաւեն-ներէն քանի մը օրինակներ:

**Ն.Ս.Օ.Ս.Ս. ԱՐԱՄ Ա. ՎԱԹՈՂԻԿՈՍ
ԻՐ ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՅԱՅՏՆԵ
ՇԱՐԼ ԱԶՆԱԽՈՒՐԻ ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ**

Երկուշաբթի, 1 Յոկտեմբեր 2018-ին, Ն.Ս.Օ.Ս.Ս. Արամ Ա. Վեհափառ Յայրապետը ցաւակցագիր նամակ մը յուղ Շարլ Ազնախուրի ընտանիքին՝ յայտնելով իր խորագգաց ցաւակցութիւնը այս տիտուր առիթով:

Ցաւակցագիրին մէջ Վեհափառ Յայրապետը իր բարձր գնահատանքը յայտնեց այն եզակի դերին, զոր Շարլ Ազնախուր ունեցաւ միջազգային մակարդակի վրայ, յատկապէս երաժշտական մարգէն ներս: Նորին Սրբութիւնը նաեւ շեշտեց Շարլ Ազնախուրին բերած կարեւոր նպաստը հայ ժողովուրդի արդար դատին ճանաչման օտար շրջանակներէն ներս: Բնականաբար, Յայրապետը նաեւ յիշեց մեծ երգիչին կարեւոր դերը Յայաստանի հզօրացման ու ծաղկման աշխատանքներուն՝ անոր վերանկախացումէն ետք:

ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԱՅՐԱՎԱՆՔԻՆ ՆԵՐՍ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՒՏ՝ ՇԱՐԼ ԱԶՆԱԽՈՒՐԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կիրակի, 7 Յոկտեմբեր 2018-ին, Անթիլիասի Մայրավանքի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ, Ն.Ս.Օ.Ս.Ս. Արամ Ա. Վեհափառ Յայրապետին նախագահութեամբ, տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն, քանի մը օրեր առաջ իր հոգին աւանդած աշխարհահռչակ երգիչ՝ Շարլ Ազնախուրի հոգիին համար:

Յայտնենք, որ Շարլ Ազնախուր ամէն անզամ որ Լիբանան այցելէր, կ'այցելէր նաեւ Մայրավանք եւ հանդիպում կ'ունենար Վեհափառ Յայրապետներուն հետ:

Նշենք, որ Երջ. Տ. Խորեն Ա. Կաթողիկոսը Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան «հշխանի Կարգ»ի շքանշանով պարգևատրած է Շարլ Ազնաւորը: Մեծ Երաժիշտին եւ Ն.Ս.Օ. Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Յայրապետին միջեւ վերջին հանդիպումը տեղի ունեցաւ շուրջ Երեք տարիներ առաջ:

**ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԶԵՐՄՈՐՔՆ
ԿՈՂԶՈՒՆՔ ՖՐԱՆՍԱԽՈՍ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ
17-ՐԴ ՎԵՀԱԺՈՂՈՎԻ ԳՈՒՄԱՐՈՒՄԸ
ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ**

Ֆրանսախոս Երկիրներու 17-րդ Վեհաժողովին գումարումը Երեւանի մեջ կը նկատենք կարեւոր դեպք մը ու միաժամանակ եզակի իրագործում մը Յայաստանի համար՝ դիւանագիտական, քաղաքական, մշակութային ու տնտեսական մարզերէն ներս: Մեծապէս կը գնահատենք Վեհաժողովին կազմակերպուածութիւնը եւ հիւրերուն նկատմամբ ցուցաբերուած շերմ հիւրասիրութիւնը ու բարձրագոյն աստիճանի նախանձախնդրութիւնը: Նաեւ շերմօրէն կը գնահատենք Յայաստանի Յանրապետութեան Վսեմաշուր Նախագահ՝ Տիար Արմեն Սարգիսեանի եւ Վարչապետ՝ Տիար Նիկոլ Փաշինեանի արտասանած խօսքերը տնտեսական ֆորումին ու Վեհաժողովի բացումին:

Կ'ապրինք համաշխարհայնացած դարու մը մեջ, ուր ինքնակղզիացումը ներելի չէ: Ազգեր, մշակոյթներ, կրոններ եւ ընդհանրապէս ընկերութեան կեանքին առնչուած բոլոր մարզերն ու Երեւոյթները իրարու հետ սերտօրէն առնչուած են: Յայաստանի համար արտաքին յարաբերութիւնները նոյնքան կարեւոր են, որքան ներքին կեանքը, որովհետեւ անոր նահաճեռնած ծրագիրներն ու դիմագրաւած մարտահրաւութերը լայն չափով առնչուած են իր միջազգային յարաբերութիւններուն: Նետեւարար, Յայաստանի ներկայու-

թիւնը շրջանային թէ միջազգային կազմակերպութիւններէն ներս հրամայական է: Այդ ներկայութիւնը պէտք է դառնայ գործոն ու հետեւողական, ուստի, Յայաստանը միջազգային կազմակերպութիւններէն ներս պէտք է ներկայացուի այնպիսի անձերու կողմէ, որոնք նույրումի առջնաթեր տուեալ կառոյցին կամ քնագաւառին առնչուած մասնագիտութիւն ու փորձառութիւն ունին:

Ֆրանսախոս Երկիրներու կազմակերպութիւնը (Ֆրանքոֆոն) միջազգային այն կարեւոր հարթակներէն մէկն է, ուր մեր ներկայութիւնը կենսական է եւ մեր կատարելիք ներդրումը՝ եական: Երեւանի Վեհաժողովը ցոյց տուալ Յայաստանի կազմակերպուածութիւնն ու յանձնառութեան որակը: Անհրաժեշտ է նոյն մօտեցումը շարունակել:

**ՀԵՌԱԶԱՅՆԱՅԻՆ ՀԱՐՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԵՒ
ԱՐՑԱԽԻ ՆԱԽԱԳԱՀ՝
ԲԱԿՈ ՍԱՀԱԿԵԱՆԻՆ ՄԻԶԵՒ**

Չորեքշաբթի, 23 Յոկտեմբեր 2018-ին, Արցախի Յանրապետութեան Վսեմաշուր Նախագահ՝ Տիար Բակօ Սահակեանին եւ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսին միջեւ հեռածայնային խորհրդակցութիւն մը տեղի ունեցաւ: Այս առիթով, Վսեմաշուր Նախագահը անգամ մը եւս իր շերմ շնորհա-լորութիւնները յայտնեց Վեհափառ Յայրապետին, իր քահանայական ծեռնադրութեան եւ օծման 50-ամեակին առիթով:

Սոյն հաղորդակցութիւնը առիթ մը եղաւ խորհրդակցելու Արցախի Յանրապետութեան ներկայ վիճակին մասին: Նորին Արբութիւնը անգամ մը եւս շեշտեց Ափիւոքի ու Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան ամուր կապուածութիւնը Արցախի անկախութեան ու ծաղկման բոլոր աշխատանքներուն:

Յայտնենք, որ Արցախի Յանրա-

պետութեան Նախագահը ուղերձ մը յηած էր Վեհափառ Յայրապետին՝ իր քահանայական ծեռնադրութեան եւ օժման 50-ամեակին առիթով, որ ընթերցուեցաւ ի պատիւ Նորին Սրբութեան տրուած պաշտօնական ընթրիքի ընթացքին:

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԵՒ
ԱՐԴԻԵՍՏԻ ՄԱՍՆԱԳԵՏՆԵՐ
ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԱՅՐԱՎԱՆՔԻՆ ՆԵՐՍ**

**Ն.Ս.Օ.Ծ.Ը. Արամ Ա. Կաթողիկոս
Յայրապետանի ծամանած հետեւեալ ար-
ուեստի ու մշակոյթի մասնագետները
ընդունեց.-**

ա) Շուրջ երեք օրերու այցելու-
թեամբ Մայրավանքի հիւրերը դարձան
Դոկտ. Աշոտ Գրիգորեան, Փրոֆ. Արամ
Խաբեէեան եւ Փրոֆ. Կետիկ Դաղտա-
սարեան: Անոնք եկած էին Վեհափառ
Յայրապետի հրաւերին ընդառաջնորով,
որպեսզի ուսումնասիրեն Ս. Ասոտա-
ծածին Վանքին ներս հայոց պատմու-
թեան կարեւոր շրջաններն ու խորհրդ-
դանշանները ներկայացնող դեպքերու
ու դեմքերու քանդակները գետեղելիք
շրջաբակը, որ պիտի խորհրդանշէ հայ
ժողովուրդի վերածնունդը առաջնորդող
յուշարձան:

թ) Այցելուներու երկրորդ խումբը կը
բաղկանար երկու անձեր՝ Սեղա Գա-
լիստեան եւ Գարբիէլ Փանոսեան,
որոնք պատրաստած էին «Յայոց Պե-
տականութեան Վերածնունդի 100 Եց-
րոր» յատուկ ալպոմը՝ բաղկացած ար-
խիւային նիւթերէ ու նկարներէ:

Վերոյիշեալ այցելուներու ընդունե-
լութեան ընթացքին, Նորին Սրբութիւնը
կարեւորութեամբ շեշտեց, Յայրապա-
նեան ներս թէ Սփիւռքի մէջ, մեր հոգե-
մուալոր արժեքներուն յատուկ կարեւո-
րութիւն տալու հրամայականը, զանոնք
նկատելով կենսական մեր ժողովուրդի
ինքնութեան ու առաւել հզօրացման
իմաստով: Միաժամանակ, Յայրապե-

տը յիշեցուց, թէ Մեծի Տան Կիլիկիոյ
Կաթողիկոսութիւնը միշտ կը մնայ
պաշտպան ու զօրակից Յայ մշակոյթի
ու արուեստի տարածման եւ նեցուկ՝
այդ առաքելութեան լծուած բոլոր մը-
շակներուն:

**Ա. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱԿՈՐԻՉ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐԻ
ԳԱՆԶԱՏՈՒՆԸ ՀԱՐՍԱՑԱԿԻ
ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՆՈՐ ՍՊԱՍՆԵՐՈՎ**

Անցնող շաբաթներուն, Մեծի Տան Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Թրիստո-
նէական Դաստիարակութեան Բաժան-
մունքին շուրջ համախմբուած կամա-
ւորներ, մէկ շաբթուան վրայ երկարող
աշխատանքէ մը ետք, իրականացուցին
բիւրեղեայ քարերով զարդարուած Ս.
Խորանի ծեռագործ վարագոյրներ, ինչ-
պէս նաև Ս. Սեղանի եւ այլ ծածկոց-
ներ:

Այս աշխատանքներուն միացան
նաև, Երիտասարդական Պատարագին
եւ ուրբաթօրեայ գիշերային «Նարեկ-
եան Աղօթասացութիւն»-ն ետք, Ս.
Գրոց ճամբարի տղաքը եւ իրենց մաս-
նակցութիւնը բերին աղօթասացու-
թեամբ եւ շարականներու երգեցողու-
թեամբ:

Վեհափառ Յայրապետը մօտէն ծա-
նօթացաւ կատարուած աշխատանքին
եւ իր գնահատանքը յայտնեց Մեղրիկ
Սրբազնին եւ իր օգնականներուն:

**ՄԵԾԻ ՏԱՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆԸ ՆԻՒ ԵՌՈՋԻ ՄԷԶ
ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ
ՆՈՒՐՈՒԱԾ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍԻՆ**

Նիւ Եռոքի միջազգային հոչակ
ունեցող «Մետրոպոլիթեն» Թանգարա-
կին (Metropolitan Museum) մէջ, 22 Սեպ-
տեմբեր 2018-ին, բացումը տեղի ունե-
ցաւ հայ մշակոյթին նուիրուած մեծ
ցուցահանդէսին: Ցուցահանդէսին ներ-
կայացուեցան մշակութային իւրայա-

սուլկ արժեք ունեցող իրեր՝ Յայաստանի Պետական Թանգարանն, Մատենադարանն, Ս. Էջմիածինն, Երուսաղեմի Յայոց Պատրիարքութենն, Ս. Ղազարու Վանքըն (Վենետիկ), «Գալուստ Կիլպէնկեան» թանգարանն (Լիզան), Ամերիկեան Յայկական Թանգարանն (Պութզն), «Ալեքս Եւ Մարի Մանուկեան» թանգարանն (Միշիկըն), ինչպէս նաև Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան «Կիլիկիա» թանգարանն: «Կիլիկիա» թանգարանն ցուցադրուեցան հետեւեալ իրերը.-

- Նիկողայոս Յայրապետին Աշք
- Զոյգ բուրգառներ
- Եմիփորոն
- 3 հատ իսաքար
- Խորանի վարագոյր
- 3 Ձեռագիր Աւետարան
- «Յայսմատուրք»
- «Բարձրբերդ»ի Աւետարանը
- «Սայր Մաշտոց»ը

Ցուցահանդեսը պիտի տեւէ մինչեւ 13 Յունուար 2019: Ն. Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս անձնապես հրաւիրուած է մասնակցելու եւ իր պատգամը ուղղելու անոր բացման հանդիսութեան:

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՔԱՐՈԶ Ա. ԱԹՈՌՈՅՍ ՄԻԱԲԱՆՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԵ

ԿԻՐԱԿԻ, 2 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2018, Դ. ԶԿՆԻ ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆ

Կաթողիկոսարանիս Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ պատարագեց
ու քարոզեց Հոգչ. Տ. Աշոտ Աբդ. Խաչատուրեան:

Պիքֆայալի Ս. Աստուածածին Վանքի մատրան մէջ պատարագեց ու քարոզեց
Հոգչ. Տ. Արտակ Վրդ. Արապեան:

ԿԻՐԱԿԻ, 9 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2018, Ե. ԶԿՆԻ ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆ

Կաթողիկոսարանի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ պատարագեց
ու քարոզեց Հոգչ. Տ. Շնորհք Վրդ. Աշրգեան:

Պիքֆայալի Ս. Աստուածածին Վանքի մատրան մէջ պատարագեց ու քարոզեց
Հոգչ. Տ. Աշոտ Աբդ. Խաչատուրեան:

ԿԻՐԱԿԻ, 16 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2018, ՏՕՆ ՎԵՐԱՑՄԱՆ ՍՐԲՈՅ ԽՍ.ԶԻՆ

Կաթողիկոսարանի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ պատարագեց
ու քարոզեց Հոգչ. Տ. Թաթուլ Աբդ. Գարտանաքեան:

Պիքֆայալի Ս. Աստուածածին Վանքի մատրան մէջ պատարագեց ու քարոզեց
Հոգչ. Տ. Աւետիք Աբդ. Տէր Կարապետեան:

ԿԻՐԱԿԻ, 23 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2018, Բ. ԶԿՆԻ ԽՍ.ԶԻ

Կաթողիկոսարանի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ պատարագեց
ու քարոզեց Հոգչ. Տ. Վահրիմ Վրդ. Ղարախանեան: Յընթացս Ս. Եւ Անմահ
Պատարագին, Հայրապետական իր պատգամը փոխանցեց Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա.
Կաթողիկոս:

Պիքֆայալի Ս. Աստուածածին Վանքի մատրան մէջ պատարագեց ու քարոզեց
Հոգչ. Տ. Թաթուլ Աբդ. Գարտանաքեան:

ԿԻՐԱԿԻ, 30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2018, Գ. ԶԿՆԻ ԽՍ.ԶԻ: ՏՕՆ ՎԱՐԱԴԱՅ ՍՐԲՈՅ ԽՍ.ԶԻՆ

Կաթողիկոսարանի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ պատարագեց
ու քարոզեց Հոգչ. Տ. Մմրատ Վրդ. Սապունձեան:

Պիքֆայալի Ս. Աստուածածին Վանքի մատրան մէջ պատարագեց ու քարոզեց
Հոգչ. Տ. Աւետիք Աբդ. Տէր Կարապետեան:

ԿԻՐԱԿԻ, 7 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2018, Դ. ԶԿՆԻ ԽԱ.ԶԻ

**Կաթողիկոսարանի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ պատարագեց
ու քարոզեց Հոգէ. Տ. Հեթում Արդ. Տաղլեան:**

ԿԻՐԱԿԻ, 14 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2018, Ե. ԶԿՆԻ ԽԱ.ԶԻ

**Կաթողիկոսարանի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ պատարագեց
ու քարոզեց Հոգէ. Տ. Պօղոս Վրդ. Թինքնեան:**

ԿԻՐԱԿԻ, 21 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2018, Զ. ԶԿՆԻ ԽԱ.ԶԻ

**Կաթողիկոսարանի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ պատարագեց
ու իր Հայրապետական պատգամը փոխանցեց Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս:**

ԿԻՐԱԿԻ, 28 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2018, Է. ԶԿՆԻ ԽԱ.ԶԻ: ԳԻՒԾ ԽԱ.ԶԻ

**Կաթողիկոսարանի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ պատարագեց
ու քարոզեց Գերպ. Տ. Վաղինակ Ծ. Վրդ. Մելոյեան:**

